

ΕΥΣΕΒΙΟΣ ΑΕΘΥΗ
ΛΟΓΟΓΡΑΦΙΚΟΝ ΕΡΓΟΝ
ΕΠΙ ΤΗΣ ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΙΑΣ

ΠΟΛΙΤΕΥΜΑΤΟΣ ΑΘΗΝΩΝ
ΕΘΝ. ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ

ΤΥΠΙΚΟΝ 89

ΚΑΤΑ ΤΗΝ ΓΛΩΣΣΑΝ ΤΗΣ ΤΟΥ ΧΡΙΣΤΟΥ ΜΕΓΑΛΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ

Δις ἐκδοθὲν ὑπὸ Κωνσταντίνου πρωτοψάλτου, διασκευασθὲν
δὲ καὶ πολλαῖς προσθήκαις καὶ ἐπιδιορθώσεσι συμ-
πληρωθὲν ὑπὸ τοῦ νῦν πρωτοψάλτου

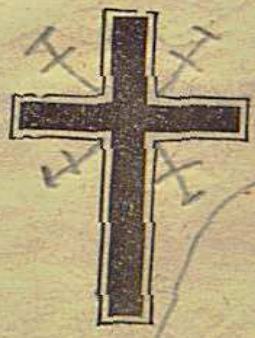
ΓΕΩΡΓΙΟΥ ΒΙΟΛΑΚΗ

Ἐρμηνεύσθαι μετὰ δύο ἀλλεπαλλήλων ἐπιτροπῶν ἐπὶ τούτῳ
πατριαρχικῇ κελεύσει ὁρισθεῖσων

ΕΚΔΙΔΟΤΑΙ ΛΕΓΕΙΑ ΚΑΙ ΕΓΚΡΙΣΕΙ
ΤΗΣ Α. Θ. Π. ΤΟΥ ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΟΥ ΠΑΤΡΙΑΡΧΟΥ
ΚΑΙ ΤΗΣ ΠΕΡΙ ΑΥΤΟΝ ΙΕΡΑΣ ΣΥΝΟΔΟΥ

Βυζαντινὸς Ἐκδοτικὸς Ἐπιχειρηματίας

ΕΝ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΙ

1888

ΕΚ ΤΟΥ ΠΑΤΡΙΑΡΧΙΚΟΥ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ

Ἐν ἐκκλησίαις εὐλογεῖτε τὸν Θεόν.

(ΨΑΛΜ. ΕΖ', 22)

Πάντα εὐσχημόνως καὶ κατὰ τάξιν γινέσθω.

(ΚΟΡΙΝΘ. Α', κεφ. ΙΔ', 40)

ΕΚΘΕΣΙΣ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ

ΥΠΟΒΛΗΘΕΙΣΑ ΤΗΣ Α. Θ. Π. ΤΩ ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΩ ΠΑΤΡΙΑΡΧΗ

Κ. Κ. ΔΙΟΝΥΣΙΩ ΤΩ Ε΄.

Ἀριθ. Πρωτ. 4048.

Παναγιώτατε **Δ**έσποτα,

Διορισθείσης συνοδικῶς κατὰ Μάρτιον πενταμελοῦς ἐπιτροπῆς συγκειμένης ὑπὸ τῶν Μητροπολιτῶν Καισαρείας, Μιτυλήνης, Αἰνου, Σάμου καὶ τοῦ πρωτοψάλτου τῆς Μεγάλης Ἐκκλησίας κ. Γ. Βιολάκη, ἐντολὴν δ'έχουσης ἵνα ἀναθεωρήσῃ τὴν ἐπὶ τοῦ Τυπικοῦ ἐργασίαν, ἢν ἑτέρα Ἐπιτροπὴ πρὸ ἐξαετίας διορισθεῖσα εἶχε παρασκευάσασα, ἐρχόμεθα ἤδη ἡμεῖς οἱ ὑπολειφθέντες ἵνα διὰ τῆς παρούσης ἐκθέσεως ὑποβάλωμεν τῇ Ὑμετέρᾳ Θειοτάτῃ Παραγιότητι καὶ τῇ περὶ Αὐτῆν ἱερᾷ Συνόδῳ τὰς προσηκούσας ἐπὶ τοῦ ἔργου ἐξηγήσεις.

Ἡ πρώτη ἐπιτροπὴ, ἣτις συνέκειτο ἐκ τοῦ τότε Μητροπολίτου Νεοκαισαρείας κυροῦ Ἱεροθέου, ὡς Προέδρον, τοῦ Θεοφιλεστάτου Ἐπισκόπου Χαριουπόλεως κυρ. Γερναδίου, τοῦ πρωτοψάλτου κ. Γεωργίου Βιολάκη, τοῦ Λαμπδαρίου κ. Νικολάου, τοῦ Δομεστίχου κ. Κωνσταντίνου Σαββοπούλου, τῶν καθηγητῶν τῆς Μ. τοῦ Γένους Σχολῆς κυρ. Βασιλείου Καλλιφρονος καὶ κυρ. Κωνσταντίνου Ζαχαριάδου, καὶ τοῦ τότε Μ. Ἀρχιμανδρίτου κυρ. Ἰωαννικίου, τοῦ νῦν Ἀρχιεπισκόπου Δισκάτης, ἐπέρασαν ὅπως δὴποτε τὸ ἔργον τῆς ἐπιδιορθώσεως τοῦ Τυπικοῦ ἐν τριάκοντα καὶ πέντε συνεδριάσεσιν, ὡς λέγει ἐν τῇ ἰδιαιτέρᾳ αὐτῆς ἐκθέσει. Ἄλλ' ἐπειδὴ πολλὰ μὲν κατέλιπε χάσματα, καὶ ἀπορίας οὐκ ὀλίγας ἐσημείωσε πρὸς λύσιν αὐτῶν ὑπὸ τῆς Ἱερᾶς Συνόδου, ἐλάχιστον δὲ προσέσχεν εἰς τὸ ὕψος τοῦ λόγου καὶ τὸν συνειρμὸν τῶν τυπικῶν περὶ ἐκάστης ἐορτῆς διατάξεων, ἀπέκειτο ἡμῖν τὸ καθήκον τοῦ διορθῶσαι

ἐφ' ὅσον ἦτο δυνατὸν τὸ ὕψος, ἐξακριβῶσαι δὲ καὶ συμπληρῶσαι πάσας τὰς ὑπὸ τῆς ἐπιτροπῆς ἐκείνης ἐγκαταλειφθείσας ἐλλείψεις. Καὶ μετὰ μὲν τῶν Μητροπολιτῶν Καισαρείας καὶ Αἰνῶν διεξήλθομεν καὶ διωρθώσαμεν τὴν Προθεωρίαν τοῦ Τυπικοῦ καὶ τοὺς μῆνας Νοέμβριον, Δεκέμβριον καὶ Ἰανουάριον, τὸ δὲ ἐπίλοιπον μέρος ἀνεθεωρήσαμεν μόνοι οἱ ὑποφαινόμενοι ἐπὶ τῇ βάσει τῶν τῆς Προθεωρίας ἀρχῶν, συζητηθεισῶν καὶ ἐγκριθεισῶν.

Ἡ Προθεωρία καὶ ὁ Πίναξ τοῦ Ἑορτοδρομίου, Παραγιώτατε, ἔργα ἴδια ὄντα τοῦ πρωτοψάλτου κ. Γ. Βιολάκη, εἰσὶ δύο μέρη τοῦ Τυπικοῦ ὅλως νέα καὶ πολλοῦ λόγου ἄξια· διότι ἡ μὲν εἰσάγει μετ' ἐπιστημοσύνης εἰς τὴν γνῶσιν τῶν λεπτομερειῶν καὶ μερικωτέρων δυσχερειῶν τοῦ Τυπικοῦ τοὺς ἱερεῖς καὶ ψάλτας καὶ πάντα ἄλλον εὐσεβῆ φιλαναγνώστην, ἐφιέμενον ἵνα κατέχῃ τὴν τυπικὴν τῶν ἱερῶν Ἀκολουθιῶν ἀκρίβειαν, ὁ δὲ ἀποτελεῖ εἶδος κατόπτρου, ἐν ᾧ εἰκονίζονται αἱ κληταὶ τοῦ Τριωδίου καὶ τοῦ Πεντηκοσταρίου ἑορταὶ κατὰ πάσας τὰς δυνατὰς αὐτῶν περιπτώσεις, καὶ διευκολύνονται αἱ ἐκ τῆς συναρτήσεως αὐτῶν μετὰ τῶν ἀκινήτων τοῦ Μηρολογίου ἑορτῶν προκύπτουσαι δυσχέρειαι. Ἀμφότερα τὰ ἔργα ταῦτα, ἐκτὸς τῆς γνώσεως καὶ εὐχερείας ἣν παρέχουσι τοῖς ἐφημεριοῖς καὶ ἱεροψάλταις, δύνανται χρησιμεῦσαι καὶ ἐν Θεολογικαῖς καὶ Ἱερατικαῖς Σχολαῖς ὡς ἐγχειρίδιον πρὸς ἐπιστημονικωτέραν μελέτην τοῦ συστήματος τῆς τυπικῆς τάξεως τῶν ἐκκλησιαστικῶν Ἀκολουθιῶν, ἀντικειμένου μελέτης καὶ σπουδῆς ἀληθῶς ἀξίου τοῖς ἱεροσπουδασταῖς.

Ἐπειδὴ πᾶν ἔργον, Παραγιώτατε, ὅσον τέλειον καὶ ἄν θεωρηθῇ, οὐκ ἔστιν ἀπηλλαγμένον ἀνακριβειῶν καὶ ἐλλείψεων, καταφαρεστέρων γινομένων ἐν τοῖς μετὰ ταῦτα χρόνοις, τοῦθ' ὅπερ καὶ αὐτὸς ὁ ἀοίδιμος ἐκδότης τοῦ μέχρι σήμερον ἐν χρήσει Τυπικοῦ πρωτοψάλτης Κωνσταντῖνος ὁμολογεῖ ἐν τῷ Προλόγῳ, λέγων ὅτι «πολλὰ ἐπηνωρθώσατο τῶν ἐν τῇ πρώτῃ ἐκδόσει διεπταισμένων καὶ τὰ ἐλλείποντα ἀνεπλή-

ρωσε, προσθείς εἴτι ἄλλο ἐθεώρησε συμβάλλον πρὸς ὁδηγίαν τῶν κατὰ τόπους ἐφημερευόντων καὶ ψαλλόντων.» καὶ οὕτως ἐν τῇ νεωτέρᾳ αὐτοῦ ἐκδόσει προσέθετο καὶ διεξηκρίβωσεν εἴτι τὸ μετὰ τὸν τρισκαίδεκάετες τοῦ χρόνου διάστημα ἀνέφηνε λεληθὸς, ἐξαίτεται δὲ συγγνώμην εἴτι καὶ αὖθις διέλαθεν αὐτὸν δι' ἡλικίας ἀμβλύτητα.» καὶ ἐπειδὴ ὁσημέραι ἐκλείπουσι δυστυχῶς ἀπὸ τῶν ἐκκλησιαστικῶν χορῶν οἱ τῆς τυπικῆς τάξεως γινώσκται, ἤρξατο δὲ ὅτε μὲν ἡ ἄγνοια καὶ ἀδιαφορία, ὅτε δὲ ἡ αὐτοβουλία καὶ φιλαρέσκεια δεσπόζουσαι καὶ ἐπὶ τῶν ἱερῶν Ἀκολουθιῶν, οὕτως ὥστε τὰ προκύπτωσι σπουδαῖοι φόβοι μήπως μικρὸν κατὰ μικρὸν ἐπέλθῃ ἐν πολλοῖς πλήρης ἄγνοια τῆς ἀκριβείας, καὶ λογισθῇ ὡς τάξις ἡ τοῦ Προεστῶτος γνώμη, ἀρκεῖ τὰ τελεῖται εἰς τὴν συντομίαν, διὰ ταῦτα πάντα κατεβλήθη μεγάλη προσοχὴ ὥστε αἱ ἐν τῷ Τυπικῷ τοῦ Κωνσταντίνου παραλειφθεῖσαι λεπτομέρειαι τὰ ἀναπληρωθῶσι μετ' ὄσης ἦτο δυνατὸν ἀκριβείας. Ἐντεῦθεν ὀρμώμενα τὰ μέλη καὶ τῆς πρώτης καὶ τῆς δευτέρας ἐπιτροπῆς ἐθεώρησαν ἐπιταγὰς ἵνα συμπεριληφθῶσιν ἐν τῷ νέῳ Τυπικῷ α.) ἡ τάξις τοῦ Ἑσπερικοῦ, Μεσονυκτικοῦ, Ὁρθρου καὶ Λειτουργίας κατὰ μίαν ἡμέραν μὴ ἐορτάσιμον· β.) ἡ τάξις τῆς Κυριακῆς καθ' ὅλην τὴν ἑκτασιν ἀπὸ τοῦ Ἑσπερικοῦ μέχρι τῆς ἀπολύσεως τῆς Λειτουργίας, γ.) ἡ τάξις μιᾶς τῶν ἡμερῶν τῆς Μ. Τεσσαρακοστῆς, ἢ τοῦ Μεγάλου Ἀποδείπνου, τοῦ Ὁρθρου, τῶν Ὁρῶν, τοῦ Ἑσπερικοῦ καὶ τῆς Προηγιασμένης· δ.) ἡ τάξις τοῦ Ἀκαθίστου ὕμνου καὶ τῆς Μ. Πέμπτης ὡς τηρεῖται ἐν τοῖς Πατριαρχείοις, πρὸς ὁδηγίαν οὐ μόνον τοῦ χοροῦ, ἀλλὰ καὶ τῶν διακόνων καὶ λοιπῶν ὀφφικιάλων ἐκκλησιαστικῶν.

Ἐν βλέμματι προσεκτικῶν ἐπὶ τοῦ Τυπικοῦ τοῦ Κωνσταντίνου ἀνακαλύψει ὅτι διέφυγον ἀληθῶς καὶ τὴν ἐκεῖνου προσοχὴν καὶ ἐν τῇ δευτέρᾳ ἐκδόσει λάθη καὶ ἀνακρίβειαι διορθώσεως ἄξια. Οὕτως αἱ πολλαχού ἐγκατεσπαρμέναι σημειώσεις ἐρίοτε διαφωροῦσι πρὸς ὅσα σημειοῖ ἐν ταῖς μνήμας Ἀγίων σχετικὰ, καὶ ἔδει τὰ λείψη πᾶσα

ἀσυμφωνία, ἀρθῆ παῖσα ἀπορία καὶ διορθωθῆ παῖσα, ἔστω καὶ ἐπουσιώδης, ἀντίφρασις ἢ παραλλαγή. Ἡ Θ' ὥρα ἐκάστης ἡμέρας συνεχομένη τῇ Α' Γ' καὶ Δ' καὶ ἀνήκουσα τῇ ἡμέρᾳ, ἣτις λήγει ἐκκλησιαστικῶς πρὸ τοῦ Ἑσπερινοῦ, ἔδει ἵνα συμβαδίῃ τῇ τοιαύτῃ τάξει· διὸ καὶ ὠρίσεν ἡ ἡμετέρα Ἐπιτροπὴ ἀναλόγως τὴν Θ' τὴν πρὸ τοῦ Ἑσπερινοῦ τῆς Κυριακῆς τοῦ Θωμᾶ, ὡς καὶ τὴν πρὸ τῶν Ἑσπερινῶν τῆς Τετάρτης καὶ Πέμπτης πρὸ τῆς Ἀναλήψεως. Ἐπίσης καίτοι ὁ Ἑσπερινὸς ἀνήκει τῇ ἐπιούσῃ ἡμέρᾳ, μεθ' ἧς καὶ συνέχεται ἀναποσπάστως καθ' ὅλα τὰ μέρη, καὶ ἐν ἐκάστη δεσποτικῇ ἑορτῇ ἢ ἀπόλυσις τοῦ Ἑσπερινοῦ ἐστὶν ἡ αὐτὴ τῇ τῆς Λειτουργίας, ὁ πρωτοψάλτης Κωνσταντῖνος σημειοὶ ἐν τῷ Ἑσπερινῷ τῆς Κυριακῆς τῶν Ἁγίων Πάντων ὅτι ἡ χρῆσις τοῦ **Ὁ ἀναστὰς ἐκ νεκρῶν** κατὰ τὴν ἀπόλυσιν τοῦ Ἑσπερινοῦ τῆς Κυριακῆς, οὐ μόνον ἀπάδει, ἀλλὰ καὶ ἀσυγχώρητός ἐστι, διότι τάχα ὁ Κύριος ἡμῶν ἀρέστη κατὰ τὸ μεσονύκτιον. Ἡ ἡμετέρα ἐπιτροπὴ καθώρισε καὶ τοῦτο τῇ στάθμῃ τῆς ἀναλογίας καὶ ἀκριβείας ἀκολουθήσασα, ἣτις τηρεῖται καὶ ἐν πάσαις ταῖς Δεσποτικαῖς ἑορταῖς. Ὡσαύτως τὴν χρῆσιν τοῦ **Βασιλεῦ οὐράνιε** μετὰ τὸ **Εὐλογητὸς ὁ Θεὸς ἡμῶν** ὀρίζει τὸ Τυπικὸν τοῦ Κωνσταντίνου ἀπὸ τοῦ Ὄρθρου τῆς Δευτέρας τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, ἐνῶ, ψάλλον ἐν τοῖς ἀποστίχοις τοῦ Ἑσπερινοῦ τῆς Κυριακῆς ὡς στιχηρὸν, οὐδὲν κώλυμα ἔχει ἵνα λέγηται καὶ μετὰ τὸ **Εὐλογητὸς** ἀπὸ τοῦ Ὄρθρου τῆς Κυριακῆς, ἂν μὴ ἀπὸ τοῦ Ἑσπερινοῦ αὐτῆς. Οὐδὲν ἥττον ὁμοίως ἡ ἡμετέρα Ἐπιτροπὴ ἀμφιβάλλει ἂν ῥητῶς ἀρχαῖόν τι Τυπικὸν ἀπαγορεύει τὴν χρῆσιν τῆς τοιαύτης καταρυκτικῆς εὐχῆς ἐν τῷ ἀπὸ τῆς Κυριακῆς τοῦ Θωμᾶ μέχρι τῆς Πεντηκοστῆς διαστήματι.

Τὸ νέον Τυπικὸν ἠθέλησεν ἐπίσης εἰς τοὺς Κανόνας καὶ τὰ Καθίσματα ἵνα τηρήσῃ τὴν δυνατὴν ἀκρίβειαν ἐφ' ὅσον αἱ σημεριναὶ περιστάσεις ἐπιτρέπουσιν· ὥστε, διαγραφόμενης πιστῶς τῆς τυπικῆς ἀκρίβειας, ἀπόκειται τῷ κατὰ τό-

πον Ἀρχιερεὶ συντέμνειν ἢ παραλείπειν, ἂν ἀπαραίτητος ἀνάγκη καιρῶν, τόπων καὶ περιστάσεων ἐπιβάλλῃ τοῦτο. Ἰδίως περὶ Καθισμάτων λέγομεν ὅτι ὁ ἀοίδιμος πρωτοψάλτης Κωνσταντῖνος, ὅτε συνέπιπτεν εἰς Κυριακὴν μνήμη Ἁγίου ἑορταζομένου, ὡς π. χ. τοῦ ἁγ. Ἰωάννου τοῦ Θεολόγου (κς' Σεπτ.), τοῦ ἁγίου Δημητρίου (κς' Ὀκτ.), τοῦ ἁγίου Νικολάου (ς' Δεκ.), τῶν ἁγίων Ἀποστόλων (κθ' Ἰουνίου), τῶν Ταξιαρχῶν (η' Νοεμβρ.), κτλ. σημειοῖ «τὰ Ἀναστάσιμα Καθίσματα κατὰ σειρὰν καὶ τὸ τελευταῖον τοῦ ἁγίου τῆς ἡμέρας» καὶ οὕτως ἐν ταῖς δυοῖς πρώταις Στιχολογίαις οὐδὲν τοῦ ἁγίου ἐλέγετο παρὰ τὴν ἀρχαίαν τάξιν (καθ' ἣν ἐν ἐκάστη Στιχολογίᾳ παρεείλετο καὶ ἐν Καθίσμα τοῦ ἁγίου), ἀλλὰ μόνον τὰ μετὰ τὸν Πολυέλεον Καθίσματα τοῦ ἁγίου. Ἐν δὲ μνήμαϊς ἄλλων ἁγίων, οἷον τοῦ Προφήτου Ἡλιοῦ, τῆς ἁγίας Μαρίας καὶ ἐτέρων, καταλιμπάνει ὁλοσχερῶς τὰ Καθίσματα τοῦ ἑορταζομένου ἁγίου, ἂν συμπέσῃ Κυριακὴ. Τὸ νέον Τυπικὸν ἐν ταῖς μνήμαϊς τῶν ἐπισημότερων ἑορταζομένων ἐκκλησιαστικῶς ἁγίων, ἤτοι τῶν ἁγίων Ἀποστόλων, τοῦ Εὐαγγελιστοῦ Ἰωάννου, τοῦ ἁγίου Ἀνδρέου, τῶν Ταξιαρχῶν, ἔχει ἀνὰ ἐν ἑκ τοῦ Ἁγίου ἐν ἐκάστη τῶν δύο πρώτων Στιχολογιῶν, καὶ ἐν τῇ τρίτῃ ὅσα μετὰ τὴν τοῦ Πολυελέου Στιχολογίαν ἔχει ὁ ἅγιος. Ἐπίσης περὶ Μακαρισμῶν σημειοῖ πολλαχοῦ τὸ ἐν χρήσει Τυπικὸν τοῦ Κωνσταντίνου τὴν περιληπτικὴν ταύτην φράσιν «λέγονται οἱ Μακαρισμοὶ» ἢ λέγονται «οἱ Ἀναστάσιμοι Μακαρισμοὶ», ὑποδηλοῦν οὕτως ὅτι καταλιμπάνονται τὰ τῆς ς' ᾠδῆς τοῦ ἁγίου Τροπάρια ὡς π. χ. τὴν β' καὶ ε' Κυριακὴν τῆς Μ. Τεσσαρακοστῆς (ἐνῶ ἐν τῇ δ' λέγει «ἀμφοτέροι οἱ Μακαρισμοὶ»), τὴν ἑορτὴν τοῦ προφήτου Ἡλιοῦ καὶ τὴν τοῦ ἁγίου Παντελεήμονος· ἐνιαχοῦ δὲ μετὰ τὴν Δοξολογίαν λέγει «καὶ καθ' ἑξῆς», ἀφιέν ἄνευ τιρὸς ὁδηγίας τὸν ψάλτην διὰ τὰ περαιτέρω. Τὸ νέον Τυπικὸν οὐδὲν ἐγκαταλείπει ἀσημείωτον ἐξ ἐκείνων δι' ἃ προκύπτει ἀμφιβολία, ἔχον ὑπ' ὄψει τοὺς ἀδαστέρους τῶν ἐφημερίων καὶ ψαλτῶν μᾶλλον ἢ τοὺς τρίβωρας καὶ εἰδημορεστέρους τῆς τυπικῆς

τάξεως. Τὸ Τυπικὸν τοῦ Κωνσταντίνου σημειοῖ ἐν τῷ Μεσο-
 νυκτικῷ τῆς Κυριακῆς τὰ τρία Καταρυκτικὰ Τροπάρια **Ἐλέη-
 σον ἡμᾶς, Κύριε, ἐλέησον ἡμᾶς**· τὸ νέον συνωδὰ τῇ ἐν τῷ
 Ὁρολογίῳ διατυπώσει ὀρίζει τὴν Ὑπακοὴν τοῦ ἤχου, καὶ μό-
 νον διὰ τὰς Κυριακὰς τοῦ Τριωδίου ἐπέτρεψε τὰ εἰρημένα
 τρία Καταρυκτικὰ ἀντὶ τῆς Ὑπακοῆς.

Τὸ νέον Τυπικὸν λαμβάνον ὑπ' ὄψει πολλὰς δυσχερείας
 περιέλαβε τὰ Ἀντίφωνα πασῶν τῶν Δεσποτικῶν καὶ Θεομητο-
 ρικῶν ἑορτῶν ὡς καὶ τὰ Μεγαλυνάρια αὐτῶν, ὥστε νὰ ἔχωσιν
 αὐτὰ πρόχειρα οἱ χοροὶ καὶ μὴ προκύπτῃ χασμωδία ἐν τῇ
 Ἐκκλησίᾳ.

Ἡ Ἐπιτροπὴ, πρὶν ἢ δῶ πέρας εἰς τὴν παροῦσαν ἔκθεσιν,
 παρακαλεῖ τὴν Ὑμετέραν Παραγιότητα καὶ τὴν Ἱερὰν Σύ-
 νοδον ἵνα ἀποφῆρηται περὶ τῶν ἐξῆς :

α.) Εἰ, συμπεσοῦσης Κυριακῆς τῇ καδ' Δεκ., καταλιμπά-
 νεται ἡ Ἀναστάσιμος Ἀκολουθία ἐν τε τῷ Ἑσπερινῷ καὶ ἐν
 τῷ Ὁρθρῷ, ὡς ἀναφέρει τὸ Τυπικὸν τοῦ Κωνσταντίνου, ὡς
 καὶ ἄλλο Τυπικὸν ἔντυπον, ἐκδοθὲν τῷ ἀχπε' καὶ φέρον ἐπι-
 γραφὴν «Τυπικὸν τῆς ἐκκλησιαστικῆς Ἀκολουθίας».

β.) Εἰ, τυχοῦσης τῆς ἑορτῆς τῶν Χριστουγέννων ἡμέρα
 Κυριακῆς ἢ Δευτέρας, τὴν Παρασκευὴν ψαλλομένων τῶν Μ.
 Ὁρῶν λεκτέον τὸ προεόρτιον Ἀπολυτικίον **Ἐτοιμάζου Βη-
 θλεὲμ**, ἢ τὸ τῆς παραμονῆς **Ἀπεγράφετό ποτε**, ἀναλόγως δὲ
 ὀριστέον ἐν ὁμοίᾳ περιπτώσει καὶ τὸ Ἀπολυτικίον τῶν Μ. Ὁρῶν
 τῆς ἑορτῆς τῶν Θεοφανείων, ἢτοι τὸ **Ἐτοιμάζου Ζαβουλὼν**,
 ἢ τὸ τῆς παραμονῆς **Ἀπεστρέφετό ποτε**.

γ.) Εἰ τὸ τοῦ Πάσχα Εἰσοδικὸν **Ἐν ἐκκλησίαις εὐλογεῖτε
 τὸν Θεὸν** λεκτέον καὶ τὰς μετὰ τὴν Κυριακὴν τοῦ Θωμᾶ ἡμέ-
 ρας, ὡς ἂν γίνηται Λειτουργία, ἢ τὸ **Δεῦτε προσκυνήσω-
 μεν**, ὡς σημειοῖ ἢ ἐν τῷ Περτηκοσταρίῳ διάταξις (ἴδε Κυ-
 ριακὴν Θωμᾶ) καὶ διὰ τὰς Κυριακὰς ἔτι αὐτὰς τοῦ Περτη-
 κοσταρίου.

δ.) Εἰ παραλειπτέον τὸ **Ἀλληλούϊα** μετὰ τὴν ἀνάγνω-

σιν τῆς περικοπῆς τῶν Πράξεων τῶν Ἀποστόλων κατὰ τὴν Διακαινησίμου ἐβδομάδα, ὡς εἰθίσθη ἀπότινων ἐτῶν, καίτοι ἢ ἐν τῷ Πεντηκοσταρίῳ διάταξις διαγορεύει τὸ ἐναντίον, προστιθεῖσα καὶ τοὺς στίχους ἔτι τοῦ Ἑλληλοῦια μετὰ τὸ ἀνάγνωσμα.

ε') Εἰ ὁ Ἑσπερινὸς καὶ ὁ Ὁρθρος κατὰ τὰς ἡμέρας τῆς Διακαινησίμου ἐβδομάδος ἄρχονται διὰ τοῦ Δόξα τῆ ἁγία καὶ ὁμοουσίῳ καὶ ζωοποιῷ ὡς διαγορεύει τὸ ἐν χρήσει Τυπικόν, ἢ διὰ τοῦ Ἐὐλογητὸς ὁ Θεὸς ἡμῶν, ὡς ἀναφέρει τὸ ἀρχαῖον Τυπικόν τοῦ ἀχπε' καὶ αὐτὴ ἢ ἐν τῷ Πεντηκοσταρίῳ τάξις (ὄρα Κυριακὴν τοῦ Πάσχα ἐσπέρας).

ς') Παρακαλεῖ δὲ ἵνα ἀποφῆρηται ἢ Ἱερὰ Σύνοδος καὶ ἐπὶ χειροτορίας διακόνου, ἱερέως καὶ ἀρχιερέως ὅποσα καὶ ὅποια ἐκ τῆς ἀκολουθίας τῆς Πεντηκοστῆς δεῖ ψάλλειν, ἵνα ἀναλόγως συνταχθῇ διάταξις τις.

ζ') Ἐν τέλει ἢ Ἐπιτροπὴ φρονεῖ ὅτι ἐπὶ ἐκλογῆς Πατριάρχου ἀντὶ τοῦ Ἄξιόν ἐστιν ὡς ἀληθῶς μακαρίζειν σε τὴν Θεοτόκον προτιμητέον ψάλλεσθαι τὸ Ἄξιόν ἐστιν ὡς ἀληθῶς τὴν Ἰσπερθεον ὑμνεῖν Τριάδα καὶ ἐξαιτεῖται ἵνα σημειωθῇ τοῦτο (*).

Συμπεραίνοντες λέγομεν ὅτι οὐσιώδεις μὲν μεταβολὰς ἐπὶ τοῦ Τυπικοῦ δὲν ἐπιτρέφομεν οὔτε ἡμεῖς οὔτε τὰ μέλη τῆς πρώτης ἐπιτροπῆς, καθότι αἱ τροποποιήσεις αἱ γινόμεναι στηρίζονται ἐπὶ τῶν παραδεδεγμένων διατυπώσεων, ἐνησχολή-

(*) Συνοδικῶς ἐνεκρίθη προτάσει τῆς Α. Θ. Παραγιότητος τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου Κυρίου Διονυσίου, ἐπὶ μὲν τῆς α' ἐρωτήσεως ἵνα καταλιμπάνηται ἢ Ἀναστάσιμος Ἀκολουθία τὸ ἐσπέρας τοῦ Σαββάτου, ἐπὶ δὲ τῆς β' ἵνα λέγωνται τὰ προεόρτια Ἀπολυτίκια Ἐτοιμάξου Βηθλεὲμ, Ἐτοιμάξου Ζαβουλών. ἐπὶ τῆς γ' τὸ Εἰσοδικόν τοῦ Πάσχα Ἐν ἐκκλησίαις ἐπὶ τῆς δ' ὅτι δὲν πρέπει νὰ παραλείπηται τὸ Ἑλληλοῦια ἐπὶ τῆς ε' ὅτι πρέπει νὰ λέγηται τὸ Δόξα τῆ ἁγία ἐπὶ τῆς ς' ὅτι ἀφίεται τῆ ἐγκρίσει τῆς ἐπιτροπῆς, ἥτις καὶ σκεψαμένη ἀπεφάσισεν ὡς ἔχει ἢ τάξις ἐν τῷ οἰκείῳ τόπῳ καὶ ἐπὶ τῆς ζ' ὅτι πρέπει νὰ λέγηται Ἄξιόν ἐστιν ὡς ἀληθῶς μακαρίζειν σε τὴν Θεοτόκον, διότι οὕτω συνειθίσθη.

θημεν δὲ πάντες εἰς τὴν εὐληπτοτέραν τακτοποίησιν τῆς ὕλης, εἰς τὴν ἀναπλήρωσιν τῶν ἐλλειπόντων, εἰς τὴν τήρησιν συμμετρίας κατὰ πάσας τὰς ἐορτὰς ὥστε νὰ μὴ μέρωσι χάσματα παρέχοντα δισταγμοὺς τοῖς ἱεροψάλταις, καὶ τέλος εἰς τὴν εὐχερεστέραν τοῖς χρήζουσιν ἀνεύρεσιν τῆς τυπικῆς τάξεως κατὰ τὰς διαφόρους περιπτώσεις.

Ἐξαιτούμεθα δὲ συγγνώμην εἰ διέφυγον καὶ ἡμᾶς λάθη καὶ εἰ παρὰ τὴν προθυμίαν ἡμῶν ἐβραδύναμεν εἰς τὴν συμπλήρωσιν τῆς ἀνατεθείσης ἡμῖν ἐργασίας.

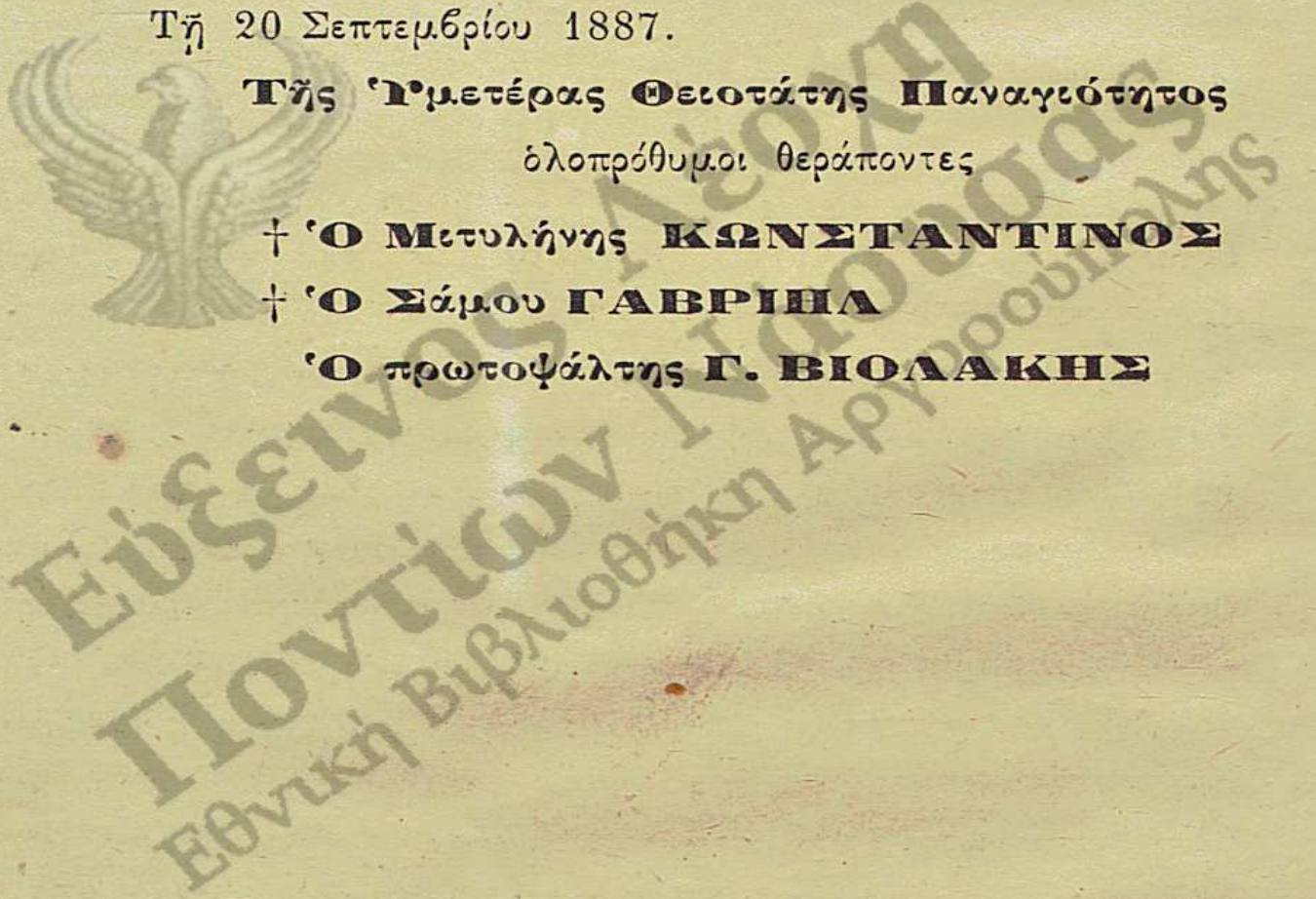
Τῆ 20 Σεπτεμβρίου 1887.

Τῆς Ὑμετέρας Θειοτάτης Παναγιότητος
ὀλοπρόθυμοι θεράποντες

† Ὁ Μιτυλήνης ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ

† Ὁ Σάμου ΓΑΒΡΙΗΛ

Ὁ πρωτοψάλτης Γ. ΒΙΟΛΑΚΗΣ

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ

ΕΛΕΩ: ΘΕΟΥ

ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΟΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΩΣ ΝΕΑΣ ΡΩΜΗΣ

ΚΑΙ ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΟΣ ΠΑΤΡΙΑΡΧΗΣ

Ἄριθμ. Πρωτοκ. 4048.

Ἱερώτατε Μητροπολίτα Μιτυλήνης, ὑπέριστε καὶ ἔξαρχε πάσης Λέσβου, Πρόεδρε τῆς ἐπὶ τῆς ἀναθεωρήσεως τοῦ Τυπικοῦ Ἐπιτροπῆς, ἐν ἁγίῳ Πνεύματι ἀγαπητὲ ἀδελφὲ καὶ συλλειτουργὲ τῆς ἡμῶν Μετριότητος κὺρ Κωνσταντῆνε, χάρις εἴη τῇ φίλῃ ἡμῶν αὐτῆς Ἱερότητι καὶ εἰρήνῃ παρὰ Θεοῦ. Διεξιελθόντες ἰδίᾳ τε καὶ ἐν συνοδικῇ συνεδριάσει τὴν ἀπὸ κ' τοῦ παρωχημένου Σεπτεμβρίου ἔκθεσιν τῆς ὑπὸ τὴν προεδρείαν αὐτῆς Ἐπιτροπῆς, ἥπερ ἀνετέθειτο ἡ ἀναθεώρησις τῆς ἐπὶ τοῦ Τυπικοῦ ἐργασίας τῆς ὑφ' ἑτέρας ἐπιτροπῆς πρὸ ἐξαετίας παρεσκευασμένης, ἀσμένως προαγόμεθα ἀνακοινώσασθαι αὐτῇ, συνοδικῇ ἀποφάσει, ὅτι τὸ ἀναθεωρηθὲν τοῦτο ἔργον ἔτυχε τῆς πλήρους ἐγκρίσεως καὶ ἐπιδοκιμασίας ἡμῶν καὶ τῆς περὶ ἡμᾶς ἁγίας καὶ ἱερᾶς Συνόδου, ὡς καλῶς καὶ ἐπιμελῶς ἐπεξεργασμένον, ὅπου δ' ἐν αὐτῷ διετυποῦντο ἀπορίαι ἐπελύθησαν συνοδικῶς διὰ τῶν προσηκουσῶν σημειώσεων, ἃς ἡ ἐπιτροπὴ ὀφείλει λαβεῖν ὑπ' ὄψει πρὸς συμπλήρωσιν τοῦ χειρογράφου. Ἀποχρώντως δ' ἐκτιμήσαντες τὴν καταβληθεῖσαν ὑπὸ τῆς Ἐπιτροπῆς πολλὴν ὁμολογουμένως φιλοπονίαν καὶ τὸν ἐνδειχθέντα ζῆλον ὑπὲρ

τῆς ὀρθῆς διατάξεως τῶν παραδεδεγμένων διατυπώσεων
καὶ εὐληπτοτέρας τυχτοποιήσεως τῆς τοῦ Τυπικοῦ ὕλης,
ἐκδηλοῦμεν μὲν τῇ αὐτῆς Ἱερότητι τὰς εὐχαριστίας καὶ
τὴν εὐαρέσκειαν ἡμῶν ἐπὶ τῇ ἐπιτυχεῖ ἀποπερατώσει τοῦ
ἔργου, ἀξιοῦμεν δὲ ἵνα εὐαρεστηθῇ μεταβιβάσαι ταύτας
καὶ τοῖς σὺν αὐτῇ ἐργασθεῖσι μετὰ τῆς αὐτῆς ἐπιμελείας
μέλεσι τῆς Ἐπιτροπῆς. Ἐπὶ τούτοις ἀνακοινοῦμεθα τῇ
αὐτῆς Ἱερότητι ὅτι διαταγαὶ ἐδόθησαν ἀρμοδίως ἵνα λη-
φθῶσι τὰ δέοντα μέτρα πρὸς ἔκδοσιν τοῦ νέου Τυπικοῦ
ἐν τῷ καθ' ἡμᾶς Πατριαρχικῷ Τυπογραφείῳ. Ἡ δὲ τοῦ
Θεοῦ χάρις εἴη μετ' αὐτῆς. αὐπὺς Ὀκτωβρίου κγ'.

† Ο ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΩΣ ἐν Χριστῷ ἀγαπητὸς ἀδελφός.

ΚΑΝΩΝ ΟΕ'

ΤΗΣ ΕΝ ΤΡΟΥΑΛΩ ΣΤ' ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΗΣ ΣΥΝΟΔΟΥ

Τοὺς ἐπὶ τῷ ψάλλειν ἐν ταῖς ἐκκλησίαις παραγινομένους, βουλόμεθα μῆτε βοᾶς ἀτάκτοις κεχρησθαι καὶ τὴν φύσιν πρὸς κραυγὴν ἐκδιάζεσθαι, μῆτε τι ἐπιλέγειν τῶν μὴ τῇ ἐκκλησίᾳ ἁρμοδίων τε καὶ οἰκείων· ἀλλὰ μετὰ πολλῆς προσοχῆς καὶ κατανύξεως τὰς ψαλμωδίας προσάγειν τῷ τῶν κρυπτῶν ἐφόρῳ Θεῷ· εὐλαβεῖς γὰρ ἔσεσθαι τοὺς υἱοὺς Ἰσραὴλ τὸ ἱερόν ἐδίδαξε λόγιον.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ ΖΩΝΑΡΑ

Ἡ ἐν ταῖς ἐκκλησίαις γινομένη ψαλμωδία παρὰ κλησίς ἐστι πρὸς Θεόν, δεομένων ἡμῶν ἵλεων ἔσεσθαι τὸ θεῖον ἡμῖν, ἐφ' οἷς αὐτῷ προσκεκρούκαμεν. Οἱ δὲ παρακαλοῦντές τε καὶ δεόμενοι, ταπεινὸν ἦθος καὶ κατανενυγμένον ἔχειν ὀφείλουσι· τὸ δὲ βοᾶν καὶ κραυγάζειν, οὐ κατεσταλμένου ἦθους, ἀλλὰ θρασέος ἐστὶ καὶ γεγαυρωμένου. Διὸ καὶ τοὺς ψάλλοντας ἐν ἐκκλησίαις, ὁ Κανὼν ἀπαιτεῖ μετὰ προσοχῆς καὶ κατανύξεως ψάλλειν, ἀλλὰ μὴ ἀτάκτως βοᾶν, καὶ τὴν φωνὴν ἐκδιάζεσθαι πρὸς κραυγὴν· κραυγὴ δὲ ἐστὶν ἐπιτεταμένη φωνὴ καὶ βιαίως ἐκρηγνυμένη. Καὶ οὐ μόνον τοῦτο ἀπαγορεύει, ἀλλ' οὐδέ τι ἐπιλέγειν συγχωρεῖ ἀνοίκειον καὶ ἀνάρμοστον ἐκκλησίᾳ, οἷα εἰσι τὰ κεκλασμένα μέλη καὶ μινυρίσματα καὶ ἡ περιττὴ τῶν μελωδιῶν ποικιλία, εἰς ᾧδὰς ἐκτρεπομένη θυμελικὰς καὶ εἰς ἄσματα πορνικὰ, τὰ νῦν ἐν ψαλμωδίαις ἐπιτηδευόμενα μάλιστα. Ταῦτα διαταττόμενος ἐπάγει καὶ γραφικὴν μαρτυρίαν, λέγων· Εὐλαβεῖς γὰρ ἔσεσθαι τοὺς υἱοὺς Ἰσραὴλ, τὸ ἱερόν ἐδίδαξε λόγιον· υἱοὶ δὲ Ἰσραὴλ ἐσμέν ἡμεῖς, κατὰ τὸν ἅγιον Παῦλον, λέγοντα· οὐ γὰρ πάντες οἱ ἐξ Ἰσραὴλ, οὗτοι Ἰσραὴλ, οὐδ' ὅτι εἰσὶ σπέρματα Ἀβραάμ, πάντα τέκνα, ἀλλ' ἐν Ἰσαάκ κληθήσεται σοι σπέρμα· τουτέστιν, οὐ τὰ τέκνα τῆς σαρκὸς, ταῦτα τέκνα Θεοῦ, ἀλλὰ τὰ τέκνα τῆς ἐπαγγελίας λογίζεται εἰς σπέρμα.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ ΒΑΛΣΑΜΩΝΟΣ

Αἱ τοῦ Θεοῦ ἐκκλησίαι, οἴκοι προσευχῶν λέγονται· ὅθεν καὶ οἱ προσευχόμενοι παρακαλεῖν τὸν Θεὸν ὀφείλουσι μετὰ δακρύων καὶ ταπεινώσεως, οὐ μὴν μετὰ ἀτάκτου καὶ ἀναιδοῦς σχήματος. Διωρίσαντο γοῦν οἱ Πατέρες, μὴ γίνεσθαι τὰ ἱερὰ ψαλμωδήματα διὰ βοῶν ἀτάκτων καὶ ἐπιτεταμένων καὶ τὴν φύσιν παραβιαζομένων· μήτε μὴν διὰ τινων καλλιφωνιῶν, ἀνοικείων τῇ ἐκκλησιαστικῇ καταστάσει καὶ ἀκολουθίᾳ, οἷά εἰσι τὰ θυμελικά μέλη καὶ αἱ περιτταὶ ποικιλίαι τῶν φωνῶν· ἀλλὰ μετὰ πολλῆς κατανύξεως καὶ θεαρέστου τρόπου προσάγειν τῷ Θεῷ τὰς εὐχάς, τῷ εἰδῶτι τὰ κρυπτὰ τῶν καρδιῶν ἡμῶν. Ταῦτα δὲ παρεκελεύσαντο ἀκολουθῶν τῷ εὐαγγελικῷ ρητῷ, τῷ διοριζομένῳ, μὴ κατὰ ἔθνικους εὐχεσθαι ἡμᾶς μετὰ βαττολογίας καὶ κραυγῆς, ὡς οἰομένους εἰσακουσθῆναι διὰ τὴν πολυλογίαν ἡμῶν, ἀλλ' ἐν τῷ κρυπτῷ προσάγειν τὸν ὕμνον τῷ Θεῷ· ποιεῖν δὲ καὶ τὰς αἰτήσεις ὁμοίως, ἵνα καὶ ὁ πατὴρ ἡμῶν ὁ οὐράνιος, ὁ βλέπων ἐν τῷ κρυπτῷ, ἀποδώσῃ ἡμῖν ἐν τῷ φανερῷ. Ἐπεὶ δὲ, φασί, καὶ ὁ Μωσαϊκὸς νόμος εἶπεν ἐν τῷ Λευϊτικῷ, Εὐλαβεῖς ποιεῖτε τοὺς υἱοὺς Ἰσραὴλ, μᾶλλον ἡμεῖς οἱ τοῦ νόμου τούτου δεξάμενοι τὸ πλήρωμα, ὀφείλομεν εὐλαβέστεροι εἶναι καὶ κατὰ τὰ νενομισμένα πολιτεύεσθαι. Ἐπεὶ δὲ παρὰ διαφόροις ἁγιωτάτοις πατριάρχαις ἐλαλήθη, μὴ μόνον ἐν ταῖς ἐορταῖς γίνεσθαι τοιαῦτα παρὰ τῶν ψαλτῶν, ἀλλὰ καὶ ἐν παννυχίσι καὶ μνημοσύνοις τεθνεώτων, γεγόνασι διάφορα σημειώματα συνοδικὰ, ἀφορισμῷ καθυποβάλλοντα τοὺς τοιαῦτα ποιούντας, καὶ μὴ διὰ ψαλμωδημάτων καὶ ἀλληλουαρίων λιτῶν, ψαλλομένων κατὰ τὸ θεμέλιον τῆς ἐκκλησίας, ἐκπληροῦντας τὴν παννυχίον ψαλμωδίαν. Ἀνάγνωθι καὶ τῆς ἐν Καρθαγένῃ συνόδου κανόνα ρη' καὶ τὰ ἐν αὐτῷ γραφέντα· ὡσαύτως ἀνάγνωθι καὶ τὸν εἰς τὰ Σεραφεῖμ καὶ τὸν πανηγυρικὸν λόγον τοῦ ἐν ἁγίοις Πατρὸς ἡμῶν Ἰωάννου τοῦ Χρυσοστόμου, τὸν γραφέντα εἰς τὴν ἐρμηνείαν τοῦ προφητικῷ ρητοῦ, τοῦ λέγοντος· «εἶδον τὸν Κύριον καθήμενον ἐπὶ θρόνου ὑψηλοῦ καὶ ἐπηρμένου»· κωλύει γὰρ τὰς θυμελικὰς ψαλμωδίας καὶ τὰς ὀρχήσεις τῶν χειρονομούντων, καὶ τὰς ἐκτεταμένας ἐκφωνήσεις.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ ΑΡΙΣΤΗΝΟΥ

Ατακτος κραυγὴ τοῦ ψάλλοντος, ἀδεκτος· καὶ ὁ ἐπιλέγων τὰ ταῖς ἐκκλησίαις ἀνάρμοστα.

Μετὰ κατανύξεως καὶ προσοχῆς πολλῆς δεῖ τὰς ψαλμωδίας προσάγειν τῷ τῶν κρυπτῶν ἐφόρῳ Θεῷ, καὶ μὴ ἀτάκτοις χρῆσθαι βοαῖς,

καὶ τὴν φύσιν πρὸς κραυγὴν ἐκβιάζεσθαι· εὐλαβεῖς γὰρ ἔσεσθαι τοὺς υἱοὺς Ἰσραὴλ, τὸ ἱερόν ἐδίδαξε λόγιον· ἀλλὰ μηδέ τι ψάλλειν ἀνοικειον, καὶ τῇ ἐκκλησιαστικῇ καταστάσει μὴ ὄν ἀρμόδιον.

Ο ἐν ἀγίοις πατὴρ ἡμῶν Ἰωάννης ὁ Χρυσόστομος πολλαχοῦ τῶν Ὀμιλιῶν αὐτοῦ ποιεῖται λόγον περὶ τῆς ἐν ταῖς ἐκκλησίαις καὶ τῇ ὑμνωδίᾳ τηρητέας τάξεως, εὐλαβείας καὶ σεμνότητος· ἐκ τούτων δ' ἀποσπῶμεν τὰς ἐπομένας πολυτίμους παντὶ χριστιανῷ ὑποθήκας:

« Μετὰ προσηκούσης εὐλαβείας ἐνταῦθα (εἰς τὸν ναόν) παραγινώμεθα, ὅπως μὴ ἀντὶ ἀμαρτημάτων ἀφέσεως προσθήκη τούτων ποιησάμενοι οἴκαδε πορευσώμεθα. Τί δ' ἔστι τὸ ζητούμενον καὶ ὃ παρ' ἡμῶν ἀπαιτεῖται; Τὸ τοὺς θεῖους ἀναπέμποντας ὕμνους φόβῳ πολλῷ συνεσταλμένους καὶ εὐλαβεῖα κεκοσμημένους, οὕτω προσφέρειν τούτους. Καὶ γὰρ εἰσὶ τινες καταφρονοῦντες μὲν τοῦ Θεοῦ, τὰ δὲ τοῦ Πνεύματος λόγια ὡς κοινὰ ἡγούμενοι, φωνὰς ἀτάκτους ἀφιᾶσι καὶ τῶν ψαινομένων οὐδὲν ἄμεινον διάκεινται, ὅλῳ τῷ σώματι δορούμενοι καὶ περιφερόμενοι καὶ ἀλλότρια τῆς πνευματικῆς καταστάσεως ἐπιδεικνύμενοι τὰ ἥθη. "Ἄθλιε καὶ ταλαίπωρε! δέον σε δεδοικότα καὶ τρέμοντα τὴν ἀγγελικὴν δοξολογίαν ἐκπέμπειν φόβῳ τε τὴν ἐξομολόγησιν τῷ κτίστῃ ποιεῖσθαι καὶ διὰ ταύτης συγγνώμην τῶν ἐπταισμένων αἰτεῖσθαι, σὺ δὲ τὰ μίμων καὶ ὄρχηστῶν ἐνταῦθα παράγεις ἀτάκτως μὲν τὰς χεῖρας ἐπαρταίρων καὶ τοῖς ποσὶν ἐφαλλόμενος καὶ ὅλῳ περικλώμενος τῷ σώματι. . . Τί συντείνουσι πρὸς ἰκεστὰν χεῖρες ἐπὶ μετεωρισμῷ συνεχῶς ἐπαιρόμεναι καὶ ἀτάκτως περιφερόμεναι, κραυγὴ τε σφοδρὰ καὶ τῇ βία αὐθῆσει τὸ ἄσημον ἔχουσα; . . . Τοῦτό ἐστιν ἐν φόβῳ δουλεύειν τὸ διακεχύσθαι τε καὶ διατείνεσθαι καὶ μηδὲ σεαυτὸν ἐπίστασθαι περὶ τίνων διαλέγη τῇ ἀτάκτῳ τῆς φωνῆς ἐνηχήσει; . . . Ἄλλ' ὁ προφήτης, φησὶν, ἀλαλαγμῷ ποιεῖσθαι τὴν δοξολογίαν προτρέπεται « ἀλαλάξατε γὰρ τῷ Κυρίῳ πᾶσα ἡ γῆ ». Ἄλλ' οὐδ' ἡμεῖς τὸν τοιοῦτον διακωλύομεν ἀλαλαγμὸν, ἀλλὰ

τὴν ἄσημον βοήν, οὐδὲ τὴν φωνὴν τῆς αἰρέσεως, ἀλλὰ τὴν φωνὴν τῆς ἀταξίας» (Χρυσοστ. ἐν τῇ Ὀμιλίᾳ εἰς Ἡσαίου 6, 1 ἐκδ. Migne τόμ. 6 σ. 99—102).

« Ἄλλ' ἂν δύο ψαλμοὺς ἢ τρεῖς ὑπηχήσαυτες καὶ τὰς συνήθεις εὐχὰς ἀπλῶς καὶ ὡς ἔτυχε ποιούμενοι διαλυθῆτε, νομίζετε ἀρκεῖν τοῦτο εἰς σωτηρίαν ἡμῶν; Οὐκ ἠκούσατε τοῦ προφήτου λέγοντος, μᾶλλον δὲ τοῦ Θεοῦ διὰ τοῦ προφήτου, ὅτι ὁ λαὸς οὗτος τοῖς χεῖλεσί με τιμᾷ, ἡ δὲ καρδία αὐτῶν πόρρω ἀπέχει ἀπ' ἐμοῦ;» (Τοῦ αὐτοῦ Ὀμιλ. XI εἰς τὸν Ματθ. ἐκδ. Migne τόμ. 57, σελ. 200).

« Ἐχώμεθα τοίνυν τῆς ἀρετῆς· μὴ μέχρι τέρψεως τὰ λεγόμενα ἔστω, μηδὲ μέχρι παραμυθίας τιρός. Οὐκ ἔστι τὸ θέατρον τοῦτο, ἀγαπητὲ, καθαρωδῶν, οὐδὲ τραγωδῶν, ἐνθα μέχρι τῆς τέρψεως ὁ καρπὸς, καὶ τῆς ἡμέρας παραδραμούσης παρῆλθεν ἡ τέρψις. Καὶ εἴθε ἦν τέρψις μόνη καὶ μὴ καὶ βλάβη μετὰ τῆς τέρψεως· ἀλλ' ὅμως ἄπεισιν ἐκεῖθεν οἴκαδε ἕκαστος, καθάπερ ἀπὸ τινοῦ λύμης ἀναμαξάμενος πολλὰ τῶν αὐτόθι καὶ ὁ μὲν νέος ἀπολαβὼν τινα τῶν σατανικῶν ἁσμάτων μέλη, ὅσα ἰσχυσε τῇ μνήμῃ καταθέσθαι, συνεχῶς ἐπὶ τῆς οἴκας ἄδει· ὁ δὲ πρεσβύτερος, ἅτε δὴ σεμνότερος, τοῦτο μὲν οὐ ποιεῖ, τῶν δὲ ἐκεῖσε λεγομένων ῥημάτων μέμνηται πάντων. Ἐρτεῦθεν οὐδὲν ἔχορτες ἄπιτε. Καὶ πῶς οὐκ αἰσχύνης ἄξιον;» (Τοῦ αὐτοῦ Ὀμιλ. X εἰς τὰς Πράξ. τῶν Ἀποστ. ἐκδ. Migne τόμ. 60).

« Ἀλλὰ πληροῦσθε ἐν Πνεύματι, λαλοῦντες ἑαυτοῖς ἐν ψαλμοῖς καὶ ὕμνοις καὶ ᾠδαῖς πνευματικαῖς, ᾄδοντες καὶ ψάλλοντες ἐν τῇ καρδίᾳ ὑμῶν τῷ Κυρίῳ· εὐχαριστοῦντες πάντοτε ὑπὲρ πάντων ἐν ὀνόματι τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ τῷ Θεῷ καὶ Πατρὶ, ὑποτασσόμενοι ἀλλήλοις ἐν φόβῳ Χριστοῦ. Βούλει, φησὶν, εὐφραίνεσθαι; Βούλει τὴν ἡμέραν ἀναλισκεῖν; Ἐγὼ σοι δίδωμι πότον πνευματικόν· ἡ γὰρ μέθη καὶ τὴν εὐσημιον ἐκκόπτει φωνὴν τῆς γλώσσης τῆς ἡμετέρας ψελλίζειν παρασκευάζουσα, καὶ ὀφθαλμοὺς καὶ πάντα ἀπλῶς διαστρέφουσα. Μάθε ψάλλειν, καὶ ὕφει

τοῦ πράγματος τὴν ἡδονήν· οἱ ψάλλοντες γὰρ πνεύματος πληροῦνται ἁγίου, ὡς περ οἱ ἄδοντες τὰς σατανικὰς ᾠδὰς πνεύματος ἀκαθάρτου. Τί ἐστὶν ἐν ταῖς καρδίαις ὑμῶν τῷ Κυρίῳ; τουτέστι, μετὰ συνέσεως προσέχοντες· οἱ γὰρ οὐ προσέχοντες, ἀπλῶς ψάλλουσι, τὰ ῥήματα φθεγγόμενοι, τῆς καρδίας ῥεμβομένης ἐτέρωθι» (Τοῦ αὐτοῦ Ὁμιλ. XIX εἰς τὴν πρὸς Ἐφεσίους ἐπιστολήν· Migne τόμ. 62).

Ὁ δ' ἐν Ἀγίοις πατήρ ἡμῶν Θεόδωρος ὁ Στουδίτης ἐν ταῖς Κατηγήσεσιν αὐτοῦ τὰς ἐξῆς διατυποῖ πρὸς τοὺς κανονάρχας παραινέσεις, αἵτινες ἀφορῶσι σήμερον τοὺς ἱεροφάλας τῶν Ἐκκλησιῶν :

« Σὺ οὖν, τέκνον κανονάρχα, ὡς τοῦ μεγάλου καὶ πρώτου ἔργου κατάρχων τῆς θείας Λειτουργίας καὶ ὑμνωδίας, διεγερτῆς τῶν ψαλλόντων, ἕκαστα, καθὼς διατέτακται σοι, ἀποπληρῶν, τὰ καθίσματα, τὰ στιχηρὰ, συνείδησιν τηρῶν ἐνὶ ἑκάστῳ. Νῆφε καὶ ἀδολέσχει, καὶ δικαίῳ λόγῳ καὶ τὰς ἑορτασίμους ἡμέρας καὶ τὰς ἐπιλοίπους διέξαγε πρὸς ἕκαστον τῶν ἀδελφῶν, ἐν αὐτῇ τῇ ἡμέρᾳ τότε ψάλλειν, ἢ ἀναγινώσκειν τότε, καὶ ἐν τῇδε τότε· ἐπιτηρῶν καὶ τὸ εὐφρον καὶ τὸ εὐλαλον καὶ ταχύλαλον τοῦ ἀναγινώσκοντος, πρὸς τὸ καὶ τοὺς παρατυγχάνοντας ἐπιξενουμένους ὠφελεῖσθαι· συναναλαμβανόμενος ἑαυτὸν πάντα εὐσχημόνως καὶ κατὰ τάξιν ποιεῖ, ἵνα χορεύσῃς ἐν τοῖς οὐρανοῖς μετὰ τῶν Ἀγίων καὶ τῆς σῆς ἀδελφότητος, εἴπερ καταξιοθείης ἔχειν τοιαύτην κατάστασιν· εὐστόχως δὲ καὶ ἀφύρτως καὶ τὴν τῶν ψαλμῶν στιχολογίαν ἐκτέλει, ὑποστηρίζων καὶ ἐμβιβάζων, καὶ ἐπὶ λόγοις σφαλεροῖς ἐπανορθῶν, καὶ πρὸς ἓν μέλος πάντας διακρατῶν, κατὰ τὸν ἦχον τῆς ψαλμωδίας, μήτε ὑπερανάγων, μήτε καταρρίπτων, ἀλλὰ μεσότητι προσυπάγων· οὕτω γὰρ καὶ διδασκόμεθα ὑπὸ τῶν Πατέρων· θέλημα ἔχων καὶ ἔργον ποιούμενος τὰ ἀποτυπωθέντα στιχηροκαθίσματα ἐκμαθεῖν τὴν ἀδελφότητα· μάλιστα τοὺς δυναμένους καὶ προσιόντας σοι ἐν πολλῇ ταπεινοφροσύνῃ, πληθύνων τὸ τάλαντον, ὃ παρὰ Θεοῦ σοι κεχάριστα· ἵνα ἀκούσῃς τῆς εὐλογημένης ἐκείνης φωνῆς· Εὖ δοῦλε, ἀγαθὲ καὶ πιστὲ, ἐπὶ ὀλίγα ἦς πιστὸς, ἐπὶ πολλῶν σε καταστήσω.

Ὁ ΙΕ' τῆς ἐν Λαοδικείᾳ Συνόδου κανὼν οὐδόλως ἐπιτρέπει νὰ ψάλλῃ ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ ὁ τυχὼν, ἀλλὰ καθῆκον τοῦτο θεωρεῖ τῶν κανονικῶν ἤτοι τῶν ἐν τῷ κλήρῳ συνηριθμημένων καὶ ἐπὶ τούτῳ προχειρισμένων ψαλτῶν· διότι ἀταξία ὁμολογουμένως συμβαίνει καὶ χασμωδία ὅταν ψάλλῃ ὁ τυχὼν ἀμαθῆς καὶ ἄμουςος, τὸναντίον δὲ εὐταξία καὶ συγκίνησις ὅταν ψάλλωσιν οἱ μουσικῆς ἔμπειροι καὶ τῆς ἐκκλησιαστικῆς τάξεως γινώσται.

Πρὸς ὁδηγίαν δὲ τῶν ψαλτῶν πολλάκις καὶ ἐν τοῖς τελευταίοις χρόνοις ἡ Ἐκκλησία διέταξε τὰ προσήκοντα, καὶ τελευταῖον ἔτι ἡ Μουσικὴ Ἐπιτροπὴ ἀπεφῆνατο τάδε :

« Περὶ τῆς διορθώσεως τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ μουσικοῦ χοροῦ διασκεφθέντες φρονοῦμεν ὅτι πρὸς τοῦτο ἀπαιτοῦνται· 1] ἐκλογή ἱεροψαλτῶν συμφωνούντων πρὸς ἀλλήλους κατὰ τε τὴν ποιότητα τῆς φωνῆς καὶ τὴν τέχνην· 2] ἐκλογή ἰσοκρατῶν καὶ κανοναρχῶν, τοῦλάχιστον τριῶν ἐκατέρωθεν, γυμναζομένων δις ἢ τρίς καθ' ἑβδομάδα· 3] ὄρισμός τῶν ψαλτέων μαθημάτων καὶ γύμνασις ἐπ' αὐτῶν· 4] σύστασις τοῦ σεμνοῦ καὶ ἱεροπρεποῦς εἰς πάντα τὰ μέλη τοῦ χοροῦ, ἀποφυγὴ δὲ τοῦ ἐπιτετηδευμένου καὶ ἐκλελυμένου· 5] σύστασις εἰς πάντας προφορᾶς ἀκριβοῦς, ὥστε τὸ ἀκροατήριον οὐχὶ μόνον νὰ ἀκούῃ, ἀλλὰ καὶ νὰ κατανοῇ τὰ ψαλλόμενα οὕτως ὥστε νὰ παράγωνται ἐν ταῖς καρδίαις τῶν ἐκκλησιαζομένων τὰ ἀνάλογα αἰσθήματα· 6] καθορισμός ἐκ τῶν προτέρων τῆς οἰκείας ἐκάστῳ ἐκκλησιαστικῷ ἄσματι χρονικῆς ἀγωγῆς καὶ τοῦ ῥυθμοῦ, καὶ ἀναγραφὴ αὐτοῦ κατὰ τομὴν ἐν τῇ διαρκείᾳ τῶν μελῶν· καὶ 7] προσθήκη ἰδιαιτέρας γραμμῆς ἀναγραφούσης ἐν τῇ διαρκείᾳ τοῦ ψαλλομένου ἄσματος τὸ μέρος τῶν ἰσοκρατῶν » (βλ. Ἐκθ. Μουσικῆς Ἐπιτροπῆς δημοσιευθεῖσαν ἐν τῇ Ἐκκλησιαστικῇ Ἀληθείᾳ, ἔτ. Η' σελ. 119—121).

ΠΡΟΘΕΩΡΙΑ ΤΟΥ ΤΥΠΙΚΟΥ

ΗΤΟΥ

ΤΥΠΙΚΗ ΔΙΑΤΑΞΙΣ ΤΗΣ ΑΚΟΛΟΥΘΙΑΣ

ΤΟΥ ΕΣΠΕΡΙΝΟΥ, ΤΟΥ ΟΡΘΡΟΥ ΚΑΙ ΤΗΣ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑΣ

ΚΑΤΑ ΤΕ ΤΑΣ ΚΥΡΙΑΚΑΣ ΚΑΙ ΤΑΣ ΛΟΙΠΑΣ ΕΟΡΤΑΣ ΤΟΥ ΟΛΟΥ ΕΝΙΑΥΤΟΥ

ΜΕΤΑ ΠΑΣΩΝ ΤΩΝ ΠΕΡΙΠΤΩΣΕΩΝ ΑΥΤΩΝ

Η Θ΄ ΩΡΑ

Η πρό τοῦ Ἑσπερινοῦ καθ' ἐκάστην ἡμέραν ἀναγινωσκομένη Θ' ὥρα ἐστὶ σφραγὶς τῆς Ἀκολουθίας τῆς ἡδὴ ληγούσης ἐκκλησιαστικῶς ἡμέρας. Καὶ ἂν ἡ ἡμέρα ᾖ Δεσποτική ἢ Θεομητορική ἐορτὴ ἢ μεθέορτος ἢ μνήμη ἐορταζομένου Ἀγίου, Ἀπολυτίκιον καὶ Κοντάκιον λέγονται ἐν ταύτῃ τὰ τῆς ἐορτῆς ἢ τοῦ Ἀγίου· εἰδὲ μὴ, τὸ τοῦ τυχόντος Ἀγίου τῆς ἡμέρας Ἀπολυτίκιον, καὶ ἀντὶ Κοντακίου λέγεται τὸ *Βλέπων ὁ Δησὴς τὸν ἀρχηγὸν τῆς ζωῆς*. Τῷ Σαββάτῳ ἐσπέρας Ἀπολυτίκιον Ἀπόστολοι Μάρτυρες καὶ Κοντάκιον Ὡς ἀπαρχὰς τῆς φύσεως· τῇ δὲ Κυριακῇ ἐσπέρας τὸ ἀναστάσιμον Ἀπολυτίκιον, καὶ ἀντὶ Κοντακίου ἢ Ὑπακοὴ τοῦ Ἦχου. Ἐν ὅλῃ δὲ τῇ Διακαινησίμῳ ἐβδομάδι καὶ τῷ Σαββάτῳ τῆς Διακαινησίμου ἐσπέρας πρό τοῦ Ἑσπερινοῦ τοῦ Θωμᾶ, ὡς καὶ τῇ Τετάρτῃ τῆς Ἀποδόσεως τῆς ἐορτῆς τοῦ Πάσχα ἐσπέρας πρό τοῦ Ἑσπερινοῦ τῆς Ἀναλήψεως, ἀναγινώσκεται ἡ τοῦ Πάσχα Θ' ἢτοι τὸ *Ἀνάστασιν Χριστοῦ, Προλαβοῦσαι τὸν ὄρθρον* κτλ. ὡς ἐν τῷ Ὁρολογίῳ διατυποῦται. Τῇ δὲ Τρίτῃ τοῦ Τυφλοῦ ἐσπέρας, πρό τοῦ Ἑσπερινοῦ τῆς Ἀποδόσεως τοῦ Πάσχα, ἀναγινώσκεται ἡ Θ' τρίφαλμος καὶ λέγεται Ἀπολυτίκιον *Τὸν συνάναρχον Λόγον* καὶ Κοντάκιον *Τῆς ψυχῆς τὰ ὄμματα*. Ἐν τῇ Μ. δὲ Τεσσαρακοστῇ ἀναγινώσκεται ὡς ἐστὶ διατεταγμένη ἐν τῷ Ὁρολογίῳ μετὰ τῶν Μακαρισμῶν καὶ τῶν ἀκολούθων αὐτοῖς.

Ἀπόλυσις ἐν τῇ Θ' λέγεται πάντοτε ἡ μικρὰ (ὄρα αὐτὴν κατωτέρω ἐν § 16) μετὰ τοῦ χαρακτηριστικοῦ τῆς ἑορτῆς, ἧς ἐλέγχθησαν τὸ Ἀπολυτίκιον καὶ τὸ Κοντάκιον.

Ο ΕΣΠΕΡΙΝΟΣ

ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΕΥΛΟΓΗΤΟΣ Ο ΘΕΟΣ

2. Ἀρχὴ τῆς Ἀκολουθίας τοῦ Ἑσπερινοῦ καὶ τῆς τοῦ Ὁρθρου καὶ πάσης ἄλλης ἱεραῆς τελετῆς ἐστὶν ἡ ὑπὸ τοῦ Ἱερέως ἐκφωνουμένη εὐχή, *Εὐλογητὸς ὁ Θεὸς ἡμῶν*¹, ἐξαιρέσει τῆς Θείας Λειτουργίας, τῆς τελετῆς τοῦ Ἁγίου Βαπτίσματος καὶ τοῦ Μυστηρίου τοῦ Γάμου πρὸ τῶν ὁποίων ἐκφωνεῖται τὸ *Εὐλογημένη ἡ Βασιλεία τοῦ Πατρὸς*. Ἐν τοῖς Ἑσπερινοῖς δὲ² καὶ τοῖς Ὁρθροῖς τῆς Διακαινησίμου ἑβδομάδος καὶ τῆς ἡμέρας τῆς Ἀποδόσεως τοῦ Πάσχα, ὡς καὶ πρὸ τοῦ καθ' ἑκάστην ἡμέραν ἀναγινωσκομένου Ἑξαψάλμου, ἐκφωνεῖται τὸ *Δόξα τῇ Ἁγίᾳ καὶ Ὁμοουσίῳ καὶ ζωοποιῷ καὶ ἀδιαιρέτῳ Τριάδι*.

ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΠΡΟΟΙΜΙΑΚΟΥ ΨΑΛΜΟΥ

3. Ὁ Προοιμιακὸς Ψαλμὸς, ἡ μεγαλοπρεστέρα δοξολογία τοῦ Θεοῦ τυγχάνων³, ἀναγινώσκεται εἰς ἅπαντας τοὺς Ἑσπερινοὺς τοῦ

1. Ὁφείλει δὲ ὁ Ἱερεὺς πρὸ τῆς ἐκφωνήσεως ταύτης προσκυνῆσαι καὶ ἀσπασθῆναι τὴν ἁγίαν Τράπεζαν καὶ φορέσαι τὸ ἐπιτραχήλιον· καὶ τοῦτο ἀποτίθῃ μόνον μετὰ τὴν Ἀπόλυσιν τοῦ Ἑσπερινοῦ ἄλλως ἀτακτεῖ καὶ παρανομεῖ.

2. Τὰ ἀρχαῖα Τυπικὰ σημειοῦσιν ὅτι ποιοῦμεν *Εὐλογητὸν καὶ ἐν τῷ Ἑσπερινῷ τῆς Καινῆς Δευτέρας*, ὡς συνήθως, ἐκφωνοῦντες *Εὐλογητὸς ὁ Θεὸς ἡμῶν πάντοτε*, ὅπερ δηλοῖ ὅτι ἡ ἀντικατάστασις τούτου διὰ τοῦ *Δόξα τῇ ἁγίᾳ καὶ ὁμοουσίῳ* ἐστὶ παράτυπος νεωτερισμὸς· ἀλλὰ νῦν εἴθισται πανταχοῦ σχεδὸν οὕτω καθ' ὅλην τὴν Διακαινήσιμον· μόνον ἀντὶ τοῦ *Δόξα σοι ὁ Θεὸς ἡμῶν* *δόξα σοι μετὰ τὸ Εὐλογητὸς* σημειοῦσι τὰ ἀρχαῖα Τυπικὰ ὅτι λέγεται τὸ *Χριστὸς ἀνέστη κατὰ τὴν Διακαινήσιμον ἑβδομάδα*.

3. Ὅτι περὶ τῶν ψαλμῶν ἐν γένει καὶ τῶν τοῦ Δαβὶδ ἰδίᾳ ὁ χρυσοῦς τὴν γλῶτταν Ἰωάννης εἶπε, καλὸν θεωροῦμεν ἵνα ἐπισυ-

δλου ἐνιαυτοῦ· ἀργεῖ δὲ ἀπὸ τοῦ Ἑσπερινοῦ τῆς Κυριακῆς τοῦ Πάσχα καὶ ὅλην τὴν Διακαινήσιμον ἑβδομάδα, ὡς καὶ ἐν τῷ Ἑσπερινῷ

νάψωμεν ἐνταῦθα πρὸς συγχρῆν ἀνάγνωσιν καὶ μελέτην παρτὸς χριστιανοῦ, μάλιστα δὲ τῶν κληρικῶν, οἷς ἐστὶν ἐγχειρίδιον ἱερὸν τὸ Ψαλτήριον. «Τίτος ἐνεκεν ὁ ψαλμὸς εἰς τὸν βίον εἰσενήρεται τὸν ἡμέτερον καὶ μετ' ὧδῆς μάλιστα αὕτη ἡ προφητεία λέγεται ; . . . ἄκουσον. Πολλοὺς τῶν ἀνθρώπων κατιδὼν ὁ Θεὸς ραθυμωτέρους ὄντας καὶ πρὸς τὴν τῶν πνευματικῶν ἀνάγνωσιν δυσχερῶς ἔχοντας καὶ τὸν ἐκεῖθεν οὐχ ἠδέως ὑπομένοντας κάματον, ποθεινότερον ποιῆσαι τὸν πόρον βουλόμενος καὶ τοῦ καμάτου τὴν αἴσθησιν ὑποτεμῆσθαι, μελωδίας ἀρέμιξε τῇ προφητεία, ἵνα τῷ ῥυθμῷ τοῦ μέλους ψυχαγωγούμενοι πάντες μετὰ πολλῆς τῆς προθυμίας τοὺς ἱεροὺς ἀναπέμπωσιν αὐτῷ ἕμους· οὐδὲν γὰρ οὐδὲν οὕτως ἀρίστησι ψυχὴν καὶ πτεροῖ καὶ τῆς γῆς ἀπαλλάττει καὶ τῶν τοῦ σώματος ἀπολύει δεσμῶν καὶ φιλοσοφεῖν ποιεῖ καὶ πάντων καταγελάῃ τῶν βιωτικῶν ὡς μέλος συμφωνίας καὶ ῥυθμῷ συγκείμενον θεῖον ᾄσμα. Οὕτω γοῦν ἡμῶν ἡ φύσις πρὸς τὰ ᾄσματα καὶ τὰ μέλη ἠδέως ἔχει καὶ οἰκείως, ὡς καὶ τὰ ὑπομάζια παιδία κλαυθμηριζόμενα καὶ δυσχεραίνοντα οὕτω κατακοιμίζεσθαι . . . Ποιοῦσι δὲ τοῦτο καὶ γυναῖκες καὶ ὁδοιπόροι καὶ γηπόροι καὶ ταῦται, τῷ ᾄσματι τὸν ἐκ τῶν ἔργων πόρον παραμυθῆσασθαι σπένδοντες, ὡς τῆς ψυχῆς, εἰ μέλους ἀκούσειε τῆς ὧδῆς, ῥῆον ἅπαντα ἐνεργεῖν δυναμένης τὰ ὀχληρὰ καὶ ἐπίπονα . . . Ἀπὸ τῶν ψαλμῶν τῶν πνευματικῶν πολὺ μὲν τὸ κέρδος πολλὴ δὲ ἡ ὠφέλεια, πολλὸς δὲ ὁ ἁγιασμὸς καὶ πάσης φιλοσοφίας ὑπόθεσις γένοιτ' ἂν, τῶν τε ῥημάτων τὴν ψυχὴν ἐκκαθαίροντων, τοῦ τε ἁγίου Πνεύματος τῇ τὰ τοιαῦτα ψαλλούσῃ ταχέως ἐπιπταμένου ψυχῇ· οἱ γὰρ μετὰ συνέσεως ψάλλοντες τὴν τοῦ Πνεύματος καλοῦσι χάριν . . . Ἐρῆθαι μὲν ᾄσματα πορρικὰ δαίμονες ἐπισωρεύονται, ἔρῆθαι δὲ μέλη πνευματικὰ ἢ τοῦ Πνεύματος ἐπίπταται χάρις καὶ τὸ στόμα καὶ τὴν ψυχὴν ἀγιάζει . . . Καὶ καθάπερ πολλοὶ τῶν πλουτοῦντων τὴν σπογγίαν βαλσάμου πλήσαρτες, οὕτω τὰς τραπέζας ἀπομάσσουσιν, ἵνα εἴτις ἀπὸ τῶν ἐδεσμάτων γένηται κηλὶς, παρασυρεῖσα καθαρὰν δείξῃ τὴν τράπεζαν, οὕτω δὴ καὶ ἡμεῖς ποιῶμεν, ἀρτὶ βαλσάμου τὸ στόμα ἐμπλήσαρτες μελωδίας πνευματικῆς, ἵνα εἰ τις ἐγένετο κηλὶς ἀπὸ τῆς ἀδδηφαγίας ἐν τῇ ψυχῇ, διὰ τῆς μελωδίας ἀποσμηξῶμεν ἐκείνης καὶ λέγωμεν κοινῇ στάρτες· «Εὐφρανῶς ἡμᾶς, Κύριε, ἐν τοῖς ποιήμασί σου . . .» Οὕτως οἱ τὸν Δαβὶδ καλοῦντες μετὰ τῆς κιθάρας, ἔνδον τὸν Χρι-

τῆς Ἀποδόσεως τοῦ Πάτχα. Ἀπὸ τοῦ Ἐσπερινοῦ τῆς Κυριακῆς τοῦ Θωμᾶ μέχρι τῆς Ἀποδόσεως τοῦ Πάτχα, ἀναγινώσκεται μὲν, ἀλλ' ἄνευ τοῦ Δεῦτε προσκυνήσωμεν, διότι ψάλλεται ἀντ' αὐτοῦ τὸ Χριστὸς ἀρέστη ἄπαξ ἀπὸ τοῦ βήματος, καὶ δις ἐκ τῶν χορῶν.

στὸν δι' αὐτοῦ καλοῦσιν. Ὅπου δὲ ὁ Χριστὸς, δαίμων μὲν οὐδεὶς ἐπεισε. λθεῖν, μᾶλλον δὲ οὐδὲ παρακύνθαι το. λμήσειέ ποτε, εἰρήρη δὲ καὶ ἀγάπη καὶ πάντα ὡσπερ ἐκ πηγῶν ἤξει τὰ ἀγαθὰ . . . Ἐρθα ψαλμὸς καὶ εὐχὴ καὶ προφητῶν χορεία καὶ διάροια τῶν ἀδόντων θεοφιλῆς, οὐκ ἄν τις ἀμάρτοι τὴν σύνροdon ταύτην προσειπὼν Ἐκκλησίαν. Κἄν μὴ εἰδῆς τὴν δύναμιν τῶν ρημάτων, αὐτὸ τέως τὸ στόμα παιδεύσον τὰ ῥήματα λέγειν· ἀγιάζεται γὰρ καὶ διὰ ῥημάτων ἢ γ. λῶττα ὅταν μετὰ προθυμίας ταῦτα λέγηται. Ἐὰν εἰς ταύτην ἑαυτοῦ καταστήσωμεν τὴν συνήθειαν, οὐδὲ ἐκόρτες οὐδὲ ῥαθυμοῦντές ποτε ποιησόμεθα τὴν καλὴν ταύτην λειτουργίαν, τοῦ ἔθους καὶ ἀκορτας ἡμᾶς ἀναγκάζορτος καθ' ἐκάστην ἡμέραν τὴν καλὴν ταύτην ἐπιτελεῖν λατρειαν. (Χρυσοστ. Ἐρμ. εἰς τὸν ψαλμὸν ΜΑ' ἔκδ. Migne τόμ. 55).

Ὁ Μ. Βασίλειος λέγει «Τὸ ἐκ τῆς μελωδίας τερπνὸν τοῖς δόγμασιν ἐγκατέμιξεν, ἵνα τῷ προσηρεὶ καὶ λειῶ τῆς ἀκοῆς τὸ ἐκ τῶν λόγων ὠφέλιμον λαρθανόντως ὑποδεχόμεθα κατὰ τοὺς σοφοὺς τῶν ἱατρῶν, ὅτι τῶν φαρμάκων τὰ ἀυστηρότερα πίνειν διδόντες τοῖς κακοσίτοις, μέλιτι πο. λλάκις τὴν κύβικα περιχρίουσι» . . . «ψαλμὸς γαλήνη ψυχῶν, βραβευτῆς εἰρήνης, τὸ θορυβοῦν καὶ κυμαῖνον τῶν λογισμῶν καταστέλλων . . . ψαλμὸς φιλίας συναγωγὸς, ἐρωσις διεστώτων· ψαλμὸς ρηπίσις ἀσφάλεια, ἀκμάζουσιν ἐγκαλλώπισμα, πρεσβυτέροις παρηγορία, γυναιξὶ κόσμος ἀρμοδιώτατος, ἀνάπανσις κόπων ἡμερινῶν, ἐκκλησίας φωνή».

Ὁ Θεοδώρητος ὁ Κύρον· «τῇ γὰρ ἡδονῇ τῆς μελωδίας τὴν ὠφέλειαν ἢ θεία χάρις κεράσασα, τριπόθητόν τε καὶ ἀξιεράστον τοῖς ἀνθρώποις διδασκαλίαν προτέθηκεν».

Γρηγόριος ὁ Νύσσης· «ἐπεὶ οὖν τὸ κατὰ φύσιν φίλον τῇ φύσει, ἀπεδείχθη δὲ κατὰ φύσιν ἡμῖν οὐσα ἢ μουσικῆ, τούτου χάριν ὁ μέγας Δαβὶδ τῇ περὶ τῶν ἀρετῶν φιλοσοφία τὴν μελωδίαν κατέμιξεν οἷον τινα μέλιτος ἡδονὴν τῶν ὑψηλῶν καταχέας δογμάτων».

Ἴδου οἱ λόγοι, δι' οὓς καὶ ἡ ἀγία ἡμῶν Ἐκκλησία τοὺς Ψαλμοὺς τοῦ Δαβὶδ ἔχει βάσιν τῶν μερικῶν καὶ δημοσίων προσευχῶν, καὶ δι' οὓς ἐν τοῖς ἀρχαίοις χρόνοις πάντως ἔψαλλε τοὺς Ψαλμοὺς, ὡς σήμερον τὸν ρμ', ρμα' καὶ ἄλλους τινάς.

Ἐκ τῆς δὲ τοῦ Ἑσπερινοῦ τῆς Ἀναλήψεως καὶ ἐφεξῆς, συνάπτεται εἰς τὸν Προοιμιακὸν καὶ τὸ Δεῦτε προσκυνήσωμεν τρεῖς, κατὰ τὸν τύπον τοῦ Ὁρολογίου.

ΠΕΡΙ ΤΟΥ Α' ΚΑΘΙΣΜΑΤΟΣ ΤΟΥ ΨΑΛΤΗΡΙΟΥ

4. Κατὰ πᾶν Σάββατον ἐν τῷ Ἑσπερινῷ στιχολογεῖται τὸ Α' Κάθισμα τοῦ Ψαλτηρίου, καὶ Θεομητορικῆς ἑορτῆς τυχούσης, ἢ μνήμης ἑορταζομένου Ἁγίου. Οὐ στιχολογεῖται δὲ ἐν ταῖς ἐφεξῆς Δεσποτικαῖς ἑορταῖς καὶ ἂν ἔτι συμπέσωσιν ἐν ἡμέρᾳ Κυριακῇ, ἢτοι τῇ ἑορτῇ τῆς Χριστοῦ Γεννήσεως, τῇ τῶν Θεοφανείων καὶ τῆς Μεταμορφώσεως, ἐν αἷς οὐδὲ Ἀναστάσιμα ψάλλονται· ἐπίσης οὐ στιχολογεῖται καὶ ἐν τῇ Κυριακῇ τῆς Πεντηκοστῆς, ὡς οὐδὲ ἐν τοῖς μεθεόρτοις Ἑσπερινοῖς τῶν Χριστουγέννων καὶ τῶν Θεοφανείων, ὅταν αἱ ἑορταὶ αὗται συμπέσωσιν ἐν ἡμέρᾳ Σαββάτου, προηγούνται ὅμως ἐν τούτοις τὰ Ἀναστάσιμα στιχηρά. Ἐν δὲ ταῖς ἐφεξῆς Δεσποτικαῖς ἑορταῖς, ἢτοι τῇ Κυριακῇ τῶν Βαίων, τῇ Κυριακῇ τοῦ Θωμᾶ καὶ τῇ ἑορτῇ τῆς Ὑψώσεως τοῦ Σταυροῦ (ὅταν τύχη αὕτη ἐν Κυριακῇ), τὸ μὲν Ψαλτήριον στιχολογεῖται, ἀλλὰ τὰ Ἀναστάσιμα καταλιμπάνονται.

ΠΕΡΙ ΤΗΣ Α' ΣΤΑΣΕΩΣ ΤΟΥ ΨΑΛΤΗΡΙΟΥ

5. Ἐν ταῖς Θεομητορικαῖς ἑορταῖς (ἐξαιρουμένων τῶν ἑορτῶν τῆς Ὑπαπαντῆς καὶ τοῦ Εὐαγγελισμοῦ)⁴ καὶ ἐν ταῖς τῶν ἑορταζομένων Ἁγίων μνήμασι ταῖς ἐντὸς τῶν τεσσάρων ἡμερῶν τῆς ἐβδομάδος συμπίπτουσας, ἐν τῷ Ἑσπερινῷ στιχολογεῖται ἡ Α' Στάσις τοῦ Ψαλτηρίου, ἢτοι οἱ τρεῖς πρῶτοι ψαλμοί. Οὐ στιχολογεῖται δὲ ὅταν συμπίπτωσιν ἐν Σαββάτῳ ἢ Δευτέρᾳ, καθότι ἐν τοῖς Ἑσπερινοῖς τῶν δύο τούτων ἡμερῶν Στιχολογία οὐ γίνεται.

ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΡΜ' ΨΑΛΜΟΥ «ΚΥΡΙΕ ΕΚΕΚΡΑΞΑ»

6. Ἐν τοῖς καθ' ἑκάστην ἡμέραν ψαλλομένοις Ἑσπερινοῖς τῶν

4. Σημειωτέον ὅτι αἱ δύο αὗται ἑορταὶ, ὡς μετέχουσαι καὶ τοῦ χαρακτῆρος Δεσποτικῶν ἑορτῶν, ἐμφαίνουσι τι ἐξαιρετικόν· διὸ καὶ κατὰ πολλὰ μέρη ἐν ταῖς Ἀκολουθίαις αὐτῶν παρατηρεῖται ἢ ἀπὸ τῶν ἄλλων Θεομητορικῶν ἑορτῶν ὑπεροχὴ αὐτῶν.

Ψαλμῶν Κύριε ἐκέκραξα⁵, Φωνῇ μου πρὸς Κύριον, Ἐκ βαθέων ἐκέκραξά σοι, καὶ τὸ Αἰνεῖτε τὸν Κύριον, ψάλλονται πλήρεις οἱ στίχοι εἰς τοὺς διατεταγμένους ἤχους. Ἐν δὲ τοῖς Ἐσπερινοῖς τῶν Μ. ἑορτῶν εἴθισται πρὸς συντομίαν νὰ παραλείπωνται οἱ στίχοι ἀπὸ τοῦ Θεοῦ Κύριε καὶ ἐφεξῆς, καὶ νὰ μεταβαίνη ὁ πρῶτος χορὸς εἰς τὸν στίχον τὸν ἀρμόδιον ἀναλόγως τῆς ποσότητος τῶν ἐπομένων στιχηρῶν.

ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΠΡΩΤΩΝ ΕΣΠΕΡΙΩΝ ΣΤΙΧΗΡΩΝ

7. Εἰς πάντα Ἐσπερινὸν τοῦ Σαββάτου πρὸς τὴν Κυριακὴν καὶ πάντα Ὁρθρον ἐκάστης Κυριακῆς τοῦ ὅλου ἐνιαυτοῦ, ψάλλονται ἀπαραιτήτως τὰ τῆς Ὀκτωῆχου Ἀναστάσιμα, ἤτοι Στιχηρὰ, Δοξαστικά, Ἀπολυτίκια, Τριαδικὰ, Καθίσματα, Ὑπακοαὶ, Ἀντίφωνα, Κανόνες, Κοντάκια, Οἴκοι, Ἐξαποστειλάρια, Ἐωθινὰ, Μακαρισμοὶ κτλ. ἅτινα καὶ προηγοῦνται τῶν Ἀκολουθιῶν τῶν Θεομητορικῶν ἑορτῶν καὶ τῶν Ἀποδόσεων αὐτῶν, ὡς καὶ τῶν Ἀποδόσεων τῶν Δεσποτικῶν ἑορτῶν, τῶν μεθεόρτων Κυριακῶν, καὶ τῶν ἑορταζομένων Ἀγίων, ὅταν συμπίπτωσιν ἐν ἡμέρᾳ Κυριακῇ. Ψάλλονται δὲ οὕτως· ἐν μὲν ταῖς κυρίαις τῶν ἑορτῶν ἡμέραις καὶ ταῖς τῶν Ἀποδόσεων αὐτῶν, πρῶτον ἐσπέρια Στιχηρὰ Ἀναστάσιμα δ' εἶτα σ' τῆς τυχούσης Θεομητορικῆς ἑορτῆς· ἐν δὲ ταῖς μεθεόρτοις Κυριακαῖς καὶ πάσαις ταῖς τῶν ἑορταζομένων Ἀγίων μνήμαις, Ἀναστάσιμα σ' καὶ μεθεόρτα ἢ τοῦ Ἀγίου δ'. Ὅταν δὲ συμπίπτῃ ἐν μεθεόρτῳ Κυριακῇ ἢ ἐν τῇ Ἀποδόσει Δεσποτικῆς ἢ Θεομητορικῆς ἑορτῆς καὶ ἑορταζόμενος Ἅγιος, τότε ψάλλονται Ἀναστάσιμα δ', τῆς ἑορτῆς γ' καὶ τοῦ Ἀγίου γ'. Ἐν ταῖς τῶν ἐφεξῆς Ἀγίων ἑορταῖς ἤτοι, τῆ ἑορτῇ τῶν Ἀρχαγγέλων, τοῦ Γενεσίου τοῦ Προδρόμου, τῶν Κορυφαίων Ἀποστόλων Πέτρου καὶ Παύλου, τοῦ Εὐαγγελιστοῦ Ἰωάννου (Σεπτεμβρίου κς'), τῶν Τριῶν Ἱεραρχῶν (ἂν μὴ συμπίπτῃ ἡ ἑορτὴ αὐτῶν ἐν τινὶ Κυριακῇ Τριωδίου), τῶν Ἀγίων Πατέρων τῆς Δ' καὶ Ζ' Συνόδου, καὶ τῶν Ἀγίων Δημητρίου καὶ Νικολάου,

5. Ὅτε ἄρχεται ὁ β' χορὸς ψάλλων τὸ Κατευθυνθήτω ἡ προσευχή μου, ὁ Ἱερεὺς εὐλογεῖ τὸ θυμίαμα καὶ θυμιᾷ τὴν ἁγίαν Τράπεζαν, εἶτα τὰς ἁγίας εἰκόνας καὶ τὸν λαὸν κατὰ τὴν τάξιν· καὶ ἐὰν μὲν μέλλῃ ποιῆσαι Εἴσοδον, ἐνδύεται εὐθὺς κατὰ τὸ Κύριε ἐκέκραξα καὶ τὸ φελώριον, εἰδεμῆ, θυμιᾷ φέρων τὸ ἐπιτραχήλιον μόνον.

ψάλλονται κατ' ἐξαιρέσιν Ἀναστάσιμα δ' καὶ τῶν Ἀγίων ε'. Ὄταν δὲ ὁ τυχὼν ἐν Κυριακῇ Ἅγιος στερῆται Δοξαστικοῦ, ἐν τῷ Ἑσπερινῷ ψάλλονται Ἀναστάσιμα ζ' καὶ τοῦ Ἀγίου γ'. Καταλιμπάνονται δὲ ἅπαντα τὰ Ἀναστάσιμα ἐν ταῖς ἐξῆς Μ. Δεσποτικαῖς ἑορταῖς, ἤτοι τῇ ἑορτῇ τῆς Χριστοῦ Γεννήσεως, τῶν Θεοφανείων, τῶν Βαΐων, τοῦ Θωμᾶ, τῆς Πεντηκοστῆς, τῆς Μεταμορφώσεως, τῆς Ὑψώσεως τοῦ Σταυροῦ, καὶ τῇ Κυριακῇ πρὸ τῆς Χριστοῦ Γεννήσεως, ὅταν συμπίπτῃ τῇ καὶ τοῦ Δεκεμβρίου, ὅτε ὁμοῦς ψάλλεται ἐν τῷ Ὄρθρῳ μετὰ τὸ Θεὸς Κύριος, καὶ ἐν τῇ Λειτουργίᾳ μετὰ τὴν Εἴσοδον, τὸ Ἀπολυτίκιον τοῦ τυχόντος ἡχοῦ, ὡς καὶ τὸ Ἐξαποστειλᾶριον, καὶ δ' τῶν Αἰνῶν Ἀναστάσιμα.

ΠΕΡΙ ΤΟΥ Α ΕΣΠΕΡΙΟΥ ΔΟΞΑΣΤΙΚΟΥ

8. Ἄν συμπέσῃ ἐν ἡμέρᾳ Κυριακῆς Θεσμητορικὴ ἑορτὴ, ἐν τῷ Ἑσπερινῷ Δόξα Καὶ νῦν ψάλλεται τὸ τῆς ἑορτῆς μόνον. Ἐν ταῖς Ἀποδόσεσιν αὐτῶν (ἐξαιρουμένης τῆς ἀποδόσεως τῆς Κοιμήσεως τῆς Θεοτόκου ὅτε ψάλλεται Δόξα Καὶ νῦν μόνον τὸ Θεαρχίῳ νεύματι) καὶ ταῖς τῶν Δεσποτικῶν ἑορτῶν, ἐν ταῖς μεθεόρτοις Κυριακαῖς καὶ ἐν πᾶσι τοῖς ἐν ἡμέρᾳ Κυριακῇ ἑορταζομένοις Ἀγίοις, Δόξα ψάλλεται τὸ τῆς τυχούσης ἑορτῆς, ἢ τοῦ ἑορταζομένου Ἀγίου, Καὶ νῦν τὸ α' Θεοτοκίον τοῦ ἡχοῦ. Ὄταν ἡ ἑορτὴ τῆς Ὑπαπαντῆς συμπέσῃ μιᾷ τῶν πρώτων τεσσάρων Κυριακῶν τοῦ Τριωδίου, Δόξα ψάλλεται τοῦ Τριωδίου, Καὶ νῦν τὸ τῆς ἑορτῆς. Ὄταν ἡ ἑορτὴ τοῦ Εὐαγγελισμοῦ συμπέσῃ τῇ Γ' Κυριακῇ τῶν Νηστειῶν, τῷ Σαββάτῳ τοῦ Λαζάρου, ἢ τῇ Κυριακῇ τοῦ Πάσχα, ψάλλεται τὸ τοῦ Τριωδίου ἢ Πεντηκοσταρίου Δοξαστικὸν πρῶτον, Καὶ νῦν τὸ τῆς ἑορτῆς. Ἄν συμπέσῃ ὁμοῦς τῇ Κυριακῇ τῶν Βαΐων καὶ τῇ Δευτέρᾳ τῆς Διακαινησίμου, Δόξα Καὶ νῦν λέγεται τὸ τῆς ἑορτῆς μόνον. Ὄταν αἱ ἑορταὶ τῶν ἁγίων Γεωργίου, Ἰωάννου τοῦ Θεολόγου (Μαΐου η') καὶ Κωνσταντίνου καὶ Ἑλένης τύχωσιν ἐν τινὶ Κυριακῇ τοῦ Πεντηκοσταρίου, ἢ ἐν Δεσποτικῇ ἑορτῇ (ἐξαιρουμένης τῆς Κυριακῆς τῆς Πεντηκοστῆς), Δόξα ψάλλεται τῶν Ἀγίων, Καὶ νῦν, τῆς τυχούσης Κυριακῆς ἢ ἑορτῆς. Εἰ δὲ ἐν ἡμέρᾳ Κυριακῇ τυχὼν Ἅγιος στερεῖται Δοξαστικοῦ, Δόξα Καὶ νῦν ψάλλεται τὸ τοῦ ἡχοῦ Θεοτοκίον· εἰ δὲ ἐστὶ μεγαλομάρτυς καὶ συμ-

πίπτει ἐν τινι μεθεόρτῳ Κυριακῇ Δεσποτικῆς ἢ Θεομητορικῆς ἑορτῆς, ψάλλεται Δόξα τὸ τοῦ Ἀγίου, Καὶ νῦν, τὸ α' Θεοτοκίον τοῦ ἤχου.

ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΕΝ ΤΩ ΕΣΠΕΡΙΝΩ ΠΡΟΚΕΙΜΕΝΟΥ

9. Ἐν τῷ Ἐσπερινῷ τοῦ Σαββάτου, καὶν τύχῳσι Θεομητορικῇ ἢ Δεσποτικῇ ἑορταί (ἐξαίρουμένων τῶν δύο ἑορτῶν τῆς Χριστοῦ Γεννήσεως καὶ τῶν Θεοφανείων), Προκείμενον ψάλλεται τὸ Ὁ Κύριος ἐβασίλευσεν· ἐξαίρουνται οἱ ἐν ἡμέρᾳ Σαββάτου, ἢ καὶ ἐν οἰαδῆτινι ἄλλῃ ἡμέρᾳ συμπύπτοντες μεθεόρτοι Ἐσπερινοὶ τῶν Μ. Δεσποτικῶν ἑορτῶν, ἐν οἷς ψάλλονται πάντοτε τὰ Μ. Προκείμενα *Τίς Θεὸς μέγας*, καὶ τὸ Ὁ Θεὸς ἡμῶν ἐν τῷ οὐρανῷ καὶ ἐν τῇ γῆ, μετὰ τῶν στίχων αὐτῶν. Ἐν τῷ Ἐσπερινῷ τοῦ Μ. Σαββάτου μετὰ τὴν τοῦ Ἀποστόλου ἀνάγνωσιν ψάλλεται τὸ Προκείμενον *Ἀνάστα ὁ Θεὸς*, μετὰ τῶν ὠρισμένων στίχων.

ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΕΝ ΤΩ ΕΣΠΕΡΙΝΩ

ΑΝΑΓΝΩΣΜΑΤΩΝ

10. Ἐν τῷ Ἐσπερινῷ τοῦ Σαββάτου ἀναγινώσκονται Προφητεῖαι, ὅταν συμπύπτωσι τῇ Κυριακῇ Δεσποτικῇ καὶ Θεομητορικῇ ἑορταί, ἢ μνήμαι ἑορταζομένων Ἀγίων· καὶ πρὸ τῆς ἀναγνώσεως αὐτῶν ὁ Διάκονος ἐπιφωνεῖ τὸ *Σοφία· πρόσχωμεν*· τὰ Ἀποστολικά δὲ Ἀναγνώσματα, ἅτινα ἀναγινώσκονται ἐν ταῖς μνήμαις τῶν Ἀποστόλων Πέτρου καὶ Παύλου, Ἰωάννου τοῦ Θεολόγου, Ἰακώβου τοῦ Ἀδελφοθέου, καὶ Ἀνδρέου τοῦ Πρωτοκλήτου, ἀναγινώσκονται συνήθως κατὰ τὴν ἀπαγγελίαν τοῦ ἐν τῇ Λειτουργίᾳ ἀναγνωσκομένου Ἀποστόλου καὶ ὁ Διάκονος ἐκφωνεῖ τὸ *Πρόσχωμεν, σοφία, πρόσχωμεν*.

ΠΕΡΙ ΑΡΤΟΚΛΑΣΙΑΣ

11. Ἄν ὑπάρχη Ἀρτοκλασία, μετὰ τὴν ἐκφώνησιν *Εἶη τὸ κράτος τῆς βασιλείας σου*, ψάλλεται ὑπὸ τοῦ β' χοροῦ ἐν κατ' ἐκλογὴν Στιχηρὸν ἐκ τῆς Λιτῆς, καὶ ἐν τούτῳ τῷ μεταξύ ἐξέρχεται ἀπὸ τοῦ βορείου κλίτους ὁ Διάκονος καὶ ὁ Ἱερεὺς καὶ ἔρχονται φέροντες

εἰς χεῖρας λαμπάδας, καὶ ἴστανται ἐν τῷ μέσῳ τοῦ ναοῦ, ὅπου εἰσὶ προτεθειμένοι οἱ ἄρτοι, οἶνος καὶ ἔλαιον· ὁ Διάκονος τότε λέγει τὸ Ἑλέησον ἡμᾶς ὁ Θεός. . . Ἐτι δεόμεθα ὑπὲρ τοῦ διαφυλαχθῆναι τὴν ἀγίαν ἐκκλησίαν ταύτην, τὴν πόλιν (ἢ χώραν) ταύτην κτλ. οἱ χοροὶ ψάλλουσιν εὐλαβῶς καὶ πρκεῖα τῇ φωνῇ τὸ Κύριε ἐλέησον ὡς ἡ τᾶξις· ὁ Ἱερεὺς Ἐπάκουσον ἡμῶν ὁ Θεός. . . Εἰρήνη πᾶσι· ὁ χορὸς Καὶ τῷ πνεύματι σου· ὁ Διάκονος Τὰς κεφαλάς ἡμῶν. . . ὁ χορὸς Σοὶ Κύριε· ὁ Ἱερεὺς (ἢ ὁ Ἀρχιερεὺς) Δέσποτα πολυέλεε. . . εἶτα ὁ Ἱερεὺς θυμιᾷ σταυροειδῶς στρεφόμενος περὶ τοὺς ἄρτους καὶ ψάλλων τὸ Θεοτόκε Παρθένε. . . Ἐν πάταις ἀνεξαίρετως ταῖς Δεσποτικαῖς καὶ Θεομητορικαῖς ἑορταῖς ὡς καὶ ἐν ταῖς τῶν ἀγίων μνήμασι, ἐὰν γίνηται Ἀρτοκλασία, ψάλλεται πάντοτε τὸ Θεοτόκε Παρθένε. . . Τούτου πληρωθέντος, λέγει ὁ Διάκονος τοῦ Κυρίου δεηθῶμεν· ὁ χορὸς Κύριε ἐλέησον· ὁ Ἱερεὺς εὐλογεῖ τοὺς ἄρτους, λέγων τὴν εὐχὴν Δέσποτα Κύριε Ἰησοῦ Χριστέ ὁ Θεὸς ἡμῶν. . . εἶτα ψάλλεται τρίς τὸ Πλούσιοι ἐπτώχευσαν, καὶ μετ' αὐτὸ τὰ Ἀπόστιχα.

ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΕΣΠΕΡΙΩΝ ΑΠΟΣΤΙΧΩΝ

12. Τὰ ἀναστάσιμα Ἀπόστιχα κατὰ τὸν Ἑσπερινὸν τοῦ Σαββάτου οὐδέποτε καταλιμπάνονται καὶν τύχῳσι Θεομητορικῇ ἑορταῖ, προεόρτιοι ἢ μεθεόρτιοι Κυριακαὶ καὶ Ἀποδόσεις Δεσποτικῶν ἢ Θεομητορικῶν ἑορτῶν, ἢ μνήμασι ἑορταζομένων Ἀγίων. Ἐν τῷ Ἑσπερινῷ τοῦ Σαββάτου τῶν τεσσάρων μετὰ τὴν Κυριακὴν τοῦ Θωμᾶ Κυριακῶν ψάλλεται ἐν πρώτοις τὸ τοῦ ἡχοῦ πρῶτον Ἀπόστιχον (ὅπερ ἄρχεται ἀπὸ τοῦ α' χοροῦ), εἶτα ψάλλονται τὰ δ' Στιχηρὰ Πάσχα ἱερὸν μετὰ τῶν στίχων αὐτῶν.

ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΔΟΞΑΣΤΙΚΟΥ ΤΩΝ ΑΠΟΣΤΙΧΩΝ

13. Ἐν ταῖς συμπιπτούσαις ἐν ἡμέρᾳ Κυριακῇ Θεομητορικαῖς ἑορταῖς, ταῖς μεθεόρτοις Κυριακαῖς αὐτῶν τε καὶ τῶν Δεσποτικῶν ἑορτῶν, ὡς καὶ τῶν Ἀποδόσεων αὐτῶν, τῇ Γ' Κυριακῇ τῶν Νηστειῶν, τῇ Κυριακῇ τῶν Μυροφόρων, τῇ ἑορτῇ τῶν Θεοπατόρων Ἰωακείμ καὶ Ἀννης καὶ τῇ τῶν Ταξιαρχῶν (ὅταν συμπίπτωσιν ἐν Κυριακῇ) Δοξαστικὸν τῶν Ἀποστίχων ψάλλεται μόνον τὸ τῆς τυ-

χούσης ἑορτῆς ἄνευ Θεοτοκίου. Ὅταν ἡ ἑορτὴ τῆς Ὑπαπαντῆς καὶ ἡ Ἀποδόσις αὐτῆς συμπίπτῃ ἐν μιᾷ τῶν τεσσάρων πρώτων Κυριακῶν τοῦ Τριωδίου, ψάλλεται Δόξα τῶν τῶν Ἀποστίχων τοῦ Τριωδίου, Καὶ νῦν τὸ τῆς ἑορτῆς. Καὶ ἡ τοῦ Εὐαγγελισμοῦ ἑορτὴ ὅταν συμπίπτῃ τῇ Γ' Κυριακῇ τῶν Νηστειῶν ἢ τῇ τῶν Βατίων, ψάλλονται τὰ τοῦ Τριωδίου Ἀπόστιχα Δοξαστικά, Καὶ νῦν τὸ τῆς ἑορτῆς· ἐὰν δὲ συμπέσῃ τῷ Πάσχα, τότε ἐν τῷ Ἐσπερινῷ λέγεται Δόξα τῆς ἑορτῆς, Καὶ νῦν Ἀναστάσεως ἡμέρα. Ἐν ταῖς ἐν ἡμέρᾳ Κυριακῆς συμπιπτούσαις Ἀγίων μνήμαις, Δόξα τῶν Ἀποστίχων ψάλλεται τὸ τοῦ Ἀγίου, Καὶ νῦν Θεοτοκίον ἐκ τῆς Ὀκτωῆχου σύμφωνον τῷ ἤχῳ τοῦ Δοξαστικοῦ. Ὅταν δὲ αἱ τῶν ἑορταζομένων Ἀγίων μνήμαι συμπίπτωσιν ἐν μεθεόρτῳ Κυριακῇ, ἢ Ἀποδόσει Δεσποτικῆς τινος ἢ Θεομητορικῆς ἑορτῆς, Δόξα Ἀπόστιχον ψάλλεται τὸ τοῦ Ἀγίου, Καὶ νῦν τὸ τῆς τυχούσης ἑορτῆς. Τοῦ ἐν ἡμέρᾳ Κυριακῆς τυχόντος Ἀγίου μὴ ἔχοντος εἰς τὰ Ἀπόστιχα Δοξαστικόν, Δόξα Καὶ νῦν ψάλλεται τὸ τῶν Ἀποστίχων Θεοτοκίον τοῦ ἤχου.

Σημειωτέον δὲ ὅτι ἐν ταῖς μετὰ τὸ Πάσχα ἐντὸς τῶν ἕξ ἡμερῶν τῆς ἐβδομάδος (πλὴν δηλ. τῆς Κυριακῆς) μέχρι τῆς Ἀναλήψεως συμπιπτούσαις μνήμαις τῶν ἁγίων Γεωργίου, Ἰωάννου τοῦ Θεολόγου, Ἀθανασίου τοῦ Μεγάλου καὶ Κωνσταντίνου καὶ Ἑλένης, Ἀπόστιχα Δοξαστικά ψάλλονται τὰ τῶν Ἀγίων, Καὶ νῦν δὲ ἐκ τοῦ Πεντηκοσταρίου τῆς προλαβούσης Κυριακῆς ἢ ἑορτῆς, καὶ οὐχὶ τὸ Ἀναστάσεως ἡμέρα, τὸ ὁποῖον μόνον ἐν τῷ Ἐσπερινῷ τοῦ Σαββάτου καὶ τῷ τῶν Κυριακῶν Ὄρθρῳ δεῖ ψάλλεσθαι.

ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΝΥΝ ΑΠΟΛΥΕΙΣ

ΚΑΙ ΤΟΥ ΤΡΙΣΑΓΙΟΥ

14. Καθ' ἐκάστην ἡμέραν ἐν τῷ Ἐσπερινῷ πρὸ τῆς Ἀπολύσεως λέγεται τὸ *Νῦν ἀπολύεις* μετὰ τοῦ Τρισαγίου, ἐν δὲ τῇ Διακαινησίμῳ ἐβδομάδι καὶ ἐν τῷ Ἐσπερινῷ τῆς Ἀποδόσεως τοῦ Πάσχα, μετὰ τὸ Ἀναστάσεως ἡμέρα, ἀντὶ τοῦ Τρισαγίου ψάλλεται τὸ *Χριστὸς ἀνέστη* τρεῖς κατὰ τὸ σύνθηρες αὐτοῦ μέλος καὶ οὐχὶ κατὰ τὸ μέλος τοῦ Ἀναστάσεως ἡμέρα, καὶ εὐθὺς ἔπεται ἡ Ἀπόλυσις.

ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΑΠΟΛΥΤΙΚΙΩΝ

15. Ἐν τῷ τοῦ Σαββάτου Ἑσπερινῷ ψάλλονται τὰ Ἀναστάσιμα τῆς Ὀκτωήχου Ἀπολυτίκια πρὸ τῶν Ἀπολυτικίων τῶν ἐν ἡμέρᾳ Κυριακῆς συμπιπτουσῶν Θεομητορικῶν ἑορτῶν, τῶν μεθεόρτων Κυριακῶν καὶ τῶν Ἀποδόσεων Δεσποτικῶν τε καὶ Θεομητορικῶν ἑορτῶν. Ψάλλονται δὲ ἐν μὲν ταῖς κυρίαις ἑορταῖς καὶ ἐν ταῖς Ἀποδόσεσι τὸ Ἀναστάσιμον ἅπαξ καὶ τὸ τῆς ἑορτῆς δις. Ἐν δὲ ταῖς μεθεόρτοις Κυριακαῖς καὶ τὸ Ἀναστάσιμον καὶ τὸ τῆς ἑορτῆς ἅπαξ· ἀλλ' ἐν τῷ Ὁρθρῷ τὸ Ἀναστάσιμον λέγεται δις καὶ τὸ τῆς ἑορτῆς ἅπαξ. Τῆς ἑορτῆς τοῦ Εὐαγγελισμοῦ συμπιπτούσης τῇ Γ' Κυριακῇ τῶν Νηστειῶν, ψάλλεται πρῶτον τὸ Ἀναστάσιμον, δεῦτερον τὸ τοῦ Σταυροῦ, καὶ τρίτον τὸ τῆς ἑορτῆς· τῷ Σαββάτῳ τοῦ Λαζάρου, τὸ τῆς ἑορτῆς δις, καὶ τὸ τοῦ Λαζάρου ἅπαξ· τῇ Κυριακῇ τῶν Βαίων, τὸ τῆς ἑορτῆς, τὸ τοῦ Λαζάρου, καὶ αὖθις τὸ τῆς ἑορτῆς. Ἐν ταῖς προεορτίοις Κυριακαῖς τῶν Δεσποτικῶν καὶ Θεομητορικῶν ἑορτῶν, ψάλλεται ἀφ' ἑσπέρας μὲν τὸ Ἀναστάσιμον καὶ τὸ Προεόρτιον ἀνά μίαν· τὸ πρῶτ' δὲ εἰς τὸ Θεὸς Κύριος διπλασιάζεται τὸ πρῶτον. Ἐορταζομένου Ἀγίου μνήμης τυχούσης ἐν μεθεόρτῳ Κυριακῇ ἢ ἐν ἀποδόσει Δεσποτικῆς ἢ Θεομητορικῆς ἑορτῆς, ψάλλεται πρῶτον τὸ Ἀναστάσιμον, εἶτα τὸ τοῦ Ἀγίου καὶ τελευταῖον τὸ τῆς τυχούσης ἑορτῆς· τοῦ δὲ μὴ ἔχοντος Δοξαστικὸν Ἀγίου ἐν τῷ Ἑσπερινῷ τοῦ Σαββάτου Ἀπολυτίκιον οὐ ψάλλεται, εἰμὴ μόνον τὸ Ἀναστάσιμον μετὰ τοῦ Θεοτοκίου αὐτοῦ, ἀλλ' οὐδὲ καὶ ἐν τῷ Ὁρθρῷ ἢ τῇ Λειτουργίᾳ.

ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΑΠΟΛΥΣΕΩΣ ΕΝ ΓΕΝΕΙ

16. Ἡ ἐν τῷ Ἑσπερινῷ τοῦ Σαββάτου ὑπὸ τοῦ Ἱερέως λεγομένη Ἀπόλυσις ἐστὶν αὕτη· ὁ Διάκονος Σοφία· ὁ Ἱερεὺς Ὁ ὦν εὐλογητὸς Θεὸς ἡμῶν, πάντοτε νῦν καὶ ἀεὶ καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων· ὁ Χορὸς Ἀμὴν· ὁ προϊστάμενος Στερεώσαι Κύριος ὁ Θεὸς τὴν ἀγίαν πίστιν τῶν εὐσεβῶν καὶ ὀρθοδόξων χριστιανῶν σὺν τῇ ἀγίᾳ αὐτοῦ ταύτῃ ἐκκλησίᾳ καὶ τῇ πόλει (ἢ τῇ χώρᾳ) ταύτῃ εἰς αἰῶνας αἰώνων· ὁ Χορὸς Ἀμὴν (Ἄρτο-

κλασίας ὁμως ὑπαρχούσης, ὁ Διάκονος ἀντὶ τοῦ Σοφία, λέγει τοῦ Κυρίου δεηθῶμεν· ὁ χορὸς Κύριε ἐλέησον, Κύριε ἐλέησον, Κύριε ἐλέησον· ὁ Ἀρχιερεὺς ἢ ὁ Ἱερεὺς Εὐλογία Κυρίου καὶ ἔλεος αὐτοῦ ἔλθοι ἐφ' ἡμᾶς τῇ αὐτοῦ χάριτι καὶ φιλανθρωπία πάντοτε νῦν καὶ ἀεὶ καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων· ὁ χορὸς ἀμήν· καὶ εὐθὺς ὁ Ἱερεὺς τὴν Ἀπόλυσιν· Δόξα σοι ὁ Θεὸς, ἡ ἐλπίς ἡμῶν δόξα σοι. Ὁ ἀναστὰς ἐκ νεκρῶν Χριστὸς ὁ ἀληθινὸς Θεὸς ἡμῶν, ταῖς πρεσβείαις τῆς παραχρᾶντου αὐτοῦ Μητρὸς, δυνάμει τοῦ τιμίου καὶ ζωοποιοῦ Σταυροῦ, προστασίαις τῶν τιμίων ἐπουρανίων Δυνάμεων Ἀσωμάτων, τοῦ τιμίου ἐνδόξου Προφήτου Προδρόμου καὶ βαπτιστοῦ Ἰωάννου, τῶν ἁγίων ἐνδόξων καὶ παρενφῆμων Ἀποστόλων, τῶν ἁγίων ἐνδόξων καὶ καλλιρικῶν Μαρτύρων, τῶν ὁσίων καὶ θεοφόρων Πατέρων ἡμῶν, τῶν ἁγίων καὶ δικαίων Θεοπατόρων Ἰωακείμ καὶ Ἄννης [εἶτα τοῦ Ἁγίου τοῦ Ναοῦ καὶ τοῦ Ἁγίου τῆς ἡμέρας, ἐὰν ἔχη Δοξαστικόν, καὶ πάντων τῶν ἁγίων, ἐλεῆσαι καὶ σῶσαι ἡμᾶς ὡς ἀγαθὸς καὶ φιλάνθρωπος⁶. Εἶτα τὸ Δι' εὐχῶν τῶν ἁγίων πατέρων ἡμῶν, Κύριε Ἰησοῦ Χριστέ ὁ Θεὸς, ἐλέησον ἡμᾶς· Ἀμήν⁷. Αὕτη λέγεται καὶ τῇ Κυριακῇ ἐν τε τῷ Ὄρθρῳ καὶ ἐν τῇ Λειτουργίᾳ (ἀλλ' ἐν τῇ τῆς Λειτουργίας προστίθεται καὶ τὸ ὄνομα τοῦ Ἁγίου τῆς Λειτουργίας πρὸ τοῦ Ἁγίου τῆς ἡμέρας)· ἡ αὕτη καὶ τῇ Κυριακῇ τοῦ Πάσχα. Ἐκάστη δὲ τῶν Δεσποτικῶν ἑορτῶν ἔχει ἰδιαίτερον χαρακτηριστικὸν ἐν τῇ Ἀπολύσει, ὡς γνωστὸν τοῖς ἱερεῦσιν· ἀλλ' ἐν ταῖς μεθεόρτοις αὐτῶν Κυριακαῖς καὶ ἐν ταῖς Ἀποδόσεσιν, ἂν συμπέσῃ Κυριακῇ, ὅτε καὶ προηγούνται τὰ Ἀναστάσιμα, ἐν τε τῷ Ἐσπερινῷ τοῦ Σαββάτου καὶ ἐν τῷ Ὄρθρῳ τῆς Κυριακῆς καὶ ἐν τῇ Λειτουργίᾳ, ἡ Ἀπόλυσις φέρει τὰ χαρακτηριστικὰ καὶ τῆς Κυριακῆς καὶ τῆς τυχούσης ἑορτῆς· ὡς Δόξα σοι ὁ Θεὸς ἡ ἐλπίς ἡμῶν δόξα σοι· ὁ ἐν σπηλαίῳ γεννηθεὶς καὶ ἐν φάτνῃ ἀνακλιθεὶς (ἢ ὁ ἐν Ἰορδάνῃ ὑπὸ Ἰωάννου βαπτισθῆναι καταδεξάμενος διὰ τὴν ἡμῶν σωτη-

6. Ἡ αὐτὴ Ἀπόλυσις γίνεται καὶ τὰς λοιπὰς ἡμέρας τῆς ἑβδομάδος, παραλείπεται δὲ μόνον ἡ φράσις Ὁ ἀναστὰς ἐκ νεκρῶν ἐν ἀρχῇ.

7. Τὰ ἀρχαῖα Τυπικὰ σημειοῦσι καὶ ὀνομάζουσι ταύτην τελείαν Ἀπόλυσιν.

ριαν) καὶ ἀναστὰς ἐκ νεκρῶν Χριστὸς ὁ ἀληθινὸς Θεὸς ἡμῶν κτλ. Ἐν τῇ ἑορτῇ τῆς Ὑψώσεως τοῦ Σταυροῦ, λέγεται ἡ ἀναστάσιμος Ἀπόλυσις οἷα ἂν ἡμέρα τύχοι ἡ ἑορτῇ, καθότι καὶ ἐν τῷ Ὁρθρῷ λέγομεν τὸ Ἀνάστασιν Χριστοῦ. Σημειωτέον δὲ ὅτι μόνον αἱ δύο Θεομητορικαὶ ἑορταί, ἡ τοῦ Εὐαγγελισμοῦ καὶ ἡ τῆς Ὑπαπαντῆς, ἔχουσιν ἰδιαίτερα χαρακτηριστικὰ ἐν τῇ Ἀπολύσει, ἅτινα, ὡς εἶπομεν ἀνωτέρω, παρενείρονται ἐν τῇ ἀναστασίμῳ Ἀπολύσει, ὅταν τύχωσιν ἐν ἡμέρᾳ Κυριακῆς.

Πλὴν τῆς μεγάλης Ἀπολύσεως, ὑπάρχει καὶ ἡ λεγομένη μικρὰ, ἣτις λέγεται τὸ ἐσπέρας μετὰ τὴν Θ' ὥραν καὶ μετὰ τὸν μικρὸν Ἑσπερινόν, ὅταν γίνηται Ἀγρυπνία, καὶ μετὰ τὸ Ἀπόδειπνον, καὶ τὸ πρῶτ' μετὰ τὸ Μεσονυκτικόν. Ἔστι δὲ ἡ μικρὰ Ἀπόλυσις αὕτη Δόξα σοι ὁ Θεὸς ἡ ἐλπίς ἡμῶν δόξα σοι (ὁ ἀναστὰς ἐκ νεκρῶν — ἐν Κυριακῇ) Χριστὸς ὁ ἀληθινὸς Θεὸς ἡμῶν, ταῖς πρεσβείαις τῆς παραχράντου αὐτοῦ Μητρὸς, τῶν ἁγίων ἐνδόξων καὶ πανευφήμεων Ἀποστόλων (τοῦ Ἁγίου τῆς ἡμέρας) καὶ πάντων τῶν Ἁγίων ἐλεῆσαι καὶ σῶσαι ἡμᾶς ὡς ἀγαθὸς καὶ φιλόανθρωπος· εἶτα τὸ Δι' εὐχῶν. . . Ἄν ὁμῶς ἐπιηται τὸ Εὐξώμεθα ὑπὲρ εἰρήνης. . . (ὡς μετὰ τὸ Ἀπόδειπνον καὶ μετὰ τὸ Μεσονυκτικόν) τὸ Δι' εὐχῶν λέγεται εἰς τὸ τέλος τοῦ Εὐξώμεθα.

Ο ΟΡΘΡΟΣ⁸

ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΜΕΣΟΝΥΚΤΙΚΟΥ

17. Τῆς τοῦ Ὁρθρου Ἀκολουθίας προηγεῖται ἡ τοῦ Μεσονυκτικοῦ. Εἰσὶ δὲ δύο τὰ ἀναγινωσκόμενα Μεσονυκτικά, τὸ τῶν πέντε

8. Περὶ τοῦ ὅτι ἀρέκαθεν αἱ τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίαι εἶχον ἔθος ἱερὸν τὸ ὀρθρίζειν πρὸς τὸν Θεὸν διὰ προσευχῶν καὶ ψαλμοῦδιῶν, λέγει ὁ Μέγας Βασίλειος τὰ ἐξῆς ἀξιοσημεῖωτα λόγια· «Τὰ νῦν κεκρατηκότα ἔθνη πάσαις ταῖς τοῦ Θεοῦ ἐκκλησίαις συνῳδά ἐστὶ καὶ σύμφωνα· ἐκ νυκτὸς γὰρ ὀρθρίζει παρ' ἡμῶν ὁ λαὸς ἐπὶ τὸν οἶκον τῆς προσευχῆς καὶ ἐν πόνῳ καὶ θλίψει καὶ συνοχῇ δακρῶν ἐξομολογούμενοι τῷ Θεῷ τελευταῖον ἐξαναστάρτες τῶν προσευχῶν εἰς τὴν ψαλμοῦδιαν καθίσταται. Καὶ νῦν μὲν διχῆ διανεμηθέντες ἀντιψάλλουσιν ἀλλήλοις, ὁμοῦ μὲν τὴν μελέτην τῶν λογίων ἐρτεῦθεν κρατῦροντες, ὁμοῦ δὲ

ἡμερῶν τῆς ἐβδομάδος, καὶ τὸ τοῦ Σαββάτου, ἅτινα εὔρηνται ἐν τῷ Ὁρολογίῳ. Τῇ Κυριακῇ τὸν τόπον τοῦ Μεσονυκτικοῦ ἐπέχει ἡ ἐξῆς Ἀκολουθία. Μετὰ τὸ *Εὐλογητὸς ὁ Θεὸς ὁ Προϊστάμενος* λέγει *Δόξα σοι ὁ Θεὸς ἡμῶν δόξα σοι*, τὸ *Βασιλεῦ Οὐράνιε Παράκλητε*, τὸ *Τρισάγιον*, *Κύριε ἐλέησον ἡμᾶς*, *Δόξα Πατρὶ καὶ Υἱῷ*, κτλ. *Δεῦτε προσκυνήσωμεν* τρις, καὶ τὸν Ν΄ Ψαλμὸν, εἶτα φάλλεται ὁ Τριαδικὸς κανὼν μετὰ στίχου *Ἁγία Τριάς ὁ Θεὸς ἐλέησον καὶ σῶσον ἡμᾶς*· καὶ τὰ δ΄ Τριαδικὰ *Ἄξιόν ἐστιν*· μετὰ ταῦτα λέγεται τὸ *Τρισάγιον αὔθις*, καὶ ἡ Ὑπακοὴ τοῦ ἤχου· εἶτα ὁ Ἱερεὺς *Ἐλέησον ἡμᾶς ὁ Θεὸς . . .* ἔτι δεόμεθα ὑπὲρ τῶν εὐσεβῶν καὶ Ὀρθοδόξων Χριστιανῶν· ἔτι δεόμεθα ὑπὲρ τοῦ Ἀρχιεπισκόπου ἡμῶν . . . ὑπὲρ τοῦ διαφυλαχθῆναι . . . καὶ ἡ μικρὰ Ἀπόλυσις (ἴδε ταύτην ὀπισθεν ἐν § 16), καὶ εὐθὺς *Εὐξόμεθα* ὑπὲρ εἰρήνης τοῦ κόσμου . . . κτλ. τὸ τέλος *Εἰπόμεν καὶ ὑπὲρ ἑαυτῶν τὸ Κύριε ἐλέησον, Κύριε ἐλέησον, Κύριε ἐλέησον*, καὶ εὐθὺς τὸ *Δι΄ εὐχῶν*⁹.

Εἰ τύχοι ἐν τῇ Κυριακῇ Θεομητορικῇ ἑορτῇ ἢ μνήμῃ ἑορταζομένου Ἁγίου, μετὰ τὸν Τριαδικὸν κανόνα φάλλεται ἡ Λιτὴ τῆς ἑορτῆς ἢ ἡ τοῦ Ἁγίου, καὶ μετ' αὐτὴν τὰ *Ἄξιόν ἐστιν . . .* Ἐν ταῖς μεθεόρτοις Κυριακαῖς καὶ ταῖς ἐν Κυριακῇ Ἀποδόσεσι τῶν Δεσποτικῶν καὶ Θεομητορικῶν ἑορτῶν, ἀντὶ τῆς τοῦ ἤχου Ὑπακοῆς

καὶ τὴν προσευχὴν καὶ τὸ ἀμετεώριστον τῶν καρδιῶν ἑαυτοῖς διοικούμενοι· ἔπειτα πάλιν ἐπιτρέψαντες ἐνὶ κατάρχειν τοῦ μέλους οἱ λοιποὶ ὑπηχοῦσι· καὶ οὕτως ἐν τῇ ποικιλίᾳ τῆς ψαλμωδίας τὴν ῥύκτα διενεγκόντες, μεταξὺ προσευχόμενοι, ἡμέρας ἤδη ὑπολαμπούσης, πάντες κοινῇ ὡς ἐξ ἑνὸς στόματος καὶ μιᾶς καρδίας τὸν τῆς ἐξομολογήσεως ψαλμὸν ἀναφέρουσι τῷ Κυρίῳ, ἰδίᾳ ἑαυτῶν ἕκαστος τὰ ῥήματα τῆς μεταφοῆς ποιούμενοι. Ἐπὶ τούτοις λοιπὸν εἰ ἡμᾶς ἀπεφεύγετε, φεβξέσθε μὲν Αἰγυπτίους, φεβξέσθε δὲ καὶ Αἰθίους ἀμφοτέρους, Θηβαίους, Παλαιστίνους, Ἀραβας, Φοίνικας, Σύρους καὶ τοὺς πρὸς τῷ Εὐφράτῃ κατωκισμένους καὶ πάντας ἀπαξάπλως παρ' οἷς ἀγρυπτεῖται καὶ προσευχαὶ καὶ αἱ κοιναὶ ψαλμωδίαί τετίμηται (Ἐπιστ. ΣΖ' τοῖς κατὰ Νεοκαισάρειαν κληρικοῖς· ἔκδοσις Migne τόμ. 32).

9. Τοῦτό ἐστι τῆς μοναχικῆς τάξεως λείψανον, ἀναφερόμενον εἰς τοὺς παρισταμένους μοναχοὺς, ζητοῦντας τότε συγχώρησιν παρὰ τοῦ προεστῶτος (Ὅρα περὶ τούτου § 50 τῆς Προθεωρίας ταύτης).

ψάλλεται τὸ Ἀπολυτίκιον τῆς ἑορτῆς· ὡσαύτως καὶ ὅταν τύχη ἐν Κυριακῇ ἑορταζόμενος Ἅγιος, τὸ τοῦ Ἁγίου. Ἐν ταῖς Κυριακαῖς τοῦ Τριωδίου (ὅταν μὴ συμπίπτῃ ἐν ταύταις ἡ ἑορτὴ τῆς Ὑπαπαν- τῆς ἢ τοῦ Εὐαγγελισμοῦ), τῆς Γ' Κυριακῆς ἐξαιρουμένης, ἀντὶ τῆς Ὑπακοῆς ψάλλονται τὰ γ' Κατανυκτικὰ τροπάρια *Ἐλέησον ἡμᾶς Κύριε ἐλέησον ἡμᾶς* κτλ.

Ἐν δὲ ταῖς ἐν Κυριακῇ συμπιπτούσαις Δεσποτικαῖς ἑορταῖς, μετὰ τὸ *Εὐλογητὸς ὁ Θεὸς*, τὸ *Δόξα σοι ὁ Θεὸς . . . Βασιλεῦ Οὐράνιε* κτλ. ὡς ἀνωτέρω· μετὰ τὸν Ν' ψάλλεται ἡ Λιτὴ τῆς ἑορ- τῆς· εἶτα λέγεται τὸ Τρισάγιον, τὸ Ἀπολυτίκιον τῆς ἑορτῆς. Ὁ Ἱε- ρεὺς *Ἐλέησον ἡμᾶς ὁ Θεὸς . . . ἡ Ἀπόλυσις*, τὸ *Εὐξώμεθα* καὶ τὸ *Δι' εὐχῶν*. Αὕτη ἡ διάταξις ἰσχύει καὶ ὅταν Δεσποτικὴ ἢ Θεο- μητορικὴ ἑορτὴ, ἢ μνήμη ἑορταζομένου Ἁγίου συμπίπτῃ ἐν ἄλλῃ ἡμέρᾳ πλὴν Κυριακῆς. Καθ' ὅλην δὲ τὴν Διακαινήσιμον ἐβδομάδα Μεσονυκτικοῦ τόπον ἐπέχει τὸ *Ἀνάστασιν Χριστοῦ . . . Προ- λαβοῦσαι τὸν ὄρθρον* κτλ. ὡς καὶ κατὰ τὴν ἡμέραν τῆς Ἀποδόσεως τοῦ Πάσχα (ὄρα § 2 σημ. 8 Κυριακὴ τοῦ Πάσχα).

Σημειωτέον ὅτι, τὸ *Βασιλεῦ Οὐράνιε* ἐν τῇ ἀρχῇ τοῦ Ἐσπε- ρиноῦ καὶ τοῦ Ὄρθρου οὐ λέγεται ἀπὸ τῆς Κυριακῆς τοῦ Πάσχα μέ- χρι τῆς Πεντηκοστῆς, οὐδὲ τὸ *Ἅγιος ὁ Θεὸς* μέχρι τῆς Ἀναλή- φεως, ἀλλὰ μετὰ τὸ *Εὐλογητὸς ὁ Θεὸς* εὐθὺς *Χριστὸς ἀνέ- στη* τρίς, *Δόξα Πατρὶ . . . Καὶ νῦν καὶ ἀεὶ . . . Παράγία Τριάς . . .* κτλ.

ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΕΞΑΨΑΛΜΟΥ

18. Ὁ Ἱερεὺς μετὰ τὴν Ἀπόλυσιν τοῦ Μεσονυκτικοῦ εἰσέρχε- ται εἰς τὸ Ἱερὸν Βῆμα, καὶ στὰς ἐνώπιον τῆς Ἁγίας Τραπέζης ἐκ- φωνεῖ μετ' εὐλαβείας καὶ φόβου Θεοῦ, *Εὐλογητὸς ὁ Θεὸς ἡμῶν ὁ Ἀναγνώστης* τὸ Τρισάγιον· ὁ Ἱερεὺς *Ὅτι σοῦ ἐστίν· ὁ Ἀναγνώ- στης* τὰ Τροπάρια *Σῶσον Κύριε*· *Δόξα Ὁ ὑψωθεὶς ἐν τῷ Σταυ- ρῷ*, *Καὶ νῦν Προστασία* φοβερά, ὁ Ἱερεὺς *Ἐλέησον ἡμᾶς ὁ Θεὸς* κτλ. τὸ τέλος *Ὅτι ἐλεήμων καὶ φιλόανθρωπος . . .* καὶ ὁ Ἀναγνώστης *Ἐν ὀνόματι Κυρίου* *εὐλόγησον Πάτερ*· ὁ Ἱερεὺς *Δόξα τῇ Ἁγία καὶ Ὁμοουσίῳ . . .* κτλ. ὁ δὲ Προϊστάμενος λέγει τὸν Ἐξάψαλμον μετὰ κατανύξεως, τοῦ λαοῦ ἀκροωμένου μετὰ

πάσης σιωπῆς καὶ εὐλαβείας. Ὁ Ἐξάψαλμος οὐδέποτε παραλείπεται πλὴν τῆς Διακαινησίμου ἐβδομάδος καὶ τῆς ἡμέρας τῆς Ἀποδόσεως τοῦ Πάσχα.

ΠΕΡΙ ΤΟΥ «ΘΕΟΣ ΚΥΡΙΟΣ»

19. Τὸ Θεὸς Κύριος ψάλλεται τετράκις· ἀπὸ τοῦ β' δὲ λέγονται οἱ ὠρισμένοι στίχοι Ἐξομολογεῖσθε τῷ Κυρίῳ καὶ ἐπικαλεῖσθε τὸ ὄνομα τὸ ἅγιον αὐτοῦ.—Πάντα τὰ ἔθνη . . .—Παρὰ Κυρίου ἐγένετο . . . Εἶτα εὐθὺς τὸ Ἀπολυτίκιον· εἰς τὸ β' προηγεῖται τὸ Δόξα πατρὶ . . . καὶ εἰς τὸ γ' τὸ Καὶ νῦν . . . Τὸ ἀναστάσιμον τοῦ ἡχου Ἀπολυτίκιον εἰς τὸ Θεὸς Κύριος ἐν πάσαις ταῖς Κυριακαῖς ψάλλεται δις, καὶ ἅπαξ τὸ Θεοτοκίον. Θεομητορικῆς δὲ ἑορτῆς τυχούσης, τὸ Ἀναστάσιμον ἅπαξ καὶ τὸ τῆς ἑορτῆς δις· ἐπίσης καὶ ἂν συμπέσῃ ἐν Κυριακῇ Ἀπόδοσις Δεσποτικῆς ἢ Θεομητορικῆς ἑορτῆς. Ἐν ταῖς μεθεόρτοις Κυριακαῖς τὸ Ἀναστάσιμον δις, καὶ τὸ τῆς ἑορτῆς ἅπαξ. Εἰ τύχοι δὲ καὶ ἑορταζόμενος Ἅγιος, λέγεται ἅπαξ καὶ τὸ ἀναστάσιμον Ἀπολυτίκιον, καὶ τὸ τοῦ Ἁγίου, καὶ τὸ τῆς ἑορτῆς. Ἐὰν δὲ ἦ μόνος ὁ Ἅγιος ἐν τῇ Κυριακῇ, ψάλλονται ἀνὰ μίαν ὠταύτως φορὰν τὸ Ἀναστάσιμον, τὸ τοῦ Ἁγίου καὶ Θεοτοκίον σύμφωνον τῷ ἡχῷ τοῦ Ἀπολυτικίου τοῦ Ἁγίου. Ἐν ταῖς νηστησίμοις τῆς Μ. Τεσσαρακοστῆς ἡμέραις Θεὸς Κύριος οὐ ψάλλεται, ἀλλ' ἀντὶ τούτου ψάλλεται τὸ Ἀλληλούια τετράκις ἀνὰ τρίς εἰς ἡχον πλ. δ' μετὰ τῶν ἐξῆς στίχων·

α'. Ἐκ νυκτὸς ὀρθρίζει τὸ πνεῦμά μου πρὸς σέ ὁ Θεός, διότι φῶς τὰ προστάγματά σου ἐπὶ τῆς γῆς.

Ἀλληλούια τρίς.

β'. Δικαιοσύνην μάθετε οἱ ἐνοικοῦντες ἐπὶ τῆς γῆς.

Ἀλληλούια τρίς.

γ'. Ζῆλος λήψεται λαὸν ἀπαίδευτον, καὶ νῦν πῦρ τοὺς ὑπεναντίους ἔδεται.

Ἀλληλούια τρίς.

δ'. Πρόσθεσ ἀυτοῖς κακὰ, Κύριε, πρόσθεσ ἀυτοῖς κακὰ τοῖς ἐνδοξοῖς τῆς γῆς.

Ἀλληλούια τρίς.

Σημειωτέον ὅτι τὰ Σάββατα, καθ' ἃ οὐ τυγχάνει ἑορτὴ ἐπισήμου Ἁγίου, ἀντὶ τοῦ Θεὸς Κύριος ψάλλεται τὸ Ἀλληλούια μετὰ τῶν ὠρισμένων στίχων αὐτοῦ (Μακάριοι οὐς ἐξελέξω . . . Καὶ τὸ μνημόσυνον αὐτῶν) καὶ λέγονται τὰ γνωστὰ Ἀπολυτίκια Ἀπό-

στολοι μάρτυρες . . . Δόξα Μνήσθητι Κύριε· Καὶ νῦν Μήτηρ ἅγια.

ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΨΑΛΤΗΡΙΟΥ

20. Τὸ Ψαλτήριον κατὰ τὴν ἀρχαίαν τυπικὴν διάταξιν στιχολογεῖται πρὸ τῶν Καθίσματων ἐκάστης Στιχολογίας, ὁ δὲ Πολυέλεος (ὅταν ὑπάρχη) πρὸ τοῦ Καθίσματος τῆς γ' Στιχολογίας τῆς τυχούσης ἑορτῆς· ἀλλὰ νῦν ἐνιαχοῦ πρὸς οἰκονομίαν καιροῦ κατὰ τὰς Κυριακὰς καὶ ἑορτασίμους ἡμέρας ἀναγινώσκονται πρὸ τοῦ Ὄρθρου τὰ ὠρισμένα τῆς ἡμέρας Καθίσματα τοῦ Ψαλτηρίου ὡς καὶ ὁ Πολυέλεος (ὅταν ἦνε ἑορτὴ ἔχουσα Διτὴν) ἢ ὁ Ἀμωμος (ὅταν ἦνε ψιλὴ Κυριακὴ μετὰ Ἁγίου μὴ ἑορταζομένου). Ἔστι δὲ Πολυέλεος τῶν μὲν Δεσποτικῶν ἑορτῶν οἱ Ψαλμοὶ ΡΛΔ' καὶ ΡΛΕ' Αἰνεῖτε τὸ ὄνομα Κυρίου, καὶ τὸ Ἐξομολογεῖσθε τῷ Κυρίῳ, τῶν δὲ Θεομητορικῶν ἑορτῶν, ὁ ψαλμὸς ΜΔ Ἐξηρεύξατο ἡ καρδία μου, τῶν δὲ ἑορταζομένων Ἁγίων, οἱ ἔχοντες Ἐκλογάριον εὐρίσκουσιν ἐν αὐτῷ καταλλήλους Πολυελέους δι' ἐκάστην ἑορτὴν, εἰδεμὴ, λεγέτωσαν τοὺς ψαλμ. ΡΛΔ' καὶ ΡΛΕ'. Ὁ ψαλμὸς ΡΛϚ' Ἐπὶ τὸν ποταμὸν Βαβυλῶνος ἀναγινώσκειται τῇ Κυριακῇ τῆς Ἀπόκρεω καὶ τῆς Τυρινῆς. Στιχολογοῦνται δὲ καθ' ἐκάστην ἡμέραν ἀνά δύο Καθίσματα τοῦ Ψαλτηρίου, καὶ τῇ Μ. Τεσσαρακοστῇ ἀνά τρία· ἀλλὰ τὴν μὲν Α' ἐβδομάδα τῆς Τεσσαρακοστῆς πληροῦται δις ὁλόκληρον τὸ Ψαλτήριον, ἀπὸ δὲ τοῦ Ἑσπερινοῦ τῶν Βαΐων μέχρι τῆς Μ. Τετάρτης πληροῦται ἅπαξ. Οὐ στιχολογεῖται δὲ ἀπὸ τῆς Μ. Πέμπτης μέχρι τοῦ Σαββάτου τῆς Διακαινησίμου ἐβδομάδος.

ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΚΑΘΙΣΜΑΤΩΝ

21. Θεομητορικῆς ἑορτῆς ἐν ἡμέρᾳ Κυριακῇ συμπιπτούσης, ψάλλονται Καθίσματα εἰς τὴν α' καὶ β' Στιχολογίαν ἀνά δύο Ἀναστάσιμα καὶ ἀνά ἐν τῆς ἑορτῆς ἀντὶ τῶν Θεοτοκίων τῆς Ὀκτωήχου. Εἰς δὲ τὴν γ' Στιχολογίαν μόνον τὰ τῆς ἑορτῆς. Ἐν ταῖς μεθεόρτοις Κυριακαῖς καὶ ταῖς Ἀποδόσεσι ψάλλονται ἐν τῇ α' καὶ β' Στιχολογίᾳ πάλιν ἀνά δύο Ἀναστάσιμα καὶ ἀντὶ Θεοτοκίων λέγονται τὰ τῆς ἑορτῆς γ'. Στιχολογία Καθίσμα οὐχ ὑπάρχει τότε. Ἐν ταῖς μνήμαις τῶν ἥττον ἐπισήμως ἑορταζομένων Ἁγίων μετὰ τὰ

Ἀναστάσιμα καὶ τὰ Θεοτοκία τῆς α' καὶ β' Στιχολογίας, ψάλλονται τὰ Καθίσματα τῆς γ' Στιχολογίας τοῦ Ἀγίου· ἐν δὲ ταῖς μνήμαις τῶν ἐπισημότερον ἑορταζομένων Ἀγίων καὶ ἐχόντων Λιτὴν καὶ Πολυελέου Καθίσματα, οἷον τῶν Ἀποστόλων, τοῦ Προδρόμου, τῶν τριῶν Ἱερχῶν, καὶ τῶν Μεγαλομαρτύρων, ψάλλεται καὶ εἰς τὰς δύο πρώτας Στιχολογίας μετὰ τὸ Ἀναστάσιμον ἀνά ἐν Κάθισμα τοῦ Ἀγίου, καὶ ἔπεται τὸ Θεοτοκίον· ψάλλεται δὲ ὁλόκληρος ἐν τέλει ἡ γ' Στιχολογία τοῦ Ἀγίου, διὰ τὸν Πολυέλεον.

ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΕΥΛΟΓΗΤΑΡΙΩΝ,

ΤΗΣ ΥΠΑΚΟΗΣ, ΤΩΝ ΑΝΑΒΑΘΜΩΝ ΚΑΙ ΤΟΥ ΠΡΟΚΕΙΜΕΝΟΥ

22. Κατὰ πᾶσαν Κυριακὴν, μετὰ τὰ Καθίσματα, ψάλλονται τὰ Εὐλογητάρια, εἶτα γίνεται παρὰ τοῦ Ἱερέως Αἵτησις καὶ ἡ Ἐκφώνησις Ὅτι ἠὺλόγηται, μετὰ ταῦτα ἡ Ὑπακοὴ τοῦ ἤχου, τὰ Ἀντίφωνα, τὸ Προκείμενον καὶ ἀκολούθως οἱ Κανόνες. Θεομητορικῆς δὲ ἑορτῆς συμπιπτούσης ἐν Κυριακῇ, Εὐλογητάρια οὐ ψάλλονται· ἀλλὰ μετὰ τὰ Καθίσματα, εὐθὺς ἢ παρὰ τοῦ Ἱερέως Αἵτησις καὶ ἡ Ἐκφώνησις, εἶτα ἡ Ὑπακοὴ τοῦ ἤχου καὶ οἱ Ἀναβαθμοὶ, τὸ Προκείμενον τῆς ἑορτῆς, τὸ Πᾶσα προῆ καὶ τὸ Εὐαγγέλιον τοῦ Ὁρθρου τῆς ἑορτῆς· ἔπειτα τὸ Ἀνάστασιν Χριστοῦ καὶ ὁ Ν΄ Ψαλμὸς χῦμα, Δόξα Ταῖς τῆς Θεοτόκου, Καὶ νῦν τὸ αὐτὸ, ὁ Στίχος Ἐλέησόν με ὁ Θεὸς, καὶ τὸ ὠρισμένον Ἰδιόμελον τῆς ἑορτῆς, μεθ' ὃ ὁ Ἱερεὺς Σῶσον ὁ Θεὸς τὸν λαόν σου . . . Ἐλέει καὶ οἰκτιρμοῖς καὶ ἄρχονται οἱ Κανόνες. Εἰς τὰς Ἀποδόσεις ὅμως καὶ τὰς μεθεόρτους Κυριακὰς τῶν Θεομητορικῶν ἢ τῶν Δεσποτικῶν ἑορτῶν, διατηρεῖται ἡ καθωρισμένη τάξις τοῦ Ἑωθινοῦ Εὐαγγελίου τῆς Κυριακῆς (Ἴδε τὴν ἰδιαιτέραν τῆς Κυριακῆς Τυπικὴν Διάταξιν).

ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΚΑΝΟΝΩΝ

23. Οἱ τῆς Κυριακῆς ἀναστάσιμοι τῆς Ὀκτωῆχου Κανόνες οὐδέποτε καταλιμπάνονται, κἂν τύχωσι Θεομητορικαὶ ἑορταὶ καὶ Ἀποδόσεις Δεσποτικῶν ἢ Θεομητορικῶν ἑορτῶν ἐν Κυριακῇ· οὐ ψάλλονται δὲ οἱ ἀναστάσιμοι τῆς Ὀκτωῆχου Κανόνες ἐν ταῖς ἐφεξῆς

Κυριακαῖς, ἤτοι τῆ Γ' Κυριακῆ τῶν Νηστειῶν καὶ τῆ πρὸ τῆς Χριστοῦ Γεννήσεως, καθ' ἃς ψάλλονται οἱ Κανόνες τῆς ἡμέρας, ὧν τὰ μετὰ τὸν Εἰρμὸν πρῶτα Τροπάρια εἰσιν Ἀναστάσιμα, διὸ καὶ λέγομεν στίχον Δόξα τῆ ἀγία Ἀναστάσει σου Κύριε, εἰς τὰ λοιπὰ δὲ Τροπάρια τῆς μὲν Γ' τῶν Νηστειῶν Κυριακῆς Δόξα σοι ὁ Θεὸς ἡμῶν δόξα σοι τῆς δὲ πρὸ τῆς Χριστοῦ Γεννήσεως Ἀγιοι τοῦ Θεοῦ πρεσβεύσατε ὑπὲρ ἡμῶν. Οὐ ψάλλονται ὡσαύτως οἱ τῆς Ὁκτωῆχου ἀναστάσιμοι Κανόνες καὶ εἰς τὰς μετὰ τὴν τοῦ Θωμᾶ Κυριακὴν τέσσαρας Κυριακάς ἤτοι τῶν Μυροφόρων, τοῦ Παραλύτου, τῆς Σαμαρείτιδος καὶ τοῦ τυφλοῦ, καθότι ψάλλεται ὁ ἀναστάσιμος τοῦ Πάσχα Κανὼν μετὰ τῶν δύο αὐτοῦ Θεοτοκίων. Ὅταν δὲ συμπέσῃ ἐν Κυριακῆ Θεομητορικῆ ἑορτῇ ἢ καὶ Ἀπόδοσις αὐτῆς, ὡς καὶ Ἀπόδοσις Δεσπότικῆς ἑορτῆς, πρῶτον ψάλλεται ὁ τῆς Ὁκτωῆχου Κανὼν μετὰ τοῦ Εἰρμοῦ αὐτοῦ εἰς δ', εἶτα ὁ τῆς ἑορτῆς ἂν ὅμως ἔχη ἢ ἑορτῇ δύο Κανόνας, ψάλλονται ἀμφότεροι μετὰ τοῦ Ἀναστασίμου εἰς ιβ', ἐν δὲ μεθεόρτω Κυριακῆ ὁ Ἀναστάσιμος καὶ ὁ εἰς ἐκ τῶν δύο τῆς ἑορτῆς. Ὅταν τύχῃ ἐν Κυριακῆ ἑορταζομένου Ἀγίου μνήμη, ψάλλονται ἐκ τοῦ ἀναστασίμου Κανόνος μετὰ τοῦ Εἰρμοῦ ἐκάστης Ὠδῆς δ' καὶ τοῦ Ἀγίου δ'. Ὅταν ἡ μνήμη Ἀγίου συμπέσῃ ἐν πάσῃ ἄλλῃ ἡμέρᾳ πλὴν Κυριακῆς, εἰ μὲν εἰσι μεθεόρτα ψάλλονται τῆς ἑορτῆς μετὰ τοῦ Εἰρμοῦ δ' καὶ δ' τοῦ Ἀγίου, εἰ δὲ μὴ, ψάλλεται ὁ μικρὸς Παρακλητικὸς κανὼν μετὰ τοῦ Εἰρμοῦ εἰς δ' καὶ ὁ τοῦ Ἀγίου εἰς δ'. Ἐξαιροῦνται αἱ ἑορταὶ τῶν ἐξῆς Ἀγίων, τῶν ἀποστόλων Πέτρου καὶ Παύλου, τοῦ Εὐαγγελιστοῦ Ἰωάννου (Σεπτ. κς'), τοῦ Γενεσίου τοῦ Προδρόμου, τῶν τριῶν Ἱεραρχῶν, τοῦ ἀποστόλου Ἀνδρέου καὶ τῶν ἁγίων Δημητρίου καὶ Νικολάου, ὧν εἰς τοὺς Κανόνας προηγοῦνται Κανόνες τῆς Θεοτόκου ἰδιαίτεροι. Ἐξαιροῦνται ὡσαύτως καὶ αἱ τῶν ἁγίων Γεωργίου, Μάρκου τοῦ ἀποστόλου, Ἀθανασίου τοῦ Μεγάλου, Ἰωάννου τοῦ Θεολόγου (Μαΐου ἢ) καὶ τῶν ἁγίων Κωνσταντίνου καὶ Ἑλένης, εἰς ὧν τοὺς Κανόνας προτάττονται οἱ τῶν προηγηθειῶν ἑορτῶν ἢ τῶν Κυριακῶν τοῦ Πεντηκοσταρίου.

ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΣΤΙΧΩΝ ΤΩΝ ΨΑΛΛΟΜΕΝΩΝ
ΠΡΟ ΤΩΝ ΤΡΟΠΑΡΙΩΝ ΤΩΝ ΚΑΝΟΝΩΝ

24. Κατὰ τὴν ἀρχαίαν τυπικὴν διάταξιν, εἰς τοὺς ἐν τῷ Ὁρθρῳ

Κανόνας τῶν Κυριακῶν καὶ τῶν Ἀγίων, καὶ εἰς τοὺς καθ' ἐκάστην ἀναγινωσκομένους Κανόνας, προεφάλλοντο Στίχοι ἐκ τῶν ἐννέα ᾠδῶν τοσοῦτοι, ὅσα καὶ Τροπάρια ἐμπεριείχοντο ἐν ἐκάστη ᾠδῇ τοῦ Κανόνος· ἀλλὰ νῦν, μετὰ τὸν Εἰρμὸν ἐκάστης ᾠδῆς, προφάλλονται τῶν Τροπαρίων Στίχοι, εἰς μὲν τὰ Ἀναστάσιμα, Δόξα τῇ Ἁγίᾳ Ἀναστάσει σου Κύριε, εἰς δὲ τὰ Θεομητορικὰ, Ὑπεραγία Θεοτόκε σῶσον ἡμᾶς, καὶ εἰς τὰ τῶν Ἀγίων, Ἁγιοὶ τοῦ Θεοῦ πρεσβεύσατε ὑπὲρ ἡμῶν. Εἰς τὸν Μέγαν Κανόνα, Ἐλέησόν με ὁ Θεὸς ἐλέησόν με· εἰς τὰ πρὸ τῶν Νεκρωσίμων Μαρτυρικὰ, Πρεσβείαις τῶν Μαρτύρων σου, Χριστὲ ὁ Θεὸς, ἀνάπαυσον τὰς ψυχὰς τῶν δούλων σου· εἰς τὰ Νεκρώσιμα, Μακάριοι οὐκ ἐξέλέξω καὶ προσελάβου Κύριε, ἢ Αἱ ψυχαὶ αὐτῶν ἐν ἀγαθοῖς ἀυλισθήσονται, ἢ Καὶ τὸ μνημόσυνον αὐτῶν εἰς γενεὰν καὶ γενεάν. Εἰς τὰ Κατανυκτικὰ τροπάρια τῆς Παρακλητικῆς, τοῦ Τριωδίου, ὡς καὶ τῶν προεορτίων καὶ μεθεορτίων τῶν Δεσποτικῶν ἐορτῶν, τὸ Δόξα σοι ὁ Θεὸς ἡμῶν δόξα σοι, καὶ εἰς τὰ Μαρτυρικὰ τῆς Παρακλητικῆς τὸ Ἁγιοὶ τοῦ Θεοῦ πρεσβεύσατε ὑπὲρ ἡμῶν. Σημειωτέον δὲ ὅτι, ἐπειδὴ ἐν ταῖς μεγάλαις Δεσποτικαῖς ἐορταῖς οὐ στιχολογοῦνται κατὰ τὴν ἀρχαίαν τυπικὴν διάταξιν αἱ Θ' ᾠδαί, διὰ τοῦτο οὐδεὶς Στίχος προφάλλεται τῶν Τροπαρίων πασῶν τῶν Δεσποτικῶν ἐορτῶν (πλὴν τῆς τοῦ Πάσχα, ὅτε λέγεται τὸ Δόξα τῇ ἁγίᾳ Ἀναστάσει σου Κύριε), ἀλλὰ μόνον εἰς τὰ δύο τελευταῖα τὸ Δόξα Καὶ νῦν· οὐδὲν ἤττον ὅμως καθ' ἀπάσας τὰς μεθεορτοὺς ἡμέρας ψαλλομένου τοῦ Κανόνος τῆς προηγηθείσης Δεσποτικῆς ἐορτῆς, προτάττεται τὸ Δόξα σοι ὁ Θεὸς ἡμῶν δόξα σοι.

ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΕΝ ΤΗΙ Γ' ΩΔΗΙ ΚΑΘΙΣΜΑΤΟΣ

25. Ἐν ταῖς Κυριακαῖς, μετὰ τὴν τῆς γ' ᾠδῆς Αἵτησιν, ψάλλεται τὸ Κάθισμα καὶ τὸ Θεοτοκίον τοῦ ἐπιλαχόντος Ἀγίου Θεομητορικῆς δὲ ἐορτῆς τυγούσης, προαναγινώσκειται τὸ Κοντάκιον καὶ ὁ Οἶκος τῆς Ὀκτωήχου, καὶ εἶτα ψάλλεται τὸ Κάθισμα τῆς ἐορτῆς ἅπαξ· τὸ αὐτὸ γίνεται καὶ κατὰ πάσας τὰς Κυριακάς τοῦ Τριωδίου καὶ ἐν ταῖς μνήμασι τῶν ἐπιστημότερον ἐορταζομένων Ἀγίων.

Ἐν δὲ ταῖς προεορτίοις καὶ μεθεορτοῖς Κυριακαῖς πρῶτον ψάλ-

λεται τὸ τοῦ τυχόντος Ἀγίου Κάθισμα, εἶτα τὸ προεόρτιον ἢ μεθέορτον.

ΠΕΡΙ ΚΟΝΤΑΚΙΟΥ ΚΑΙ ΟΙΚΟΥ

26. Ἐν ταῖς Κυριακαῖς μετὰ τὴν τῆς σ' Ὠδῆς τοῦ Κανόνος Αἵτησιν, ἀναγινώσκονται τὸ Κοντάκιον καὶ ὁ Οἶκος τῆς Ὀκτωήχου· ἐξαιροῦνται αἱ Κυριακαί, ἐν αἷς συμπίπτουσι Θεομητορικαὶ ἐορταὶ καὶ πᾶσαι αἱ τοῦ Τριωδίου (πλὴν τῆς Β' Δ' καὶ Ε' Κυριακῆς τῶν Νηστειῶν, καθ' ἃς ἀναγινώσκονται τὰ τῆς Ὀκτωήχου) καὶ αἱ τοῦ Πεντηκοσταρίου, ἡ Κυριακὴ τῶν ἁγίων Προπατόρων, ἡ πρὸ τῆς Χριστοῦ Γεννήσεως, ἡ μετὰ τὴν Χριστοῦ Γέννησιν, αἱ τρεῖς Κυριακαὶ τῶν ἁγίων Πατέρων τῆς Α' Δ' καὶ Ζ' Συνόδου καὶ ἡ τῶν ἁγίων Πάντων, καθ' ἃς ἀναγινώσκονται τὰ τῶν ἐορτῶν Κοντάκια καὶ οἱ Οἶκοι· ἐπίσης ἐξαιροῦνται καὶ αἱ ἐφεξῆς ἐορταί, τοῦ Γενεσίου τοῦ Προδρόμου, τῶν ἀποστόλων Πέτρου καὶ Παύλου, τοῦ Εὐαγγελιστοῦ Ἰωάννου (Σεπτεμ. κς'), τοῦ ἀποστόλου Ἀνδρέου, τῶν τριῶν Ἱεραρχῶν (ὅταν συμπίπτῃ ἡ μνήμη αὐτῶν ἐν Κυριακῇ ἐκτὸς τοῦ Τριωδίου), τῶν Ταξιαρχῶν καὶ τῶν ἁγίων Δημητρίου καὶ Νικολάου, καθ' ἃς προαναγινώσκεται (ὡς εἴρηται ἐν § 25) τὸ Ἀναστασίμων Κοντάκιον μετὰ τοῦ Οἴκου ἐν τῇ γ' Ὠδῇ πρὸ τοῦ Καθίσματος. Ἀναγινώσκονται ὡσαύτως μετὰ τὴν σ' Ὠδὴν ἀντὶ τῶν Ἀναστασίμων τὰ Κοντάκια καὶ οἱ Οἶκοι τῶν ἁγίων Γεωργίου, Ἰωάννου τοῦ Θεολόγου (Μαΐου η') καὶ Κωνσταντίνου καὶ Ἑλένης, ὅταν συμπίπτωσιν ἐν τινὶ Κυριακῇ τοῦ Πεντηκοσταρίου, πλὴν τῆς Κυριακῆς τοῦ Θωμᾶ, τῆς Πεντηκοστῆς καὶ τῶν ἁγίων Πάντων.

ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΚΑΤΑΒΑΣΙΩΝ

27. Εἰς πάσας τὰς Κυριακὰς τὰς μεταξὺ τῶν ἐφεξῆς περιόδων περιλαμβανομένας, ἦτοι, ἀπὸ τῆς Ἀποδόσεως τῆς ἐορτῆς τοῦ Τιμίου Σταυροῦ μέχρι τῆς κα' Νοεμβρίου, — ἀπὸ τῆς Ἀποδόσεως τῆς ἐορτῆς τῆς Ὑπαπαντῆς μέχρι τῆς ἐνάρξεως τοῦ Τριωδίου, ὡς καὶ τὴν Β' Δ' καὶ Ε' Κυριακὴν τῶν Νηστειῶν, — ἀπὸ τῆς Κυριακῆς τῶν ἁγίων Πάντων μέχρι τῆς κζ' Ἰουλίου, καὶ εἰς πάσας τὰς ἐντὸς τῆς ἐβδομάδος τῶν περιόδων τούτων συμπίπτούσας Ἀγίων ἐορταζομένων μνή-

μας, ψάλλονται Καταβασίαι Ἀνοιξῶ τὸ στόμα μου. Εἰς τὰς με-
ταξὺ τῶν προεορτίων καὶ μεθεόρτων τῶν Δεσποτικῶν καὶ Θεομητο-
ρικῶν ἐορτῶν συμπιπτούσας Κυριακάς, καὶ τὰς ἐντὸς τῆς ἐβδομάδος
τυχούσας Ἀγίων ἐορταζομένων μνήμας, ψάλλονται αἱ Καταβασίαι
τῆς τυχούσης Δεσποτικῆς ἢ Θεομητορικῆς ἐορτῆς. Εἰς τὰς πρώτας
τέσσαρας Κυριακάς τοῦ Τριωδίου (ἐὰν μὴ ἀπεδόθη ἡ ἐορτὴ τῆς
Ἑπαπαντῆς) ψάλλονται αἱ τοῦ Τριωδίου Καταβασίαι, ὡς καὶ τὴν
Α΄ Κυριακὴν τῶν Νηστειῶν. Ἐν οἰαδήποτε δὲ ἡμέρᾳ ἄλλῃ, πλὴν τῆς
Κυριακῆς τῶν ἐβδομάδων τοῦ Τριωδίου, συμπιπτούσης ἐορτῆς Ἀγίου
τινός, ψάλλονται Καταβασίαι Ἀνοιξῶ τὸ στόμα μου, καὶ Κον-
τάκιον ἐν τῇ Λειτουργίᾳ Προστασία τῶν Χριστιανῶν.

ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΕΝ Τῷ ΟΡΘΡῷ ΤΗΣ ΚΥΡΙΑΚΗΣ
ΕΩΘΙΝΟΥ ΕΥΑΓΓΕΛΙΟΥ

28. Ἐν ταῖς Κυριακαῖς, μετὰ τὴν Καταβασίαν τῆς η΄ Ὠδῆς,
ὁ Διάκονος (ἢ ὁ Ἱερεὺς ἐν ἐλλείψει Διακόνου) ἐκφωνεῖ, *Τοῦ Κυρίου*
δεηθῶμεν· ὁ Χορὸς Κύριε ἐλέησον τρίς· ὁ Ἱερεὺς Ὅτι Ἅγιος εἶ
ὁ Θεὸς ἡμῶν, καὶ Ἁγίοις ἐπαραπαύη . . . οἱ Χοροὶ τὸ Πᾶσα
προῆ, καὶ ὁ Ἱερεὺς λέγει τὸ ἐνδιάτακτον Ἑωθινὸν Εὐαγγέλιον,
μεθ' ὃ ἔπεται τὸ Ἀνάστασιν Χριστοῦ θεασάμενοι καὶ ψάλλεται
ὁ Ν' ψαλμὸς *Ἐλέησόν με ὁ Θεός, Δόξα Ταῖς τῶν Ἀποστό-*
λων, Καὶ νῦν Ταῖς τῆς Θεοτόκου, ὁ Στίχος Ἐλέησόν με ὁ
*Θεὸς καὶ τὸ Ἀναστάς ὁ Ἰησοῦς. Εἶτα ὁ Ἱερεὺς*¹⁰ *Σῶσον ὁ*
Θεὸς τὸν λαόν σου . . . Ἐλέει καὶ οἰκτιρμοῖς . . . Ἐν δὲ
ταῖς τοῦ Τριωδίου Κυριακαῖς μετὰ τὸν Ν' ἀντὶ τοῦ Δόξα Ταῖς
τῶν Ἀποστόλων, ψάλλονται τὰ Ἰδιόμελα τοῦ Τριωδίου, Δόξα
Τῆς μετανοίας ἀνοιξόν μοι, Καὶ νῦν Τῆς σωτηρίας εὐθυνόν

10. Τὸ Σῶσον ὁ Θεὸς ἀνήκει τῷ Ἱερεῖ κατὰ τὴν ἀρχαίαν τυπικὴν
διάταξιν· ἀλλ' ἐπειδὴ συμβαίνει γὰρ τελῆ τότε τὴν Προσκομιδὴν, ἵνα
μὴ διακόψῃ αὐτὴν, ἐπετράπη γαίρεται καὶ τῷ Διακόνῳ λέγειν ταῦτα·
ἢ τάξις ὁμοῦς τηρητέα, καὶ ὁ Ἱερεὺς ὀφείλει λαμβάνων ὑπ' ὄψιν ταύτην,
γὰρ σταματήσῃ εἰς τι σημεῖον τὴν Προσκομιδὴν διὰ γὰρ εἶπεν τὴν εὐχὴν
τοῦ Σῶσον ὁ Θεός.

μοι, ὁ στίχος Ἐλέησόν με ὁ Θεὸς καὶ τὸ Ἰδιόμελον Τὰ πλήθη τῶν πεπραγμένων μοι δεινῶν, τὸ Σῶσον ὁ Θεὸς τὸν λαόν σου, καὶ ἀκολούθως στιχολογεῖται τὸ Τὴν Τιμιωτέραν.

ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΕΝ Τῇ Θ' ὨΔῇ ΣΤΙΧΟΛΟΓΙΑΣ

ΤΟΥ ΜΕΓΑΛΥΝΕΙ Η ΨΥΧΗ ΜΟΥ

29. Καθ' ἐκάστην ἡμέραν καὶ Κυριακὴν, καὶ κατὰ πάσας τὰς τῶν ἐορταζομένων Ἀγίων μνήμας, κατὰ τὰς μεθεόρτους τῶν Δεσποτικῶν καὶ Θεομητορικῶν ἐορτῶν Κυριακάς, καὶ τὰς μετὰ τὴν Κυριακὴν τοῦ Θωμᾶ μέχρι τῆς Πεντηκοστῆς ἐντὸς τῶν λοιπῶν, πλὴν τῆς Κυριακῆς, ἡμερῶν τυχοῦσας Ἀγίων ἐορταζομένων μνήμας, στιχολογοῦμεν *Τὴν Τιμιωτέραν* εἰς τὸν ἦχον τῶν ἐπιλαχουσῶν Καταβασιῶν. Ἐν ταῖς μεγάλαις Δεσποτικαῖς καὶ Θεομητορικαῖς ἐορταῖς, οἳαδήποτε ἡμέρα καὶ ἂν τύχωσιν, ἐν τῇ Μ. Ἑβδομάδι, καὶ ταῖς μετὰ τὸ Πάσχα μέχρι τῆς Ἀναλήψεως Κυριακαῖς, ψάλλεται ἀντὶ τοῦ *Μεγαλύνει ἡ ψυχὴ μου*, ἢ θ' Ὠδὴ τοῦ Κανόνος τῶν ἐορτῶν μετὰ τῶν Μεγαλυναρίων αὐτῶν καὶ τῆς Καταβασίας. Ἐν ταῖς Ἀποδόσεσι δὲ τῶν μὲν Δεσποτικῶν ἐορτῶν, καὶ ἐν Κυριακῇ ἔτι ἂν τύχωσι, ψάλλεται μόνον ἢ θ' Ὠδὴ αὐτῶν ἄνευ τοῦ *Τὴν Τιμιωτέραν* πλὴν τῆς Ἀποδόσεως τοῦ Σταυροῦ (ιδ' Σεπτ.) καὶ τῆς Μεταμορφώσεως κατὰ τὸ Τυπικὸν τοῦ Κωνσταντίνου (ἴσως διὰ τὸν λόγον ὅτι οὐκ ἔχουσι Μεγαλυνάριον)· τῶν δὲ Θεομητορικῶν, προηγεῖται τὸ *Μεγαλύνει* καὶ ἔπεται ἢ θ' μετὰ τῶν Μεγαλυναρίων αὐτῆς, ἂν συμπέσωσιν ἐν Κυριακῇ· ἂν ἐν ἄλλῃ ἡμέρᾳ, ψάλλεται μόνη ἢ θ'. Ἀλλὰ ἐν τῇ Ἀποδόσει τῆς Ὑπαπαντῆς χάριν τῶν Μεγαλυναρίων, ἅτινα ψάλλονται πάντα, τὸ *Μεγαλύνει* οὐ χωρεῖ ποσῶς, καὶ ἐν τῇ τοῦ Εὐαγγελισμοῦ ψάλλεται μόνον τὸ *Μεγαλύνει*. Τὴν δὲ ἐορτὴν τῶν Τριῶν Ἱεραρχῶν, ἐν οἳαδήποτε ἡμέρᾳ καὶ ἂν τύχη, ψάλλεται ὁλόκληρος ἢ θ' ὦδὴ ἥτοι καὶ τῶν τριῶν Κανόνων ἄνευ τοῦ *Μεγαλύνει*.

ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΕΞΑΠΟΣΤΕΙΛΑΡΙΩΝ

30. Ἐν οἳαδήποτε ἄλλῃ ἡμέρᾳ, πλὴν Κυριακῆς, ἂν συμπέσῃ Ἀγίου μνήμη, πρὸ τῶν Ἑξαποστειλαρίων οὐ προηγεῖται ἢ διὰ τοῦ

Ἅγιος Κύριος ὁ Θεὸς ἡμῶν Δοξολογία, διότι αὕτη ἐστὶ χαρακτηριστικὸν τῆς Κυριακῆς ἰδίων. Ἐν ἡμέρᾳ Κυριακῇ ὅταν τύχη Θεομητορικὴ ἑορτὴ ἢ Ἀπόδοσις αὐτῆς, ὡς καὶ Ἀπόδοσις Δεσποτικῆς ἑορτῆς, Ἐξαποστειλᾶριον ψάλλεται πρῶτον τὸ Ἀναστάσιμον, εἶτα τὸ τῆς ἑορτῆς δις. Ἐν μεθεόρτῳ Κυριακῇ, μετὰ τὸ Ἀναστάσιμον τὸ μεθέορτον ἅπαξ· εἰ τύχοι δὲ ἐν ταύτῃ καὶ ἑορταζόμενος Ἅγιος, πρῶτον τὸ Ἀναστάσιμον, εἶτα τὸ τοῦ Ἀγίου, καὶ τελευταῖον τὸ μεθέορτον ἅπαξ. Ἐν ταῖς μετὰ τὸ Πάσχα πέντε Κυριακαῖς, τῇ μὲν Κυριακῇ τοῦ Θωμᾶ μετὰ τὸ Ἅγιος Κύριος ὁ Θεὸς ἡμῶν¹¹, ψάλλεται τὸ Ἐξαποστειλᾶριον τοῦ Πάσχα καὶ μετὰ τοῦτο τὸ τῆς Κυριακῆς. Εἰ δὲ τύχοι ἐν ταύταις καὶ ἑορταζόμενος Ἅγιος, ἐν μὲν τῇ Κυριακῇ τοῦ Θωμᾶ, τὸ Ἐξαποστειλᾶριον Ἐμῶν μελῶν χειρὶ σου ἅπαξ, εἶτα τὸ τοῦ Ἀγίου, καὶ τρίτον τὸ Σήμερον ἔαρ μυρίζει, ἐν δὲ ταῖς λοιπαῖς τέσσαρσι Κυριακαῖς μετὰ τὸ Ἅγιος Κύριος ὁ Θεὸς τὸ Σαρκὶ ὑπνώσας, τὸ τοῦ Ἀγίου, καὶ τὸ τῆς Κυριακῆς· εἰ τύχοι ἑορταζόμενος Ἅγιος ἐν ταῖς λοιπαῖς ἡμέραις τῆς ἑβδομάδος ψάλλεται (ἄνευ τοῦ Ἅγιος Κύριος, ὡς προσημειώθη) τὸ Ἐξαποστειλᾶριον τοῦ Ἀγίου πρῶτον, εἶτα τὸ τῆς προλαβούσης Κυριακῆς. Σημειωτέον δὲ ὅτι μόνῃ ἐκ τῶν Δεσποτικῶν ἑορτῶν ἢ Βαϊφόρος στερεῖται ἰδιαίτερου Ἐξαποστειλαρίου καὶ ψάλλεται ἐν ταύτῃ ὡς καὶ ἐν τῷ Μ. Σαββάτῳ τὸ Ἅγιος Κύριος ὁ Θεὸς ἡμῶν ἐκ τρίτου, ἄνευ τοῦ Ὑψοῦτε Κύριον τὸν Θεὸν ἡμῶν, καὶ μετὰ τοῦτο ἀναγινώσκειται ἡ Εὐχὴ τῶν Βαίων, καὶ εὐθὺς οἱ Χοροὶ ἄρχονται τοῦ Πᾶσα προή. Τὴν δὲ Κυριακὴν τοῦ Πάσχα καὶ πᾶσαν ἐν γένει τὴν Διακαινήσιμον ἑβδομάδα τὸ Ἐξαποστειλᾶριον λέγεται ἄνευ τοῦ Ἅγιος Κύριος . . .

ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΣΤΙΧΗΡΩΝ ΤΩΝ ΑἴΝΩΝ

31. Ὅταν ἐν ἡμέρᾳ Κυριακῇ τύχη Θεομητορικὴ ἑορτὴ ἢ Ἀπόδοσις αὐτῆς ὡς καὶ Ἀπόδοσις Δεσποτικῆς ἑορτῆς, εἰς τοὺς Αἴνους ψάλλονται πρῶτον Ἀναστάσιμα Στιχηρὰ δ' καὶ εἶτα τῆς τυχούσης ἑορτῆς δ'· ἐπίσης ἐν μεθεόρτῳ Κυριακῇ Ἀναστάσιμα δ' καὶ μεθέορ-

11. Τοῦτο λέγεται πάντοτε δις, ὡσάκις ἂν ἐπῆται Ἐξαποστειλᾶριον· εἶτα λέγεται ὁ στίχος Ὑψοῦτε Κύριον . . . καὶ ἄρχεται τὸ Ἐξαποστειλᾶριον· λέγεται δὲ τρίς τὸ Ἅγιος Κύριος . . . τῇ Κυριακῇ τῶν Βαίων καὶ τῷ Μ. Σαββάτῳ, διότι κεῖται ἀντὶ Ἐξαποστειλαρίου.

τα δ'· ὅταν τύχη δὲ καὶ ἑορταζόμενος Ἅγιος ἐν μεθεόρτῳ Κυριακῇ ἢ ἐν τῇ ἀποδόσει Δεσποτικῆς ἢ Θεομητορικῆς ἑορτῆς, Ἀναστάσιμα γ' μεθεόρτα β' καὶ τοῦ ἑορταζομένου Ἀγίου γ'. Ἐὰν ἡ ἑορτὴ τῆς Ὑπαπαντῆς τύχη ἐν μιᾷ τῶν τεσσάρων πρώτων Κυριακῶν τοῦ Τριωδίου, ἐν μὲν ταῖς δυσι πρώταις ψάλλονται Στιχηρὰ Ἀναστάσιμα δ' καὶ τῆς ἑορτῆς δ'· ἐν δὲ ταῖς ἐτέραις δυσίν, ἤτοι τῆς Ἀπόκρεω καὶ τῆς Τυρινῆς, Ἀναστάσιμα γ', τοῦ Τριωδίου β' καὶ τῆς ἑορτῆς γ'· ἐπίσης καὶ ὅταν ἐν ταῖς Κυριακαῖς ταύταις τύχη μνήμη ἑορταζομένου Ἀγίου. Τῆς ἑορτῆς τοῦ Εὐαγγελισμοῦ τυχούσης τῇ Γ' Κυριακῇ τῶν Νηστειῶν, ψάλλονται Ἀναστάσιμα Στιχηρὰ β', τοῦ Σταυροῦ γ' καὶ τῆς ἑορτῆς γ'· τυχούσης δὲ τῇ Δ' καὶ Ε' Κυριακῇ, Ἀναστάσιμα δ' καὶ τῆς ἑορτῆς δ'. Ἄν αἱ τῶν ἁγίων, Γεωργίου, Ἰωάννου τοῦ Θεολόγου, καὶ Κωνσταντίνου καὶ Ἑλένης μνήμαι συμπέσωσιν ἐν ταῖς μετὰ τὴν τοῦ Θωμᾶ τέσσαρσι Κυριακαῖς, εἰς τοὺς Αἶνους ψάλλονται Ἀναστάσιμα δ', τῶν Ἀγίων δ' καὶ τὰ Στιχηρὰ Πάσχα ἱερὸν μετὰ τῶν στίχων αὐτῶν· ἂν τύχῃσι τῇ Κυριακῇ τοῦ Θωμᾶ, ἢ τῇ Τετάρτῃ τῆς Μεσοπεντηκοστῆς ἢ καὶ ταῖς Ἀποδόσεσιν αὐτῶν, ψάλλονται τῆς ἑορτῆς δ' καὶ τῶν Ἀγίων δ'· ἂν δὲ τύχῃσι τῇ Ἀποδόσει τῶν Μυροφόρων, ὡς καὶ τῇ τῶν λοιπῶν Κυριακῶν Ἀποδόσει, εἰς τοὺς Αἶνους ψάλλονται δύο Στιχηρὰ τῆς ἡμέρας, καὶ δ' τῶν Ἀγίων.

ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΔΟΞΑΣΤΙΚΟΥ ΤΩΝ ΑἸΝΩΝ

32. Ἐν πάσαις ταῖς Κυριακαῖς, καθ' ἃς ἀναγινώσκεται ἐν τῷ Ὁρθρῳ Εὐαγγέλιον Ἐωθινόν, Δοξαστικόν τῶν Αἰνῶν ψάλλεται τὸ Ἐωθινόν, καθότι τὰ ἕνδεκα Ἐωθινὰ Δοξαστικά, ὡς καὶ τὰ Ἐξαποστειλάρια, εἰσὶν οἷον εἰπεῖν περίληψις τῶν ἕνδεκα Ἐωθινῶν Εὐαγγελίων· ὅταν δὲ τύχη Θεομητορικὴ ἑορτὴ ἢ ἡ Ἀπόδοσις αὐτῆς ἢ καὶ Δεσποτικῆς ἑορτῆς Ἀπόδοσις ἐν ἡμέρᾳ Κυριακῇ, ἀντὶ τῶν Ἐωθινῶν Δοξαστικῶν ψάλλονται τὰ τῶν ἑορτῶν. Τὰ Ἐωθινὰ ὡσχύτως καταλιμπάνονται καὶ ἐν ταῖς ἐξῆς Κυριακαῖς, ἤτοι ἐν πάσαις ταῖς τοῦ Τριωδίου καὶ τοῦ Πεντηκοσταρίου, τῇ Κυριακῇ τῶν Προπατόρων, τῇ Κυριακῇ πρὸ τῆς Χριστοῦ Γεννήτεως, τῇ μετὰ τὴν Χριστοῦ Γέννησιν, τῇ Κυριακῇ πρὸ τῶν Φώτων (ὅταν συμπίπτῃ τῇ ε' Ἰανουαρίου), ταῖς τρισὶ Κυριακαῖς τῶν ἁγίων Πατέρων τῆς Α' Δ' καὶ Ζ' Συνόδου, ὡς καὶ τῶν ἐφεξῆς Ἀγίων, ὅταν αἱ μνήμαι αὐτῶν τύ-

χωσιν ἐν ἡμέρᾳ Κυριακῇ· αὐταί εἰσιν αἱ τρεῖς ἑορταὶ τοῦ Προδρόμου (τὸ Γενέσιον, ἡ Σύναξις καὶ ἡ Ἀποτομή), ἡ ἑορτὴ τῶν ἁγίων ἀποστόλων Πέτρου καὶ Παύλου καὶ ἡ τῶν ιβ', ἡ ἑορτὴ ἐκάστου τῶν τεσσάρων Εὐαγγελιστῶν, ἡ τῶν Ταξιαρχῶν καὶ ἡ τῶν τριῶν Ἱεραρχῶν (ὅταν ἡ μνήμη αὐτῶν τύχῃ ἔξω τοῦ Τριωδίου)· εἴθισται δὲ τὰ νῦν ψάλλεσθαι ἀντὶ τοῦ Ἑωθινοῦ τὰ Δοξαστικά καὶ τῶν ἑξῆς Ἁγίων, τοῦ ἁγίου Γεωργίου, τοῦ ἁγίου Δημητρίου, τοῦ ἁγίου Νικολάου καὶ τῶν ἁγίων Κωνσταντίνου καὶ Ἑλένης, καὶ ἄλλων Ἁγίων, εἰς ὄνομα τῶν ὁποίων τετίμηται ὁ Ναὸς, ἡ πανηγυρίζεται ἐπισήμως ἡ μνήμη αὐτῶν. Κατὰ τὴν γνώμην δὲ τοῦ αἰοδίου Πατριάρχου Κωνσταντινουπόλεως Κωνσταντίου τοῦ Α' δεῖ ψάλλεσθαι ἐν Κυριακῇ τὰ Δοξαστικά καὶ τῶν ἑξῆς ἁγίων Γρηγορίου τοῦ Θεολόγου καὶ Ἰωάννου τοῦ Χρυσοστόμου (ὅταν ἡ μνήμη αὐτῶν τύχῃ ἔξω τοῦ Τριωδίου), Ἀνδρέου τοῦ Πρωτοκλήτου, καὶ τῆς Μεγαλομάρτυρος Εὐφημίας, καὶ τοῦτο μάλιστα ἐν τῇ Μ. Ἐκκλησίᾳ (ὡς ἀποφαίνεται ἐν τῇ ὑποσημειώσει τῆς κε' Ἰανουαρίου), χάριν τῶν μὲν, ὡς κατακοσμησάντων τὸν Πατριαρχικὸν τῆς Κωνσταντινουπόλεως θρόνον, τοῦ δὲ, ὡς χρηματίσαντος πρώτου Ἐπισκόπου Βυζαντίου, καὶ τῆς Ἁγίας διὰ τὴν τελευτήσαντα πανήγυριν ἐν τῷ Πατριαρχικῷ Ναῷ, ἐν ᾧ τεθησαύρισται τὸ ἱερόν αὐτῆς Λείψνον. Σημειωτέον δὲ ὅτι ὅταν αἱ μνήμαι τῶν Ἁγίων Γεωργίου, Ἰωάννου τοῦ Θεολόγου (Μαΐου ἡ) καὶ Κωνσταντίνου καὶ Ἑλένης τύχωσιν ἐν ταῖς μετὰ τὸ Πάσχα Κυριακαῖς, ψάλλεται εἰς τοὺς Αἴνους Δοξαστικὸν τὸ τῶν Ἁγίων, εἶτα Καὶ νῦν τὸ τῆς Κυριακῆς (μετ' ἐξαιρέσεων, ὡς ἀναφέρει ἡ ἐπομένη παράγραφος).

ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΘΕΟΤΟΚΙΟΥ

ΤΟΥ ΜΕΤΑ ΤΟ ΔΟΞΑΣΤΙΚΟΝ ΤΩΝ ΑἴΝΩΝ

33. Ἐν ταῖς Κυριακαῖς μετὰ τὸ Ἑωθινὸν Δοξαστικὸν τῶν Αἴνων, Καὶ νῦν ψάλλεται πάντοτε εἰς ἦχον β' τὸ Θεοτοκίον Ὑπερευλογημένη, καὶν ἔτι τύχῃ καὶ Θεομητορικὴ ἑορτὴ, ἡ Ἀπόδοσις αὐτῆς, ἡ καὶ Ἀπόδοσις Δεσποτικῆς ἑορτῆς· ἐξαιροῦνται αἱ μετὰ τὸ Πάσχα τέσσαρες Κυριακαί, τῶν Μυροφόρων, τοῦ Παρχλύτου, τῆς Σαμαρείτιδος καὶ τοῦ Τυφλοῦ, ἐν αἷς μετὰ τὸ Δοξαστικὸν ἀντὶ τοῦ Ὑπερευλογημένη, ψάλλεται τὸ Ἀναστάσεως ἡμέρα. Ὅταν ἐν ταῖς Κυριακαῖς ταύταις συμπέσωσι καὶ αἱ τῶν ἁγίων Γεωρ-

γίου, Ἰωάννου τοῦ Θεολόγου καὶ Κωνσταντίνου καὶ Ἑλένης μνή-
μαι, μετὰ τὸ Δόξα τῶν Ἀγίων, Καὶ νῦν τὸ τῆς Κυριακῆς, πλὴν
τῆς Κυριακῆς τῶν Μυροφόρων, καθ' ἣν Καὶ νῦν λέγεται τὸ Ἀνα-
στάσεως ἡμέρα, διότι τὸ Δοξαστικὸν τῆς Κυριακῆς ταύτης ἐστὶν
Ἐωθινόν.

Σημειωτέον ὅτι μετὰ τὴν Κυριακὴν τοῦ Θωμᾶ μέχρι τῆς
Ἀποδόσεως τοῦ Πάσχα ἐν ταῖς μνήμαϊς τῶν προειρημένων ἁγίων
ταῖς συμπιπτούσαις ἐν ἄλλῃ πλὴν τῆς Κυριακῆς ἡμέρᾳ, μετὰ τὸ
εἰς τοὺς Αἴνους Δόξα τῶν Ἀγίων, Καὶ νῦν τὸ τῆς προλαβούσης Κυ-
ριακῆς, καὶ οὐχὶ τὸ Ἀναστάσεως ἡμέρα· ὡσαύτως καὶ ὅταν
αἱ τῶν προμνησθέντων Ἀγίων μνήμαι τύχωσι τῇ Κυριακῇ τοῦ
Θωμᾶ ἢ τῇ ἑορτῇ τῆς Μεσοπεντηκοστῆς μέχρι τῆς ἀποδόσεως αὐ-
τῶν, Καὶ νῦν ψάλλεται τὸ τῆς ἑορτῆς. Ἄν ἡ ἑορτὴ τῆς Ὑπαπαν-
τῆς συμπέσῃ μιᾷ τῶν πρώτων τεσσάρων Κυριακῶν τοῦ Τριωδίου,
μετὰ τὸ Δόξα τοῦ Τριωδίου, Καὶ νῦν τῆς ἑορτῆς. Ἄν ἡ τοῦ
Εὐαγγελισμοῦ συμπέσῃ τῷ Σαββάτῳ τοῦ Λαζάρου, τῇ Κυριακῇ
τῶν Βαίων ἢ τῇ Μ. Πέμπτη, μετὰ τὸ Δόξα τοῦ Τριωδίου, Καὶ νῦν
τῆς ἑορτῆς· ἂν δὲ τῇ Κυριακῇ τοῦ Πάσχα ἢ ἄλλῃ ἡμέρᾳ τῆς Δια-
καινησίμου ἐβδομάδος, Δόξα τὸ τῆς ἑορτῆς, Καὶ νῦν Ἀνα-
στάσεως ἡμέρα.

Θεωροῦμεν περιττὸν σημειῶσαι ὅτι ἐν μνήμαϊς Ἀγίων συμ-
πιπτόντων ἄλλαις ἡμέραις πλὴν τῆς Κυριακῆς καὶ ἐκτὸς τοῦ Πεν-
τηκοσταρίου, ἂν μὴ ὑπάρχη ἢ σύμπτωσης προεορτίων ἢ μεθεόρτων,
Καὶ νῦν λέγεται εἰς τοὺς Αἴνους, μετὰ τὸ Δόξα τοῦ Ἀγίου, Θεο-
τοκίον σύμφωνον τῷ ἤχῳ τοῦ Δοξαστικοῦ, ἐξ ἐκείνων ἅτινα οὐ λέ-
γονται ταῖς Κυριακαῖς.

ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΔΟΞΟΛΟΓΙΑΣ

34. Κατὰ πᾶσαν Κυριακὴν καὶ πᾶσαν Δεσποτικὴν καὶ Θεο-
μητορικὴν ἑορτὴν καὶ τὰς μνήμας τῶν ἑορταζομένων Ἀγίων, ἐν τῷ
Ὁρθρῷ ψάλλεται ἡ λεγομένη Μεγάλῃ Δοξολογία εἰς τὸν ἤχον τοῦ
Δοξαστικοῦ, τὰς δὲ καθημερινὰς, τὰς νηστησίμους ἡμέρας καὶ τὰς
πρώτας πέντε ἡμέρας τῆς Μ. ἐβδομάδος ἤτοι ἀπὸ τοῦ Ὁρθρου τῆς
Μ. Δευτέρας μέχρι τοῦ τῆς Μ. Παρασκευῆς λέγεται χῦμα ἢ μικρὰ
Δοξολογία. Σοὶ δόξα πρέπει, μεθ' ἣν ἔπεται ἡ Ἐκτενὴς καὶ τὰ

Ἀπόστιχα. Ἐν ὄλῃ τῇ Διακαινησίμῳ ἐβδομάδι, ὡς καὶ ἐν τῇ Ἀποδόσει τοῦ Πάσχα Δοξολογία οὐ ψάλλεται, ἀλλὰ μετὰ τὸ Ἀναστάσεως ἡμέρα τὸ Χριστὸς ἀνέστη τρὶς κατὰ τὸ σύνηθες αὐτοῦ μέλος, καὶ τοῦτο ἐπέχει τὸν τόπον τῆς Δοξολογίας καὶ τοῦ Ἀπολυτικίου.

ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΑΠΟΛΥΤΙΚΙΟΥ ΤΟΥ ΟΡΘΡΟΥ ΤΗΣ ΚΥΡΙΑΚΗΣ ΣΗΜΕΡΟΝ ΣΩΤΗΡΙΑ

35. Κατὰ πᾶσαν Κυριακὴν, καὶ ἂν συμπέσῃ Θεομητορικὴ ἑορτὴ, ἢ Ἀπόδοσις Δεσποτικῆς ἢ Θεομητορικῆς ἑορτῆς, καὶ τὰς μεθεόρτους Κυριακὰς, τὰς Κυριακὰς τοῦ Τριωδίου (πλὴν τῆς τῶν Βαΐων) καὶ τὰς μετὰ τὴν τοῦ Θωμᾶ τέσσαρας Κυριακὰς τοῦ Πεντηκοστάρου, ὡς καὶ τὸ Σάββατον τοῦ Λαζάρου, μετὰ τὴν Δοξολογίαν ψάλλεται εἰς τὸν ἦχον τῆς ἡμέρας τὸ Ἀπολυτίκιον τοῦ Ὁρθρου τῆς Κυριακῆς *Σήμερον σωτηρία*· κατὰ δὲ τὰς ἐν τῷ μέσῳ τῆς ἐβδομάδος τυχούσας Θεομητορικὰς καὶ Δεσποτικὰς ἑορτὰς καὶ τὰς τῶν ἑορταζομένων Ἀγίων μνήμας ψάλλεται τὸ ἰδιαιτέρον ἐκάστης ἑορτῆς Ἀπολυτίκιον, καὶ ἐν τῷ τέλει τοῦ Ὁρθρου· καθ' ὄλην δὲ τὴν Διακαινήσιμον ἐβδομάδα καὶ τὴν Ἀπόδοσιν τοῦ Πάσχα τὸ Χριστὸς ἀνέστη ἀναπληροῖ καὶ τὴν Δοξολογίαν καὶ τὸ Ἀπολυτίκιον. Ἀπὸ τῆς Κυριακῆς τοῦ Θωμᾶ μέχρι τῆς Ἀποδόσεως τοῦ Πάσχα (ἐξαίρουμένων τῶν μεθεόρτων τῆς Μεσοπεντηκοστῆς) καὶ ἑορταζόμενος Ἅγιος ἂν τύχῃ ἐν ἄλλῃ πλὴν τῆς Κυριακῆς ἡμέρᾳ, Ἀπολυτίκιον ἐν τῷ τέλει τοῦ Ὁρθρου ψάλλεται τὸ τῆς προλαβούσης Κυριακῆς. Σημειωτέον δὲ ὅτι μέχρι τῆς Ἀποδόσεως ἐκάστης Δεσποτικῆς καὶ Θεομητορικῆς ἑορτῆς καθ' ἐκάστην ἡμέραν ἐν τῷ τέλει τοῦ Ὁρθρου ψάλλεται τὸ τῆς ἑορτῆς Ἀπολυτίκιον, ὡς καὶ ἐν τῷ Ἑσπερινῷ καὶ τῇ Λειτουργίᾳ (§ 15). Ἀλλὰ τὰς καθημερινὰς, ἂν μὴ προηγῆται Δεσποτικὴ καὶ Θεομητορικὴ ἑορτὴ, ἐν τῷ τέλει τοῦ Ὁρθρου λέγεται τὸ Θεοτοκίον τοῦ ἦχου τοῦ Ἀπολυτικίου, ὅπερ εὐρίσκεται ἐν τῷ Ὁρολογίῳ.

Η ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑ

ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΤΥΠΙΚΩΝ ΚΑΙ ΤΩΝ ΜΑΚΑΡΙΣΜΩΝ

36. Κατὰ πᾶσαν Κυριακὴν ἐν τῇ Λειτουργίᾳ ψάλλονται ἀπαραιτήτως τὰ Τυπικὰ καὶ οἱ Μακαρισμοὶ μετὰ τῶν ὀκτῶ Ἀναστασίμων τῆς Ὀκτωήχου Τροπαρίων· ὅταν δὲ ἐν Κυριακῇ τύχῃσι προεόρτια ἢ μεθέορτα Δεσποτικῶν καὶ Θεομητορικῶν ἐορτῶν, ἢ καὶ μνήμαι ἐορταζομένων Ἀγίων, ψάλλονται πρὸς τοῖς τέσσαρσι τῶν Μακαρισμῶν [Τροπαρίοις, καὶ δ' ἐκ τῆς 5' Ὁδῆς τοῦ Κανόνος τῆς τυχούσης ἐορτῆς, ἢ τοῦ τυχόντος Ἀγίου.

ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΑΝΤΙΦΩΝΩΝ

37. Κατὰ πάσας τὰς Δεσποτικὰς ἐορτὰς ψάλλονται τὰ Ἀντίφωνα αὐτῶν μετὰ τῶν καταλλήλων στίχων ἐν οἰαδῆποτε ἡμέρᾳ καὶ ἂν τύχῃσιν· ἀλλ' ἂν αἱ Ἀποδόσεις αὐτῶν τύχῃσιν ἐν Κυριακῇ, δεύτερον Ἀντίφωνον ψάλλεται τὸ τῆς ἐορτῆς χαρακτηριστικὸν καὶ οὐχὶ τὸ Ἀναστάσιμον. Ὅταν δὲ τύχῃ Θεομητορικὴ ἐορτὴ ἐν Κυριακῇ ἢ καὶ Ἀπόδοσις αὐτῆς, τὸ δεύτερον Ἀντίφωνόν ἐστι τὸ Ἀναστάσιμον *Σῶσον ἡμᾶς Υἱὲ Θεοῦ ὁ ἀναστὰς ἐκ νεκρῶν*· ἀλλ' ἂν τύχῃ ἐν ἄλλῃ ἡμέρᾳ, τὸ 6' Ἀντίφωνόν ἐστι *Σῶσον . . . ὁ ἐν Ἀγίοις θαυμαστός*· τῇ δὲ ἐορτῇ τῆς Ὑπαπαντῆς *Ὁ ἐν ἀγκάλαις τοῦ δικαίου Συμεῶν βασταχθεὶς, καὶ τῇ τοῦ Εὐαγγελισμοῦ, Ὁ δι' ἡμᾶς σαρκωθείς*. Τὰ Ἀντίφωνα τοῦ Πάσχα εἴθισται νῦν ἵνα ψάλλωνται ἀπαραλλάκτως καθ' ἐκάστην ἡμέραν μέχρι τῆς Ἀποδόσεως· καίτοι τὰ ἀρχαῖα Τυπικὰ ἀπὸ τῆς Κυρ. τοῦ Ἀντιπάσχα διατάττουσιν ἔναρξιν τῶν Τυπικῶν καὶ Μακαρισμῶν, καὶ ἀντὶ Εἰσοδικοῦ ὀρίζουσι τὸ *Δεῦτε προσκυνήσωμεν . . . ὁ ἀναστὰς ἐκ νεκρῶν*. Ἐν ταῖς μνήμασι τῶν ἐορταζομένων Ἀγίων οἰαδῆποτε ἡμέρᾳ τῆς ἐβδομάδος καὶ ἂν τύχῃσιν, ἀπαραιτήτως ἐπιβάλλονται τὰ Τυπικὰ, καθόσον στίχους Ἀντιφώνων οἱ Ἅγιοι οὐκ ἔχουσιν. Ἐν δὲ ταῖς καθημεριναῖς Λειτουργίαις ψάλλονται τὰ Ἀντίφωνα *Ἀγαθὸν τὸ ἐξομολογεῖσθαι τῷ Κυρίῳ . . . Ταῖς πρεσβείαις τῆς Θεοτόκου . . . τὸ 6' Ἀντίφωνον Ὁ Κύριος ἐβασίλευσεν . . . Πρεσβείαις τῶν*

Ἁγίων σου σῶσον ἡμᾶς Κύριε, τὸ γ' Δεῦτε ἀγαλλιασώμεθα τῷ Κυρίῳ . . . Σῶσον ἡμᾶς . . . ὁ ἐν Ἁγίοις θαυμαστός (Ἴδε αὐτὰ τὰ Ἀντίφωνα ἐν τῇ Ἰδιαιτέρᾳ Διατάξει τῆς καθ' ἡμέραν Ἀκολουθίας).

ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΕΝ ΤΗ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑ ΕΙΣΟΔΙΚΩΝ

38. Κατὰ πᾶσαν Κυριακὴν καὶ κατὰ πᾶσαν Θεομητορικὴν ἑορτὴν εἰς τὴν Εἰσοδὸν ψάλλεται τὸ Εἰσοδικὸν Δεῦτε προσκυνήσωμεν καὶ προσπέσωμεν Χριστῷ, Σῶσον ἡμᾶς Υἱὲ Θεοῦ ὁ ἀναστὰς ἐκ νεκρῶν, ψάλλοντάς σοι Ἀλληλούϊα. Ἐξαιροῦνται αἱ δύο Θεομητορικαὶ ἑορταί, ἡ τοῦ Εὐαγγελισμοῦ καὶ ἡ τῆς Ὑπαπαντῆς, ὅταν τύχωσιν ἐν ἡμέρᾳ Κυριακῇ, διότι ψάλλονται μὲν τὰ Εἰσοδικὰ αὐτῶν, ἀλλ' ἐν τῷ τέλει τοῦ Εἰσοδικοῦ λέγεται τὸ Σῶσον ἡμᾶς Υἱὲ Θεοῦ μετὰ τοῦ ὁ ἀναστὰς ἐκ νεκρῶν· ἐπίσης καὶ ἐν ταῖς Ἀποδόσει¹ τῶν δύο τούτων ἑορτῶν, ὅταν τύχωσιν ἐν Κυριακῇ. Δεσποτικῶν ὁμῶς ἑορτῶν Ἀποδόσεις ἂν τύχωσιν ἐν Κυριακῇ, λέγονται τὰ Εἰσοδικὰ αὐτῶν, ἀλλὰ πάλιν μετὰ τοῦ Ὁ ἀναστὰς ἐκ νεκρῶν. Τῆς ἑορτῆς τοῦ Εὐαγγελισμοῦ τυχούσης τῷ Σαββάτῳ τοῦ Λαζάρου, Εἰσοδικὸν ψάλλεται τὸ τῆς ἑορτῆς, ἀλλ' ἐν τῷ Σῶσον ἡμᾶς . . . λέγεται Ὁ ἀναστὰς ἐκ νεκρῶν· τυχούσης τῇ Κυριακῇ τῶν Βαίων, ἢ τῇ Μ. Πέμπτῃ, Ἀντίφωνα καὶ Εἰσοδικὸν λέγονται τὰ τῆς ἑορτῆς τοῦ Εὐαγγελισμοῦ· εἰ δὲ τύχοι τῇ Κυριακῇ τοῦ Πάσχα καὶ ταῖς ἐξῆς τρισὶν ἡμέραις τῆς Διακαινησίμου, Ἀντίφωνα λέγονται τὰ τοῦ Πάσχα, καὶ Εἰσοδικὸν τῆς ἑορτῆς, ἀλλ' ἐν τῷ Σῶσον ἡμᾶς λέγεται Ὁ ἀναστὰς ἐκ νεκρῶν. Ἐν ταῖς μνήμαις τῶν ἑορταζομένων Ἁγίων ὡς καὶ καθ' ὅποιονδήποτε ἄλλην πλὴν τῆς Κυριακῆς ἡμέραν ἂν τελεῖται λειτουργία, Εἰσοδικὸν ψάλλεται τὸ Δεῦτε προσκυνήσωμεν καὶ προσπέσωμεν Χριστῷ, Σῶσον ἡμᾶς Υἱὲ Θεοῦ ὁ ἐν Ἁγίοις θαυμαστός κτλ.

Σημειωτέον δὲ ὅτι, ἀπὸ τῆς Κυριακῆς τοῦ Πάσχα μέχρι τῆς Ἀποδόσεως, εἴθισται νῦν, οὐχὶ τόσῳ ἀκριβῶς, ψάλλεσθαι τὸ Εἰσο-

12. Καίτοι, ὡς γνωστὸν, ἡ ἑορτὴ τοῦ Εὐαγγελισμοῦ Ἀπόδοσιν κυρίως εἰπεῖν οὐκ ἔχει· ἂν ὁμῶς συμπέσῃ ἡ κυρία τῆς ἑορτῆς ἡμέρα ἐν Παρασκευῇ ἢ Σαββάτῳ, παρατείνεται ἡ Ἀπόδοσις καὶ τὴν ἐπιούσαν, ὡς φαίνεται ἐν ταῖς περιπτώσεσι τῆς ἑορτῆς τοῦ Εὐαγγελισμοῦ.

δικὸν Ἐν ἐκκλησίαις εὐλογεῖτε τὸν Θεόν . . . Σῶσον ἡμᾶς
Υἱὲ Θεοῦ ὁ ἀναστὰς ἐκ νεκρῶν κτλ. Ὡσαύτως καὶ ἐν πάσαις ταῖς
μεθεόρτοις ἡμέραις τῶν Δεσποτικῶν ἐορτῶν (ἐξαιρουμένης τῆς ἐν τῷ
μεταξὺ τούτων συμπιπτούσης Κυριακῆς) μέχρι τῆς Ἀποδόσεως καθ' ἑ-
κάστην Λειτουργίαν λέγονται μὲν τὰ Ἀντίφωνα, οὐχὶ δὲ καὶ τὰ
Εἰσοδικὰ τῶν ἐορτῶν, ἀλλὰ τὸ Δεῦτε προσκυνήσωμεν μετὰ τοῦ
χαρακτηριστικοῦ τῆς ἐορτῆς.

ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΜΕΤΑ ΤΗΝ ΕΙΣΟΔΟΝ

ΑΠΟΛΥΤΙΚΙΩΝ

39. Ἐν ταῖς Κυριακαῖς μετὰ τὴν Εἴσοδον ψάλλεται τὸ ἀνα-
στάσιμον τοῦ ἤχου Ἀπολυτίκιον, ὃ καὶ προηγεῖται πάντοτε τῶν
Ἀπολυτικίων τῶν ἐν ἡμέρᾳ Κυριακῇ συμπιπτουσῶν Θεομητορικῶν
ἐορτῶν, ὡς καὶ τῶν Ἀπολυτικίων τῶν Δεσποτικῶν ἐορτῶν, ὅταν αἱ
Ἀποδόσεις αὐτῶν συμπίπτωσιν ἐν ἡμέρᾳ Κυριακῇ. Ἐν μεθεόρτῳ Κυ-
ριακῇ ὡς καὶ ἐν Ἀποδόσει Δεσποτικῆς ἢ Θεομητορικῆς ἐορτῆς, ἀν-
σμπέση μνήμη Ἁγίου ἐορταζομένου, πρῶτον ψάλλεται τὸ ἀναστά-
σιμον Ἀπολυτίκιον, δεῦτερον τὸ τῆς τυχούσης ἐορτῆς, τρίτον τὸ τοῦ
ἐορταζομένου Ἁγίου καὶ ἀκολουθῶς τὸ τοῦ Ἁγίου τοῦ Ναοῦ. Ὡσαύ-
τως ὅταν ἐν ἡμέραις μεθεόρτοις συμπίπτῃ Ἁγίου ἐορταζομένου μνή-
μη, πρῶτον ψάλλεται τὸ τῆς ἐορτῆς Ἀπολυτίκιον, εἶτα τὸ τοῦ Ἁ-
γίου, καὶ ἀκολουθῶς τὸ τοῦ Ἁγίου τοῦ Ναοῦ. Καὶ ὅταν ἐντὸς τῶν
ἡμερῶν τῆς ἐβδομάδος ἀπὸ τῆς Κυριακῆς τοῦ Θωμᾶ μέχρι τῆς Ἀνι-
λήψεως τύχωσιν Ἁγίων ἐορταζομένων μνημαὶ, πρῶτον ψάλλεται
τὸ τῆς προλαβούσης Κυριακῆς Ἀπολυτίκιον, εἶτα τὸ τοῦ ἐορταζο-
μένου Ἁγίου, καὶ ἀκολουθῶς τὸ τοῦ Ἁγίου τοῦ Ναοῦ. Ἐν ταῖς κα-
θημεριναῖς μεθεόρτοις Δεσποτικῆς ἢ Θεομητορικῆς ἐορτῆς (καθ' ἃς
δηλονότι οὐ συμπίπτει ἐορταζόμενος Ἅγιος) μέχρι τῆς Ἀποδόσεως,
μετὰ τὴν Εἴσοδον ψάλλεται τὸ Ἀπολυτίκιον μόνον τῆς ἐορτῆς,
καὶ τὸ τοῦ Ἁγίου τοῦ Ναοῦ. Εἰ δὲ τύχοι ὁ Ἅγιος τῆς ἡμέρας ἐκ
τῶν Μεγαλομαρτύρων, καὶ μὴ ἐορτάζεται ἐπισήμως ὑπὸ τῆς ἐκκλη-
σίας, οὐδόλως παραλείπεται τὸ Ἀπολυτίκιον αὐτοῦ μετὰ τὸ τῆς
τυχούσης ἐορτῆς καὶ ἔπεται ὑπερῶν τὸ τοῦ Ἁγίου τοῦ Ναοῦ.

Σημειωτέον ὅτι μνημοσύνου τελουμένου ἐν Κυριακῇ, λέγεται πρὸ τοῦ Ἀπολυτικίου τοῦ Ἀγίου τοῦ Ναοῦ, τὸ τῶν κεκοιμημένων *Μνήσθητι Κύριε ὡς ἀγαθός. . .*

ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΕΝ Τῇ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑ ΨΑΛΛΟΜΕΝΩΝ
ΚΟΝΤΑΚΙΩΝ

40. Τὰ ἐν ὄλῳ τῷ ἐνικυτῷ καθ' ὠρισμένας περιόδους ψαλλόμενα ἐν ταῖς Ἱεραῖς Λειτουργίαις Κοντάκια ἔχουσιν ὡς ἑξῆς. Ἀπὸ τῆς η' Νοεμβρίου μέχρι τῆς Ἀποδόσεως τῶν Εἰσοδίων ψάλλεται τὸ Κοντάκιον Ὁ καθαρῶτατος Ναὸς τοῦ Σωτῆρος· τῇ παραμονῇ τῆς τῶν Εἰσοδίων ἑορτῆς, καὶ τύχῃ Κυριακῇ, ψάλλεται τὸ προεόρτιον Κοντάκιον, *Εὐφροσύνης σήμερον*· ἀπὸ τῆς Ἀποδόσεως τῆς ἑορτῆς τῶν Εἰσοδίων μέχρι τῆς παραμονῆς τῶν Χριστουγέννων, Ἡ Παρθένος σήμερον τὸν προαιώνιον λόγον· τῇ θ' Δεκεμβρίου, τὸ *Ἐορτάζει σήμερον ἡ οἰκουμένη*· ἀπὸ τῆς ἑορτῆς τῶν Χριστουγέννων μέχρι τῆς Ἀποδόσεως, Ἡ Παρθένος σήμερον τὸν ὑπερούσιον τίπτει· τῇ α' Ἰανουαρίου, Ὁ τῶν ὄλων Κύριος περιτομὴν ὑπομένει· ἀπὸ τῆς β' Ἰανουαρίου μέχρι τῆς παραμονῆς τῶν Θεοφανείων, *Ἐν τοῖς ρείθροις σήμερον τοῦ Ἰορδάνου*· ἀπὸ τῆς ἑορτῆς τῶν Θεοφανείων μέχρι τῆς Ἀποδόσεως, *Ἐπεφάνης σήμερον τῇ οἰκουμένη*· ἀπὸ τῆς Ἀποδόσεως τῆς ἑορτῆς τῶν Θεοφανείων μέχρι τῆς Ἀποδόσεως τῆς ἑορτῆς τῆς Ὑπαπαντῆς, Ὁ μήτραν παρθενικὴν· τῇ παραμονῇ τῆς Ὑπαπαντῆς, τὸ προεόρτιον, Ὀυράριος χορός· ἀπὸ τῆς ἐνάρξεως τοῦ Τριωδίου (ἐὰν ἀπέδοθη ἡ ἑορτὴ τῆς Ὑπαπαντῆς), τὸ τῆς Κυριακῆς τοῦ Τριωδίου Κοντάκιον¹³ ἀπὸ τῆς Α' Κυριακῆς τῶν Νηστειῶν μέχρι τῆς Ε' Κυριακῆς, τὸ *Τῇ ὑπερμάχῳ τῷ Σαββάτῳ τοῦ Λαζάρου*, Ἡ πάντων χαρὰ· τῇ Κυριακῇ τῶν Βατίων, *Τῷ θρόνῳ ἐν οὐρανῷ*· τῇ Μ. Πέμπτη, *Τὸν ἄρτον λαβὼν εἰς χεῖρας ὁ προδότης*· τῷ Μ.

13. Ἄλλ' ἂν τύχῃ Ἀγίου ἑορταζομένου μνήμη ἐν ἄλλῃ ἡμέρᾳ, πλὴν τῆς Κυριακῆς, κατὰ τὰς τρεῖς πρώτας ἑβδομάδας τοῦ Τριωδίου, Κοντάκιον λέγεται τὸ Προστασία τῶν χριστιανῶν, καθόσον καὶ Καταβάσαι λέγονται Ἀνοίξω τὸ στόμα μου.

Σαββάτω, *Τὴν ἄβυσσον ὁ κλείσας*· ἀπὸ τῆς Κυριακῆς τοῦ Πάσχα μέχρι τῆς Ἀποδόσεως, *Εἰ καὶ ἐν τάφῳ κατῆλθες*, ὅπερ ψάλλεται καὶ τῇ Κυριακῇ τοῦ Θωμᾶ (ἀλλὰ τὰς λοιπὰς μέχρι τῆς Ἀποδόσεως ἡμέρας τῆς ἐβδομάδος ταύτης ψάλλεται τὸ *Τῇ φιλοπράγμονι δεξιᾷ*)· τῇ τετάρτῃ τῆς Μεσοπεντηκοστῆς μέχρι τῆς Ἀποδόσεως, *Τῆς ἐορτῆς τῆς Νομικῆς*· τῇ ἐορτῇ τῆς Ἀναλήψεως μέχρι τῆς Ἀποδόσεως, *Τὴν ὑπὲρ ἡμῶν πληρώσας οἰκονομίαν*· ἀπὸ τῆς Κυριακῆς τῆς Πεντηκοστῆς μέχρι τῆς Ἀποδόσεως, *Ὅτε καταβάς*· τῇ Κυριακῇ τῶν ἀγίων Πάντων, *Ὡς ἀπαρχὰς τῆς φύσεως*· εἶτα ἕκτοτε μέχρι τῆς κζ' Ἰουλίου, τὸ *Προστασία τῶν χριστιανῶν*· τῇ β' Ἰουλίου, *Περιβολὴν πᾶσι πιστοῖς ἀφθαρσίας*· τῇ ἐορτῇ τῆς Κοιμήσεως τῆς ἀγίας Ἄννης, (Ἰουλίου κέ) *Προγόνων Χριστοῦ*· ἀπὸ τῆς κζ' Ἰουλίου μέχρι τῆς Ἀποδόσεως τῆς Μεταμορφώσεως, *Ἐπὶ τοῦ ὄρους μετεμορφώθης*· τῇ α' Αὐγούστου, *Ὁ ὑψωθείς ἐν τῷ Σταυρῷ*· ἀλλ' ἂν τύχη Κυριακῇ, πάλιν τὸ *Ἐπὶ τοῦ ὄρους μετεμορφώθης*· τῇ παραμονῇ τῆς Κοιμήσεως τῆς Θεοτόκου, *Τῇ ἐνδόξῳ μνήμῃ σου*· τῇ ιε' Αὐγούστου μέχρι τῆς Ἀποδόσεως, *Τὴν ἐν πρεσβείαις ἀκοίμητον Θεοτόκον*· ἀπὸ τῆς Ἀποδόσεως τῆς ἐορτῆς τῆς Κοιμήσεως μέχρι τῆς Ἀποδόσεως τῆς ἐορτῆς τῆς Γεννήσεως τῆς Θεοτόκου, τὸ *Ἰωακείμ καὶ Ἄννα*· τῇ λα' Αὐγούστου, *Τὴν Θεοδόχον γαστέρα σου Θεοτόκε*· τῇ α' τῆς Ἰνδίκτου, *Ὁ τῶν αἰῶνων ποιητῆς καὶ Δεσπότης*· τῇ παραμονῇ τῆς Γεννήσεως τῆς Θεοτόκου τὸ προεόρτιον *Ἡ Παρθένος σήμερον καὶ Θεοτόκος Μαρία*· τῇ ἐορτῇ τῶν ἐγκαινίων (ιγ' Σεπτεμβρίου) *Οὐρανὸς πολύφωτος ἢ Ἐκκλησία*· τῇ ἐορτῇ τῆς Ὑψώσεως τοῦ Σταυροῦ μέχρι τῆς Ἀποδόσεως *Ὁ ὑψωθείς ἐν τῷ Σταυρῷ*· ἀπὸ τῆς Ἀποδόσεως τοῦ Σταυροῦ μέχρι τῆς η' Νοεμβρίου αὐθις τὸ *Προστασία τῶν χριστιανῶν*.

Ἐν δὲ ταῖς καθημεριναῖς λειτουργίαις (ἐξαιρουμένων τῶν προεορτίων καὶ μεθεόρτων ἡμερῶν τῶν Δεσποτικῶν καὶ Θεομητορικῶν ἐορτῶν) Κοντάκια ψάλλονται τῇ μὲν Δευτέρᾳ Ἀρχιστράτηγοι Θεοῦ· τῇ δὲ Τρίτῃ Προφῆτα Θεοῦ καὶ Πρόδρομοι· τῇ Τετάρτῃ Ὁ ὑψωθείς· τῇ Πέμπτῃ Τοὺς ἀσφαλεῖς καὶ θεοφθόγγους κήρυκας· τῇ Παρασκευῇ Ὁ ὑψωθείς· καὶ τῷ Σαββάτῳ Ὡς ἀπαρχὰς τῆς φύσεως· τῷ δὲ Σαββάτῳ τῶν Ψυχῶν, *Μετὰ τῶν Ἁγίων ἀνάπαυσον Χριστέ*. Σημειωτέον ὅτι ἐὰν ἡ ἐορτῇ τοῦ Εὐαγγελισμοῦ προ-

λάβη τὴν ἑορτὴν τοῦ Ἀκαθίστου, τῇ Ε΄ Κυριακῇ τῶν Νηστειῶν, Κοντάκιον ψάλλεται τὸ Προστασία τῶν Χριστιανῶν. Ὅταν δὲ τύχη ὁ Εὐαγγελισμὸς τῷ Σαββάτῳ τοῦ Λαζάρου, ἢ τῇ Κυριακῇ τῶν Βαίων, ἢ ταῖς πρώταις τέσσαρσιν ἡμέραις τῆς Μ. ἐβδομάδος, Κοντάκιον ψάλλεται τὸ Τῇ ὑπερμάχῳ, ὅταν δὲ τῇ Κυριακῇ τοῦ Πάσχα ἢ καὶ ἄλλη τῆς Διακαινησίμου ἐβδομάδος ἡμέρᾳ, τὸ *Εἰ καὶ ἐν τάφῳ*.

ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΤΡΙΣΑΓΙΟΥ ΥΜΝΟΥ

41. Ἐν ἐκάστη τελουμένη Λειτουργίᾳ (ἐξαιρουμένης τῆς τῶν Προηγιασμένων) ψάλλεται ὁ Τρισάγιος ὕμνος· ἐν δὲ ταῖς ἐξῆς Μ. Δεσποτικαῖς ἑορταῖς ἦτοι, ταῖς δυσὶν ἡμέραις τῆς τε ἑορτῆς τῶν Χριστουγέννων καὶ τῆς τῶν Θεοφανείων, τῷ Σαββάτῳ τοῦ Λαζάρου, τῷ Μ. Σαββάτῳ, τῇ Κυριακῇ τοῦ Πάσχα, ὡς καὶ ἐν ὅλῃ τῇ Διακαινησίμῳ ἐβδομάδι, τῇ Ἀποδόσει τοῦ Πάσχα, τῇ Κυριακῇ τῆς Πεντηκοστῆς καὶ τῇ Δευτέρᾳ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, ψάλλεται ἀντὶ τοῦ Τρισαγίου τὸ Ὅσοι εἰς Χριστὸν ἐβαπτίσθητε, ἐν δὲ τῇ ἑορτῇ τῆς Ὑψώσεως τοῦ Σταυροῦ καὶ τῇ Κυριακῇ τῆς Σταυροπροσκυνήσεως ψάλλεται *Τὸν Σταυρόν σου προσκυνοῦμεν Δέσποτα*.

ΠΕΡΙ ΑΠΟΣΤΟΛΟΥ ΚΑΙ ΕΥΑΓΓΕΛΙΟΥ

42. Συμπιπτούσης ἐν ἡμέρᾳ Κυριακῇ μνήμης ἑορταζομένου Ἁγίου, Ἀπόστολος λέγεται τοῦ Ἁγίου, καὶ Εὐαγγέλιον τῆς Κυριακῆς. Ἐν δὲ ταῖς τῶν ἐφεξῆς Ἁγίων μνήμαις, ἦτοι τῶν τριῶν ἑορτῶν τοῦ Προδρόμου (τοῦ Γενεσίου, τῆς Συνάξεως καὶ τῆς Ἀποτομῆς), τῶν ἁγίων ἀποστόλων Πέτρου καὶ Παύλου, ὡς καὶ τῶν ΙΒ΄, τῶν τεσσάρων Εὐαγγελιστῶν Ματθαίου, Μάρκου, Λουκᾶ καὶ Ἰωάννου, τῶν ἁγίων Πατέρων τῆς Α΄ Δ΄ καὶ Ζ΄ Συνόδου, τῶν τριῶν Ἱεραρχῶν (ὅταν ἡ ἑορτὴ αὐτῶν μὴ συμπίπτῃ ἐντὸς τοῦ Τριωδίου), Ἀπόστολος καὶ Εὐαγγέλιον λέγονται, καὶ ἐν Κυριακῇ ἔτι, τῶν Ἁγίων. Ἄν συμπέσωσι Κυριακῇ αἱ ἐξῆς Θεομητορικαὶ ἑορταί, ἦτοι τὸ Γενέσιον τῆς Θεοτόκου, ἡ Ὑπαπαντὴ, καὶ ὁ Εὐαγγελισμὸς, οἱ Ἀπόστολοι καὶ τὰ Εὐαγγέλια ὑπόκεινται εἰς τινὰς ἀλλοιώσεις—ἀξιοσημειώτους· οἷον, διὰ τὸ Γενέσιον ἐν Κυριακῇ, Ἀπόστολος καὶ Εὐαγγέλιον λέγον-

ται τὰ τῆς Κυριακῆς πρὸ τῆς Ὑψώσεως, διὰ τὸ μὴ εἶναι ἄλλην Κυριακὴν μετὰ τῆς ἑορτῆς ταύτης καὶ τῆς Ὑψώσεως τοῦ Σταυροῦ· διὰ τὴν Ὑπαπαντὴν ἐν Κυριακῇ, εἰ μὲν ἐστὶν ἔξω τοῦ Τριωδίου Ἄπόστολος καὶ Εὐαγγέλιον λέγονται τῆς ἑορτῆς, εἰ δὲ ἐν μιᾷ τῶν Κυριακῶν τοῦ Τριωδίου, ἐν μὲν τῷ Ὁρθρῷ λέγεται τὸ τῆς Λειτουργίας Εὐαγγέλιον τῆς ἑορτῆς, ἐν δὲ τῇ Λειτουργίᾳ ὁ Ἄπόστολος τῆς ἑορτῆς, καὶ τὸ Εὐαγγέλιον τῆς Κυριακῆς τοῦ Τριωδίου. Διὰ τὸν Εὐαγγελισμόν, ἀν' ἰσμπέση τῇ Γ' Κυριακῇ τῶν Νηστειῶν, Ἄπόστολος λέγεται τῆς Κυριακῆς, καὶ Εὐαγγέλιον τῆς ἑορτῆς· ἀν' δὲ τῇ Δ' καὶ Ε' Κυριακῇ τῶν Νηστειῶν, Ἄπόστολος καὶ Εὐαγγέλιον λέγονται τὰ τῆς ἑορτῆς· ἀν' τῷ Σαββάτῳ τοῦ Λαζάρου ἢ τῇ Κυριακῇ τῶν Βαΐων, ἐν μὲν τῷ Ὁρθρῷ λέγεται τὸ τῆς Λειτουργίας Εὐαγγέλιον τῆς ἑορτῆς, ἐν δὲ τῇ Λειτουργίᾳ ὁ Ἄπόστολος τῆς ἑορτῆς καὶ τὸ Εὐαγγέλιον τῆς ἡμέρας· ἀν' τῇ Μ. Πέμπτῃ καὶ τῇ Κυριακῇ τοῦ Πάσχα, ἐν μὲν τῷ Ὁρθρῷ λέγεται τὸ τῆς Λειτουργίας Εὐαγγέλιον τῆς ἑορτῆς, ἐν δὲ τῇ Λειτουργίᾳ Ἄπόστολος καὶ Εὐαγγέλιον τῆς ἡμέρας· καὶ ἀν' τῇ Δευτέρᾳ, τῇ Τρίτῃ ἢ τῇ Τετάρτῃ τῆς Διακαινησίμου, Ἄπόστολος καὶ Εὐαγγέλιον λέγονται τῆς ἑορτῆς. Ἐν τῇ Κοιμήσει τῆς Θεοτόκου καὶ ἐν τῇ Ἀποδόσει, Ἄπόστολος καὶ Εὐαγγέλιον λέγονται πάντοτε τὰ τῆς ἑορτῆς, ἐν οἷα ἀν' ἡμέρα τύχη.

ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΑΛΛΗΛΟΥΙΑ ΤΟΥ ΑΠΟΣΤΟΛΟΥ

43. Ἐν πάσαις ταῖς Ἱεραῖς Λειτουργίαις μετὰ τὴν ἀνάγνωσιν τοῦ Ἀποστόλου ψάλλεται τὸ Ἀλληλούια τρίς ὑπὸ τοῦ 6' Χοροῦ, τὸ δὲ Μέγα Σάββατον ἀντὶ τοῦ Ἀλληλούια μετὰ τὸν Ἄποστολον εὐθύς ὁ Ἱερεὺς ἔσθωθεν τοῦ Ἁγίου Βήματος ψάλλει τὸ Μ. Προκείμενον τῆς Ἀναστάσεως Ἀνάστα ὁ Θεὸς κρινον τὴν γῆν εἰς ἦχον βαρύν, ὃ ἐπαναλαμβάνεται καὶ ὑπὸ τῶν Χορῶν μεχριστοῦ πληρωθῶσιν οἱ Στίχοι τοῦ Πα' ψαλμοῦ· τὸ δὲ παραλείπειν τῇ ἡμέρᾳ τοῦ Πάσχα καὶ ταῖς λοιπαῖς τῆς Διακαινησίμου Ἑβδομάδος ἡμέραις μετὰ τὸν Ἄποστολον καὶ τὸ Κοινωνικὸν τὸ Ἀλληλούια, οὐδαμοῦ τῶν ἀρχαίων Τυπικῶν εὐρηται, ἀλλὰ τὸναντίον εἰς τὸ τέλος ἐκάστου τῶν Ἀποστόλων τῆς ἑβδομάδος ταύτης, εὐρίσκεται γεγραμμένον τὸ Ἀλληλούια τρίς, μετὰ τῶν Στίχων αὐτοῦ, καὶ ὀφείλουσιν οἱ Χοροὶ ψάλλειν τοῦτο.

ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΧΕΡΟΥΒΙΚΟΥ ΥΜΝΟΥ

44. Ἐν ἐκάστη Λειτουργίᾳ τοῦ Χρυσοστόμου ἢ τοῦ Μ. Βασιλείου ψάλλεται ὁ Χερουβικός Ὑμνος τὸ *Οἱ τὰ Χερουβίμ*, ἀλλὰ τὴν Μ. Πέμπτην καὶ τὸ Μ. Σάββατον καίτοι τελεῖται ἡ αὐτὴ Λειτουργία τοῦ Μ. Βασιλείου, ὑπάρχει ὡς πρὸς τοῦτο διαφορά, διότι τῇ μὲν Μ. Πέμπτη ἀντὶ τοῦ *Οἱ τὰ Χερουβίμ* ψάλλεται τὸ Τροπάριον *Τοῦ δείπνου σου τοῦ μυστικοῦ*, τῷ δὲ Μ. Σαββάτῳ τὸ *Σιγησάτω πᾶσα σὰρξ βροτεία*. Ἐὰν ἡ τοῦ Εὐαγγελισμοῦ ἑορτὴ τύχη τῇ Μ. Πέμπτη, τελεῖται μὲν ἡ Λειτουργία τοῦ Χρυσοστόμου, ψάλλεται ὅμως τὸ *Τοῦ δείπνου σου τοῦ μυστικοῦ*. Ἐν δὲ ταῖς ἱεραῖς Λειτουργίαις τῶν Προηγιασμένων ψάλλεται πάντοτε τὸ *Νῦν αἰ δυνάμεις*.

ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΑΞΙΟΝ ΕΣΤΙΝ

45. Ἐν ἐκάστη Λειτουργίᾳ τοῦ Χρυσοστόμου, καθ' οἵανδῆποτε καὶ ἂν τελεῖται ἡμέραν, ἐν πάσαις ταῖς Κυριακαῖς καὶ ταῖς μεθεόρτοις Κυριακαῖς τῶν Δεσποτικῶν καὶ Θεομητορικῶν ἑορτῶν, ὡς καὶ ἐν ταῖς μνήμαϊς τῶν ἐν τῷ μεταξύ τῶν μεθεόρτων ἑορταζομένων Ἀγίων, καθ' ἃς ἐν τῷ Ὄρθρῳ στιχολογοῦμεν *Τὴν τιμιωτέραν*, εἰς τὸ Ἐξαιρέτως ψάλλεται τὸ Ἄξιόν ἐστιν. Ἐν ταῖς Δεσποτικαῖς καὶ Θεομητορικαῖς ἑορταῖς καὶ ταῖς ἐν ἡμέρᾳ Κυριακῇ Ἀποδόσεσιν αὐτῶν, ἀντὶ τοῦ Ἄξιόν ἐστιν, ψάλλεται ἡ Καταβασία τῆς Θ' Ὁδῆς τῆς ἑορτῆς μετὰ τοῦ Μεγαλυναρίου. Τῇ ἑορτῇ τῆς Μεταμορφώσεως ἀντὶ τῆς Καταβασίας τῆς Θ' Ὁ τόκος σου ἄφθορος ἐδείχθη εἴθισται (καίτοι οὐδὲν τοιοῦτον σημειοῖ τὸ ἀρχαῖον Τυπικόν) ψάλλεσθαι τὸ ἐν τῇ Ζ' Ὁδῇ Τροπάριον *Νῦν τὰ ἀνήκουστα ἠκούσθη*. Ἐν ταῖς τοῦ Μ. Βασιλείου Λειτουργίαις ἀντὶ τοῦ Ἄξιόν ἐστιν ψάλλεται τὸ Κάθισμα *Ἐπὶ σοὶ χαίρει Κεχαριτωμένη*.

Σημειωτέον δὲ ὅτι, ἐν ταῖς μνήμαϊς τῶν Ἀγίων ταῖς συμπιπτούσαις μετὰ τὴν Κυριακὴν τοῦ Θωμᾶ μέχρι τῆς Ἀποδόσεως τοῦ Πάσχα ἐν ἄλλῃ ἡμέρᾳ πλὴν τῆς Κυριακῆς, ψάλλεται μετὰ τὸ Ἐξαιρέτως τὸ Ἄξιόν ἐστι καὶ οὐχὶ τὸ Ὁ Ἄγγελος ἐβόα, ὅπερ μόνον ἐν ταῖς Κυριακαῖς καθιέρωται ἤδη· διότι ἐν αὐταῖς οὐδὲ τὸ *Τὴν*

τιμιωτέραν στιχολογοῦμεν νῦν· ἐξαίρεσις γίνεται ὅταν συμπέσῃ ἡ τοῦ ἑορταζομένου Ἀγίου μνήμη τῷ Σαββάτῳ τῆς Ἀποδόσεως τῆς τοῦ Θωμᾶ ἑορτῆς, καὶ τῇ ἑορτῇ ἡ Ἀποδόσει τῆς Μεσοπεντηκοστῆς, ὅτε ψάλλεται ἡ Καταβασία τῆς Θ' ἀντὶ τοῦ "Ἀξίων ἐστίν.

ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟΥ

46. Τὸ Κοινωνικὸν *Αἰνεῖτε τὸν Κύριον* ψάλλεται ἐν ταῖς τῶν Κυριακῶν ἱεραῖς Λειτουργίαις, ἂν μὴ συμπίπτῃ ταύταις Θεομητορικῇ ἑορτῇ ἢ Ἀπόδοσις Δεσποτικῆς ἑορτῆς ἢ Θεομητορικῆς. Ψάλλεται ὡσαύτως καὶ ἐν τῇ ἑορτῇ τῆς Περιτομῆς τοῦ Σωτῆρος ἐν οἷα ἂν ἡμέρα τύχη ἢ ἑορτῇ, ὡς καὶ ἐν ταῖς παραμοναῖς τῶν Χριστουγέννων καὶ τῶν Θεοφανείων, ὅτε συνεχίζονται αἱ ὥραι μετὰ τοῦ Ἑσπερινοῦ καὶ τῆς Λειτουργίας τοῦ Μ. Βασιλείου. Ἐν ταῖς Δεσποτικαῖς ἑορταῖς καὶ ἐν ταῖς Ἀποδόσεσιν αὐτῶν, ἐν οἷαδὴποτε ἡμέρα καὶ ἂν τύχωσι, ψάλλονται τὰ ἐκάστη ὠρισμένα Κοινωνικά, ἐν δὲ ταῖς Θεομητορικαῖς (ἐξαιρουμένης τῆς ἑορτῆς τοῦ Εὐαγγελισμοῦ ὅτε ψάλλεται τὸ *Ἐξελέξατο Κύριος τὴν Σιών*) καὶ Κυριακῇ ἂν τύχη ψάλλεται τὸ *Ποτήριον σωτηρίου λήψομαι*. Ὅταν αἱ μνήμαι τῶν ἐξῆς Ἀγίων συμπέσωσιν ἐν ἡμέρᾳ Κυριακῇ ἀντὶ τοῦ *Αἰνεῖτε*, ψάλλονται ἄλλα Κοινωνικά τὰ χαρακτηρίζοντα ἕκαστον· ὡς, ἐν ταῖς τρισὶ τοῦ Προδρόμου ἑορταῖς, τὸ *Εἰς μνημόσυνον αἰώνιον*, ἐν ταῖς τῶν Πρωτοκορυφαίων Ἀποστόλων, ὡς καὶ τῶν ιβ', ἐν ταῖς τῶν τεσσάρων Εὐαγγελιστῶν, ἐν τῇ τοῦ ἀποστόλου Ἀνδρέου, ἐν τῇ τῶν τριῶν Ἱεραρχῶν καὶ ἐν τῇ τῶν ἁγίων Κωνσταντίνου καὶ Ἑλένης, τὸ *Εἰς πᾶσαν τὴν γῆν*· ἐν τῇ τῶν Ταξιαρχῶν τὸ *Ὁ ποιῶν τοὺς Ἀγγέλους*· τῇ δὲ Γ' Κυριακῇ τῶν Νηστειῶν τὸ *Ἐσημειώθη ἐφ' ἡμᾶς*, ὡς καὶ τῇ α' τοῦ Αὐγούστου (ἂν μὴ συμπέσῃ Κυριακῇ.) Ἐν ταῖς μετὰ τὴν Κυριακὴν τοῦ Θωμᾶ τέσσαρσι Κυριακαῖς τὸ *Σῶμα Χριστοῦ*· καὶ ἐν τῇ τῶν ἁγίων Πάντων Κυριακῇ καὶ ταῖς μνήμαις τῶν Θεοπατόρων Ἰωακείμ καὶ Ἄννης τὸ *Ἀγαλλιᾶσθε δίκαιοι*. Ἐν δὲ ταῖς καθημεριναῖς, καὶ ταῖς μετὰ τῶν μεθεόρτων ἡμερῶν τελουμέναις Ἱεραῖς Λειτουργίαις (ἐκτὸς τῶν ἡμερῶν τῶν Ἀποδόσεων) ψάλλονται τὰ τῆς ἐβδομάδος Κοινωνικά, τῇ Δευτέρᾳ *Ὁ ποιῶν τοὺς Ἀγγέλους αὐτοῦ πνεύματα καὶ τοὺς λειτουργοὺς αὐτοῦ πυρὸς φλόγα*· τῇ Τρίτῃ *Εἰς μνημόσυνον αἰώνιον ἔσται δίκαιος*·

τῆ τετάρτῃ Ποτήριον σωτηρίου λήψομαι καὶ τὸ ὄνομα Κυρίου ἐπικαλέσομαι· τῆ Πέμπτῃ Εἰς πᾶσαν τὴν γῆν ἐξῆλθεν ὁ φθόγγος αὐτῶν, καὶ εἰς τὰ πέρατα τῆς οἰκουμένης τὰ ῥήματα αὐτῶν· τῆ Περικλευῆ Σωτηρίαν εἰργάσω ἐν μέσῳ τῆς γῆς, Χριστὲ ὁ Θεὸς καὶ τῷ Σαββάτῳ Μακάριοι οὐκ ἐξελέξω καὶ προσελάβου Κύριε, καὶ τὸ μνημόσυνον αὐτῶν εἰς γενεὰν καὶ γενεάν. Ἐν δὲ ταῖς Προηγιασμέναις Λειτουργίαις ψάλλεται τὸ Γεύσασθε καὶ ἴδετε ὅτι χρηστὸς ὁ Κύριος, ἐκτὸς ἂν τύχῃ ἐορταζόμενος Ἅγιος, ὅτε ἀντὶ τοῦ Γεύσασθε ψάλλεται τὸ Εἰς μνημόσυνον. Σημειωτέον ὅτι καὶ ἡ ἐορτὴ τοῦ Εὐαγγελισμοῦ συμπέσῃ τῆ Γ' Κυριακῇ τῶν Νηστειῶν, τῷ Σαββάτῳ τοῦ Λαζάρου, τῆ Κυριακῇ τῶν Βαίων, τῆ Μ. Πέμπτῃ, ὡς καὶ ταῖς ἄλλαις ἡμέραις τῆς Διακαινησίμου ἑβδομάδος, πλην τῆς Κυριακῆς τοῦ Πάσχα, Κοινωνικὸν ψάλλεται τὸ τῆς ἐορτῆς Ἐξελέξατο Κύριος τὴν Σιών.

ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΕΙΔΟΜΕΝ ΤΟ ΦΩΣ

47. Ἐν ἐκάστῃ Λειτουργίᾳ, καὶ Θεομητορικῇ ἐορτῇ ἐὰν ᾖ, μετὰ τὸ εἰπεῖν τὸν Διάκονον τὸ Μετὰ φόβου Θεοῦ καὶ τὸν Ἱερέα Σῶσον ὁ Θεὸς τὸν λαόν σου, ψάλλεται εἰς ἦχον β' τὸ Εἶδομεν τὸ φῶς τὸ ἀληθινόν. Ἐν δὲ ταῖς Δεσποτικαῖς ἐορταῖς καὶ ταῖς Ἀποδόσειν αὐτῶν, τῆ Γ' Κυριακῇ τῶν Νηστειῶν καὶ τῷ Σαββάτῳ τοῦ Λαζάρου, ἀντὶ τούτου ψάλλονται τὰ τῶν ἐορτῶν Ἀπολυτίκια. Τῆ Μ. Πέμπτῃ τὸ Τροπάριον Τοῦ δείπνου σου τοῦ μυστικοῦ γῆμα· τῷ Μ. Σαββάτῳ τὸ Μνήσθητι εὐσπλαγχνε καὶ ἡμῶν καθὼς ἐμνημόνευσας τοῦ ληστοῦ ἐν τῇ βασιλείᾳ τῶν οὐρανῶν εἰς ἦχον β' εἰρημολογικῶς. Ἀπὸ δὲ τῆς Κυριακῆς τοῦ Πάσχα μέχρι τῆς Ἀποδόσεως, καθ' ἐκάστην ψάλλεται τὸ Χριστὸς ἀρέστη· καὶ ἀπὸ τῆς ἐορτῆς τῆς Ἀναλήψεως μέχρι τῆς Ἀποδόσεως τὸ Ἀνελήφθης ἐν δόξῃ. Τῆ Κυριακῇ τῆς Πεντηκοστῆς τὸ Ἀπολυτίκιον Εὐλογητὸς εἶ Χριστέ· ἀπὸ δὲ τῆς Δευτέρας τοῦ ἁγίου Πνεύματος καὶ ἐφεξῆς τὸ Εἶδομεν τὸ φῶς. Ἐν δὲ ταῖς Προηγιασμέναις Λειτουργίαις ἀντὶ τοῦ Εἶδομεν τὸ φῶς λέγεται τὸ Εὐλογήσω τὸν Κύριον.

ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΕΙΗ ΤΟ ΟΝΟΜΑ ΚΥΡΙΟΥ

48. Τὸ *Εἴη* τὸ ὄνομα Κυρίου ψάλλεται πάντοτε εἰς ἦχον β' γῦμα καὶ ἐν ταῖς τρισὶ Λειτουργίαις, τῇ Προηγιασμένῃ, τῇ τοῦ Χρυσοστόμου καὶ τῇ τοῦ Μ. Βασιλείου, μετὰ τὴν Ὀπισθάμβωνον εὐχήν. Μόνον ἐν τῇ Διακαινησίμῳ ἐβδομάδι καὶ τῇ ἡμέρᾳ τῆς τοῦ Πάσχα Ἀποδόσεως, ἀντὶ τούτου ψάλλεται τὸ Χριστὸς ἀνέστη τρίς, καὶ τοῦτο εἰς ἦχον β' γῦμα.

ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΕΥΛΟΓΙΑ ΚΥΡΙΟΥ

49. Πρὸ τῆς Ἀπολύσεως τῆς ἱερᾶς Λειτουργίας ἀπευθύνεται ὑπὸ τοῦ Ἱερέως πρὸς τὸν λαὸν ἡ εὐχή *Εὐλογία Κυρίου καὶ ἔλεος ἔλθοι ἐφ' ἡμᾶς*, τῇ αὐτοῦ χάριτι καὶ φιλανθρωπία πάντοτε. . . ἐπίσης καὶ ἐν τοῖς Ἑσπερινοῖς ἐν οἷς γίνεται Ἀρτοκλασία, ὡς ἐσημειώθη καὶ ἐν τῷ Ἑσπερινῷ. Ἔστι δ' αὕτη ἡ ἐκάστῳ χριστιανῷ ποθεινὴ εὐχή, ἡ ἐν ὀνόματι Κυρίου τοῦ Θεοῦ ἡμῶν παρὰ τοῦ λειτουργοῦ Ἱερέως εὐλογία.

ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΔΙ' ΕΥΧΩΝ

50. Τὸ ὑπὸ τοῦ Ἱερέως ἐν τῷ τέλει πάσης προσευχῆς καὶ ἱεροπραξίας καὶ δὴ καὶ τῆς Λειτουργίας ἐκφωνούμενον *Δι' εὐχῶν τῶν ἁγίων Πατέρων ἡμῶν* ἐστὶ τὸ ἐπισφράγισμα. Ἐν τῇ Διακαινησίμῳ ὁμοῦς ἐβδομάδι ἀντὶ τούτου καταλιμπανομένου, ὁ Ἱερεὺς μετὰ τὴν ἀπόλυσιν καὶ τοῦ Ἑσπερινοῦ καὶ τῆς Λειτουργίας ἐκφωνεῖ τρίς τὸ Χριστὸς ἀνέστη, καὶ ὁ λαὸς ἀνταπαντᾷ ἐκάστοτε λέγων τὸ Ἀληθῶς ἀνέστη· εἶτα ὁ Ἱερεὺς τελευταῖον *Προσκυνοῦμεν αὐτοῦ τὴν τριήμερον ἔγερσιν*, καὶ αὖθις τὸ Χριστὸς ἀνέστη ὀλόκληρον.

Σημειωτέον δὲ ὅτι χοροστατοῦντος ἐν ταῖς ἱεραῖς Ἀκολουθίαις Ἀρχιερέως ἢ Πατριάρχου, λέγεται—ἀντὶ *Δι' εὐχῶν τῶν ἁγίων Πατέρων*,—*Δι' εὐχῶν τοῦ ἁγίου Δεσπότου ἡμῶν, Κύριε Ἰησοῦ Χριστέ ὁ Θεός, ἐλέησον ἡμᾶς, Ἀμήν.*

Εὐξεινος Λέσχη
Ποντίων Νάουσας
Εθνικὴ Βιβλιοθήκη Ἀργυροπόλεως

ΤΥΠΙΚΗ ΔΙΑΤΑΞΙΣ

ΤΗΣ ΚΑΘ' ΗΜΕΡΑΝ ΑΚΟΛΟΥΘΙΑΣ

ΤΟΥ ΕΣΠΕΡΙΝΟΥ¹, ΟΡΟΡΟΥ ΚΑΙ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑΣ

ΕΝ τῷ Ἑσπερινῷ, μετὰ τὸν Προοιμιακὸν, εἰς τὸ Κύριε ἐκέκραξα ψάλλομεν Στιχηρὰ Προσόμοια ἐκ τῆς Παρακλητικῆς τοῦ τυχόντος ἤχου, β' ἐκ τῶν πρώτων τριῶν Στιχηρῶν, α' ἐκ τῶν δευτέρων τριῶν, καὶ γ' τοῦ Ἁγίου τῆς ἡμέρας ἐκ τοῦ Μηναίου. Δόξα Καὶ νῦν Προσόμοιον Θεοδοκίον, (ἢ Σταυροθεοδοκίον, τῇ Τρίτῃ καὶ τῇ Πέμπτῃ ἑσπέρας) Φῶς Ἰλαρὸν, τὸ Προκείμενον τῆς ἡμέρας, καὶ μετὰ τὸ Ἐἶη τὸ κράτος, τὰ Ἀπόστιχα ἐκ τῆς Παρακλητικῆς, Δόξα Καὶ νῦν Προσόμοιον Θεοδοκίον (ἢ Σταυροθεοδοκίον), Νῦν ἀπολύεις, τὸ Τρισάγιον, τὸ Ἀπολυτίκιον τοῦ Ἁγίου, Δόξα Καὶ νῦν, ἐκ τῶν ἐν τῷ τέλει τοῦ Ὁρολογίου ὡς καὶ τῆς Παρακλητικῆς καθημερινῶν Θεοδοκίων τῶν Ὀκτῶ ἤχων, καὶ ἡ μεγάλη Ἀπόλυσις.

α'. Ἐὰν ὁ τυχὼν τῆς ἡμέρας Ἅγιος ἔχη 5' Στιχηρὰ, ἀλλὰ στερῆται Δοξαστικοῦ, καταλιμπάνονται τὰ γ' καὶ ἀντ' αὐτῶν ψάλλονται τὰ τῆς Παρακλητικῆς, ἅτινα καὶ προηγοῦνται.

β'. Ἐὰν ὁ Ἅγιος ἔχη δύο Δοξαστικά, ψάλλονται μόνα τὰ Στιχηρὰ τοῦ Ἁγίου ἄνευ τῆς Παρακλητικῆς, διπλασιαζόμενα.

γ'. Ἐὰν ὡς δύο Ἅγιοι ἔχοντες ἴδια Στιχηρὰ ἕκαστος, ψάλλονται μόνα τὰ τῶν Ἁγίων, ἄνευ τῶν τῆς Παρακλητικῆς.

δ'. Ἐὰν ὁ τυχὼν ἐν Σαββάτῳ Ἅγιος μὴ ἔχη Δοξαστικὸν, Δόξα Καὶ

1. Οὐδὲν ἐνταῦθα περὶ τῆς Θ' λέγομεν, ἥτις προηγεῖται τοῦ Ἑσπερινοῦ, διότι περὶ αὐτῆς ἐν τῇ Προθεωρίᾳ ἀρκετὰ ἐσημειώθησαν § 1.

νῦν τῇ Παρασκευῇ ἐσπέρας τὸ α' Θεοτοκίον τοῦ τυγόντος ἤχου, ἐὰν δὲ ἔχη Δοξαστικόν, Δόξα τοῦ Ἁγίου, Καὶ νῦν τὸ α' Θεοτοκίον τοῦ ἤχου, καὶ Ἀπολυτίκιον λέγεται ἐπίσης τοῦ Ἁγίου, καὶ Θεοτοκίον σύμφωνον τῷ ἤχῳ τοῦ Ἀπολυτικίου· ἀλλ' ἐὰν μὴ ἔχη ὁ Ἅγιος Δοξαστικά, Ἀπολυτίκιον ψάλλεται τὸ Ἀπόστολοι Μάρτυρες, Δόξα Μνήσθητι Κύριε ὡς ἀγαθὸς τῶν δούλων σου, Καὶ νῦν Μήτηρ ἀγία (Ὅρα ἐν τῷ Ὁρολογίῳ Ἀπολυτίκια τοῦ β' ἤχου, Παρασκ. ἐσπέρας).

2. Εἰς τὸν Ὁρθρον ὁ Ἱερεὺς *Εὐλογητὸς ὁ Θεὸς, Δόξα σοι ὁ Θεὸς ἡμῶν δόξα σοι, Βασιλεῦ Οὐράνιε, τὸ Τρισάγιον, Ὅτι σοῦ ἐστίν, Κύριε ἐλέησον ιβ', Δόξα Πατρὶ, Καὶ νῦν καὶ ἀεὶ, Δεῦτε προσκυνήσωμεν* τρεῖς καὶ ὁ Ν' Ψαλμὸς, καὶ τὸ Μεσονυκτικὸν ὡς ἐστὶ διατεταγμένον ἐν τῷ Ὁρολογίῳ. Ἐν ταῖς Προεορτίοις καὶ Μεθεόρτοις ἡμέραις τῶν Δεσποτικῶν καὶ Θεομητορικῶν ἐορτῶν ἀντὶ τοῦ Ἰδοῦ ὁ Νυμφίος λέγεται τὸ Προεόρτιον Ἀπολυτίκιον, ἢ τὸ τῆς ἐορτῆς εἰς τὰς μεθεόρτους, καὶ ἀντὶ τῶν Τροπαρίων Μνήσθητι Κύριε ὡς ἀγαθὸς τῶν δούλων σου λέγονται τὰ Κοντάκια. Μετὰ τὸ Μεσονυκτικὸν εὐθὺς ψάλλονται τὰ Κατανυκτικὰ Τροπάρια *Ἐλέησον ἡμᾶς Κύριε ἐλέησον ἡμᾶς, Δόξα Κύριε ἐλέησον ἡμᾶς, Καὶ νῦν Τῆς εὐσπλαγχνίας τὴν πύλην* (τούτου ψαλλομένου αἴρεται τὸ παρχπέτασμα τῆς Ὁραίας Πύλης), ὁ δὲ Ἱερεὺς βαλὼν ἐπιτραχήλιον ἵσταται πρὸ τῶν πυλῶν τοῦ ἁγίου Βήματος καὶ βλέπων πρὸς ἀνατολὰς, λέγει, *Ἐλέησον ἡμᾶς ὁ Θεὸς κατὰ τὸ μέγα ἔλεός σου, δεόμεθά σου ἐπάκουσον καὶ ἐλέησον· ὁ α' Χορὸς Κύριε ἐλέησον τρεῖς, Ἐτι δεόμεθα ὑπὲρ τῶν εὐσεβῶν καὶ ὀρθοδόξων Χριστιανῶν, ὁ β' Χορὸς Κύριε ἐλέησον τρεῖς, Ἐτι δεόμεθα ὑπὲρ τοῦ Ἀρχιεπισκόπου ἡμῶν . . . Κύριε ἐλέησον τρεῖς, Ἐτι δεόμεθα ὑπὲρ τοῦ διαφυλαχθῆναι τὴν ἀγίαν Ἐκκλησίαν ταύτην καὶ τὴν πόλιν (ἢ χώραν) ταύτην, καὶ πᾶσαν πόλιν καὶ χώραν, ἀπὸ ὀργῆς λιμοῦ, λοιμοῦ, σεισμοῦ, καταποντισμοῦ κτλ. τὴν καθ' ἡμῶν κινουμένην καὶ ῥύσασθαι ἡμᾶς ἐκ τῆς ἐπικειμένης δικαίας αὐτοῦ ἀπειλῆς καὶ ἐλεῆσαι ἡμᾶς· οἱ Χοροὶ ψάλλουσι τὸ Κύριε ἐλέησον ἐκ περιτροπῆς τετράκις ἀνὰ δέκα, ὁ Ἱερεὺς ἔτι δεόμεθα καὶ ὑπὲρ τοῦ εἰσακοῦσαι Κύριον τὸν Θεὸν φωνῆς τῆς δεήσεως ἡμῶν τῶν ἁμαρτωλῶν καὶ ἐλεῆσαι ἡμᾶς· οἱ Χοροὶ τὸ Κύριε ἐλέησον ἔτι τρεῖς· ὁ Ἱερεὺς Ἐπάκουσον ἡμῶν ὁ Θεὸς ὁ Σωτὴρ ἡμῶν ἢ ἐλπίς πάντων τῶν πε-*

ράτων τῆς γῆς κτλ. ὅτι ἐλεήμων καὶ φιλόανθρωπος Θεὸς ὑπάρχεις, καὶ σοὶ τὴν δόξαν ἀναπέμπομεν τῷ Πατρὶ καὶ τῷ Υἱῷ καὶ τῷ Ἁγίῳ Πνεύματι, νῦν καὶ ἀεὶ, καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων, Ἀμήν. Εἶτα στραφεὶς πρὸς τὸν λαὸν ποιεῖ τὴν Ἀπολυσιν Δόξα σοι ὁ Θεὸς ἡ ἐλπίς ἡμῶν, δόξα σοι. Χριστὸς ὁ ἀληθινὸς Θεὸς ἡμῶν, ταῖς πρεσβείαις τῆς Παραχράντου αὐτοῦ Μητροῦς, τῶν ἁγίων ἐνδόξων καὶ πανευφρόνων Ἀποστόλων καὶ πάντων τῶν Ἁγίων ἐλεήσει καὶ σώσει ἡμᾶς ὡς ἀγαθὸς καὶ φιλόανθρωπος· καὶ κατελθὼν μίαν βαθμίδα τοῦ βήματος ἐξακολουθεῖ, Εὐξώμεθα ὑπὲρ εἰρήνης τοῦ κόσμου· καὶ οἱ Χοροὶ τὸ Κύριε ἐλέησον συνεχῶς· Ὑπὲρ τῶν εὐσεβῶν καὶ ὁρθοδόξων Χριστιανῶν, ὑπὲρ τοῦ Ἀρχιεπισκόπου ἡμῶν καὶ καθεξῆς, εἰπόμεν καὶ ὑπὲρ ἑαυτῶν τὸ Κύριε ἐλέησον τρίς καὶ εὐθύς τὸ Δι' εὐχῶν· καὶ ὁ λαὸς Ἀμήν. Ὁ Ἱερεὺς λαβὼν συγχώρησιν, εἰσέρχεται εἰς τὸ Ἱερόν καὶ στάς ἐνώπιον τῆς ἁγίας Τραπέζης, ἐκφωνεῖ· Εὐλογητὸς ὁ Θεὸς ἡμῶν· ὁ ἀναγνώστης τὸ Τρισάγιον· ὁ Ἱερεὺς Ὅτι σοῦ ἐστίν· ὁ ἀναγνώστης τὰ Τροπάρια, Σῶσον Κύριε· Δόξα Ὁ ὑψωθεὶς ἐν τῷ Σταυρῷ, Καὶ νῦν Προστασία φοβερά· ὁ Ἱερεὺς Ἐλέησον ἡμᾶς ὁ Θεὸς κατὰ τὸ μέγα ἔλεός σου δεόμεθά σου ἐπάκουσον καὶ ἐλέησον· οἱ Χοροὶ Κύριε ἐλέησον τρίς· Ἐτι δεόμεθα ὑπὲρ τῶν εὐσεβῶν· Κύριε ἐλέησον τρίς· Ἐτι δεόμεθα ὑπὲρ τοῦ Ἀρχιεπισκόπου ἡμῶν· ἡ Ἐκφώνησις, Ὅτι ἐλεήμων καὶ φιλόανθρωπος· ὁ Χορὸς Ἐν ὀνόματι Κυρίου εὐλόγησον Πάτερ· ὁ Ἱερεὺς Δόξα τῇ Ἁγίᾳ καὶ ὁμοουσίῳ καὶ ζῶοποιῷ καὶ ἀδιαιρέτῳ Τριάδι, πάντοτε νῦν καὶ ἀεὶ καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων, Ἀμήν· καὶ ἀναγινώσκειται ὁ Ἐξάψαλμος, ἀκροωμένου τοῦ λαοῦ ἐν πάσῃ σιωπῇ καὶ κατανύξει· μετὰ τὸν Ἐξάψαλμον ἡ Μ. Συναπτὴ ὑπὸ τοῦ Ἱερέως καὶ ἡ Ἐκφώνησις Ὅτι πρέπει. Εἰς τὸ Θεὸς Κύριος τὸ Ἀπολυτίκιον τοῦ Ἁγίου τῆς ἡμέρας καὶ τὸ Θεοτοκίον τοῦ ἤχου ὡς ἐν τῷ Ἐσπερινῷ, εἶτα τὸ Ψαλτήριον τῆς ἡμέρας, καὶ μετὰ τοῦτο ἡ Αἵτησις καὶ ἡ Ἐκφώνησις, Ὅτι σὸν τὸ κράτος· Καθίσματα τὰ τῆς Παρακλητικῆς, ὁ Ν΄ Ψαλμὸς, οἱ Κανόνες τῆς Παρακλητικῆς, ἐν οἷς διὰ μὲν τὰ Κατανυκτικὰ τοῦ Κανόνος τροπάρια λέγομεν Στίχον τὸ Δόξα σοι ὁ Θεὸς ἡμῶν δόξα σοι· διὰ δὲ τὰ Μαρτυρικὰ, Ἁγιοὶ τοῦ Θεοῦ πρεσβεύσατε ὑπὲρ ἡμῶν, διὰ δὲ τὸν ἕτερον Κανόνα τῆς

Παρακλητικῆς, τῇ μὲν Δευτέρᾳ λέγομεν Ἀρχάγγελοι τοῦ Θεοῦ πρεσβεύσατε ὑπὲρ ἡμῶν· τῇ δὲ Τρίτῃ, Προφῆτα τοῦ Χριστοῦ πρέσβευε ὑπὲρ ἡμῶν· τῇ τετάρτῃ καὶ τῇ Παρασκευῇ, Ὑπεραγία Θεοτόκε Σῶσον ἡμᾶς· τῇ Πέμπτῃ, Ἀπόστολοι τοῦ Χριστοῦ πρεσβεύσατε ὑπὲρ ἡμῶν, καὶ διὰ τὸν τοῦ ἁγίου Νικολάου, Ἅγιε τοῦ Θεοῦ· καὶ τῷ Σχίσβάτῳ διὰ μὲν τὰ Μαρτυρικὰ Πρεσβείαις τῶν Μαρτύρων σου Χριστὲ ὁ Θεὸς ἀνάπανσον τὰς ψυχὰς τῶν δούλων σου· διὰ δὲ τὰ Νεκρώσιμα, Αἱ ψυχαὶ αὐτῶν ἐν ἀγαθοῖς ἀνλισθήσονται, καὶ διὰ τὰ τῶν κεκοιμημένων, Μακάριοι οὐς ἐξελέξω καὶ προσελάβου Κύριε. Εἶτα λέγομεν τὸν Κανόνα τοῦ Ἁγίου τοῦ Μηναίου μετὰ τοῦ ἀρμοδίου Στίχου, Ἅγιε τοῦ Θεοῦ πρέσβευε ὑπὲρ ἡμῶν (ἐὰν ᾧσι δύο, Ἅγιοι τοῦ Θεοῦ) ἀπὸ γ' Ὠδῆς ψάλλεται ὁ Εἰρμὸς ἐκ τοῦ Μηναίου, ἢ Αἵτησις, τὸ Κάθισμα τοῦ Ἁγίου καὶ τὸ Θεοτοκίον· ἀφ' ε' ὁ Εἰρμὸς καὶ ἡ Αἵτησις, τὸ Κοντάκιον τῆς ἡμέρας (ἔρα ἐν τῷ Ὁρολογίῳ) ἐὰν μὴ ἔχη ὁ Ἅγιος, καὶ τὸ Μηνολόγιον τῶν Ἁγίων τῆς ἡμέρας· εἶτα ἀναγινώσκονται καὶ αἱ λοιπὰ τοῦ Κανόνος Ὠδαί, ἀπ' θ' Αἰνοῦμεν εὐλογοῦμεν καὶ προσκυνοῦμεν τὸν Κύριον, καὶ ψάλλεται ὁ Εἰρμὸς τῆς η' Ὠδῆς, εἶτα στιχολογεῖται ἡ Τιμιωτέρα καὶ ὁ Εἰρμὸς τῆς θ' Ὠδῆς τοῦ Μηναίου, ἢ Αἵτησις καὶ ἡ Ἐκφώνησις Ὅτι σὲ αἰνοῦσι· τὸ Ἐξαποστειλάριον τοῦ Ἁγίου τῆς ἐβδομάδος (ἔρα ἐν τῷ Ὁρολογίῳ ἢ τῇ Παρακλητικῇ), εἶτα τὸ τοῦ Ἁγίου τῆς ἡμέρας ἐν τῷ Μηναίῳ καὶ τὸ Θεοτοκίον, καὶ εὐθὺς τὸ Σοὶ δόξα πρέπει· ὁ Ἱερεὺς Πληρώσωμεν τὴν ἑωθινήν, καὶ μετὰ τὸ Σὸν γὰρ ἐστὶ τὰ Ἀπόστιχα τῆς Παρακλητικῆς μετὰ τῶν Στίχων αὐτῶν· ὁ Α' Ἐνεπλήσθημεν τὸ πρῶτ' τοῦ ἐλέους σου· καὶ ὁ Β' Καὶ ἔστω ἡ λαμπρότης Κυρίου τοῦ Θεοῦ ἡμῶν ἐφ' ἡμᾶς (ἔρα ἐν τῷ Ὁρολογίῳ) Δόξα καὶ Νῦν τὸ Θεοτοκίον, τὸ Ἀγαθὸν τὸ ἐξομολογεῖσθαι τῷ Κυρίῳ, τὸ Τρισάγιον, Ὅτι σοῦ ἐστίν, τὸ εἰς τὸ τέλος τοῦ Ὁρθρου Θεοτοκίον καὶ ἄρχεται ἡ Λειτουργία.

3. Εἰς τὴν Λειτουργίαν τὰ Ἀντίφωνα.

Α'.

Ἀγαθὸν τὸ ἐξομολογεῖσθαι τῷ Κυρίῳ καὶ ψάλλειν τῷ ὀνόματί σου Ῥψιστε.

Ταῖς πρεσβείαις τῆς Θεοτόκου Σῶτερ σῶσον ἡμᾶς.

Τοῦ ἀναγγέλλειν τὸ πρωῒ τὸ ἔλεός σου καὶ τὴν ἀλήθειάν σου κατὰ νύκτα.

Ταῖς πρεσβείαις τῆς Θεοτόκου. . .

Ὅτι εὐθύς Κύριος ὁ Θεὸς ἡμῶν καὶ οὐκ ἔστιν ἀδικία ἐν αὐτῷ.

Ταῖς πρεσβείαις τῆς Θεοτόκου. . .

Δόξα Καὶ νῦν Ταῖς πρεσβείαις τῆς Θεοτόκου. . .

Β'.

Ὁ Κύριος ἐδασίλευσεν εὐπρέπειαν ἐνεδύσατο, ἐνεδύσατο Κύριος δύναμιν καὶ περιεζώσατο.

Πρεσβείαις τῶν Ἁγίων σου σῶσον ἡμᾶς Κύριε.

Καὶ γὰρ ἐστερέωσε τὴν οἴκουμένην, ἣτις οὐ σαλευθήσεται.

Πρεσβείαις τῶν Ἁγίων σου. . .

Τῷ οἴκῳ σου πρέπει ἁγίασμα, Κύριε, εἰς μακρότητα ἡμερῶν.

Πρεσβείαις τῶν Ἁγίων σου. . .

Δόξα.

Πρεσβείαις τῶν Ἁγίων σου. . .

Καὶ νῦν.

Ὁ μονογενὴς Υἱὸς καὶ λόγος τοῦ Θεοῦ. . .

Γ'.

Δεῦτε ἀγαλλιασώμεθα τῷ Κυρίῳ, ἀλαλάξωμεν τῷ Θεῷ τῷ Σωτῆρι ἡμῶν.

Σῶσον ἡμᾶς Υἱὲ Θεοῦ, ὁ ἐν Ἁγίοις θαυμαστός, ψάλλοντάς σοι Ἀλληλούια.

Προφθάσωμεν τὸ πρόσωπον αὐτοῦ ἐν ἐξομολογήσει καὶ ἐν ψαλμοῖς ἀλαλάξωμεν αὐτῷ, ὅτι Θεὸς μέγας Κύριος καὶ βασιλεὺς μέγας ἐπὶ πᾶσαν τὴν γῆν.

Σῶσον ἡμᾶς Υἱὲ Θεοῦ, ὁ ἐν Ἁγίοις θαυμαστός. . .

Ὅτι ἐν τῇ χειρὶ αὐτοῦ τὰ πέρατα τῆς γῆς καὶ τὰ ὕψη τῶν ὀρέων αὐτοῦ εἰσιν, ὅτι αὐτοῦ ἔστιν ἡ θάλασσα, καὶ αὐτὸς ἐποίησεν αὐτὴν καὶ τὴν ξηρὰν αἱ χεῖρες αὐτοῦ ἐπλασαν.

Σῶσον ἡμᾶς Υἱὲ Θεοῦ, ὁ ἐν Ἁγίοις θαυμαστός, ψάλλοντάς σοι Ἀλληλούια.

Μετὰ τὴν Εἴσοδον, Δεῦτε προσκυνήσωμεν καὶ προσπέσω-

μεν Χριστῷ, σῶσον ἡμᾶς Υἱὲ Θεοῦ, ὁ ἐν Ἀγίοις θαυμαστός, ψάλλοντάς σοι Ἀλληλούια· τὸ Ἀπολυτίκιον τοῦ Ἀγίου τῆς ἡμέρας, τοῦ Ἀγίου τοῦ Νικοῦ καὶ Κοντάκιον τῆς ἡμέρας τῆς ἐβδομάδος (ᾄρα ταῦτα ἐν τῷ Ὁρολογίῳ)· τῇ Δευτέρᾳ Ἀρχιστράτηγοι Θεοῦ· τῇ Τρίτῃ Προφήτα Θεοῦ καὶ Πρόδρομε· τῇ Τετάρτῃ καὶ τῇ Παρασκευῇ Ὁ ὑψωθεὶς ἐν τῷ Σταυρῷ· τῇ Πέμπτῃ, Τοὺς ἀσφαλεῖς καὶ θεοφθόγγους· τῷ Σαββάτῳ, Ὡς ἀπαρχὰς τῆς φύσεως²· τὸ Τρισάγιον, ὁ Ἀπόστολος καὶ τὸ Εὐαγγέλιον τῆς ἡμέρας· εἰς τὸ Ἐξαιρέτως, Ἀξιόν ἐστιν, Κοινωνικὸν τῆς ἡμέρας, Εἶδομεν τὸ φῶς, ὁ Ἱερεὺς τὴν Ὀπισθάμβωνον εὐχὴν Εἶη τὸ ὄνομα Κυρίου ἐκ γ' Εὐλογία Κυρίου· ἡ μεγάλη Ἀπόλυσις καὶ τὸ Δι' εὐχῶν.

Ὅταν δὲ μετὰ τὸν Ὄρθρον μὴ ἔπηται Λειτουργία, εὐθὺς μετὰ τὸ Ἀγαθὸν τὸ ἐξομολογεῖσθαι λέγεται τὸ Τρισάγιον, τὸ Ἀπολυτίκιον τοῦ Ἀγίου τῆς ἡμέρας, εὐθὺς Δεῦτε προσκυνήσωμεν καὶ συνάπτεται ἡ Α' Ὄρα, καὶ μετ' αὐτὴν ὁ Ἀπόστολος καὶ τὸ Εὐαγγέλιον τῆς ἡμέρας, εἶτα ὁ Ἱερεὺς Ἐλέησον ἡμᾶς ὁ Θεὸς κατὰ τὸ μέγα ἔλεός σου κτλ... Ὅτι ἐλεήμων καὶ φιλόανθρωπος Θεὸς ὑπάρχεις καὶ σοὶ τὴν δόξαν ἀναπέμπομεν τῷ Πατρὶ καὶ τῷ Υἱῷ καὶ τῷ ἁγίῳ Πνεύματι νῦν καὶ ἀεὶ καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων, Ἀμήν. Σοφία, ὁ ὢν εὐλογητός· ὁ Χορδός, Στερεώσαι Κύριος ὁ Θεός· ὁ Ἱερεὺς, Δόξα σοὶ ὁ Θεὸς ἡ ἐλπίς ἡμῶν δόξα σοὶ· τὴν μεγάλην Ἀπόλυσιν καὶ τὸ Δι' εὐχῶν.

Ἐν ἡμέρᾳ Σαββάτου εἰς τὸ Ὄρθρον ἐὰν ὁ Ἅγιος μὴ ἔχη μήτε Ἐξαποστειλάριον, μήτε Αἴνους, ψάλλομεν Ἐξαποστειλάρια τὰ τῆς ἡμέρας (ἅτινα ὄρα ἐν τῷ τέλει τῆς Παρακλητικῆς ἢ ἐν τῷ τέλει τοῦ Ὁρολογίου), εἰς τοὺς Αἴνους τὰ τῆς Παρακλητικῆς τῶν Αἴνων Στιχηρὰ, ὡς καὶ τὸ Δόξα Καὶ νῦν, τὸ Θεοτοκίον, τὸ Σοὶ δόξα πρέπει· Πληρώσωμεν τὴν ἐωθινήν κτλ. Σὸν γάρ ἐστι· καὶ τὰ Νεκρώσιμα Ἀπόστιχα Προσόμοια, τὸ Ἀγαθὸν τὸ ἐξομολογεῖσθαι, τὸ Τρισάγιον, τὸ Ἀπολυτίκιον Ἀπόστολοι Μάρτυρες καὶ καθεξῆς ἡ Λειτουργία.

4. Ὅταν ἡ ἡμέρα τύχη ποσειόρτιος ἢ μέθεορτος Δεσποτικῆς ἢ Θεομητορικῆς ἑορτῆς, τύχη δὲ καὶ Ἅγιος ἔχων Δοξαστικά, ἐν τῷ

2. Τιτὸς ψάλλουσι καθ' ἐκάστην Κοντάκιον Προστασία τῶν χριστιανῶν.

Ἐσπερινῶ ψάλλομεν Στιχηρὰ προεόρτια ἢ μεθέορτα γ' καὶ τοῦ Ἁγίου γ'. Δόξα τοῦ Ἁγίου, Καὶ νῦν τὸ προεόρτιον ἢ τὸ μεθέορτον, ἐν τοῖς Ἀποστίχοις τὰ προεόρτια, ἢ τὰ μεθέορτα, Δόξα τοῦ Ἁγίου, Καὶ νῦν τὸ προεόρτιον, ἢ τὸ μεθέορτον, Ἀπολυτίκιον τοῦ Ἁγίου, καὶ τὸ προεόρτιον ἢ τὸ μεθέορτον, ἢ Ἀπόλυσις μετὰ τοῦ χαρακτηριστικοῦ τῆς ἑορτῆς κατὰ τὰς μεθεόρτους ἡμέρας, οὐχὶ δὲ καὶ κατὰ τὰς προεορτίους.

5. Τὸ πρῶτ', εἰς τὸ Θεὸς Κύριος τὰ Ἀπολυτίκια ὡς ἐν τῷ Ἐσπερινῶ, τὰ προεόρτια Καθίσματα (ἐὰν ὑπάρχωσιν) ἢ τὰ μεθέορτα, ὁ προεόρτιος Κανὼν ἢ ὁ μεθέορτος, καὶ ὁ τοῦ Ἁγίου, ἀπὸ γ' Ὁδῆς τὸ Κάθισμα τοῦ Ἁγίου καὶ τὸ προεόρτιον ἢ τὸ μεθέορτον, ἀφ' ε' τὸ προεόρτιον Κοντάκιον ἢ τὸ τῆς ἑορτῆς, καὶ τὸ Μηνολόγιον τῶν Ἁγίων τῆς ἡμέρας, μετὰ τὴν Θ' ὁ Εἰρμὸς τῆς η' Ὁδῆς τοῦ Κανόνος τοῦ Ἁγίου, καὶ στιχολογοῦμεν *Τὴν τιμιωτέραν*, Ἐξαποστειλάριον τοῦ Ἁγίου (ἐὰν ἔχη) καὶ τὸ προεόρτιον ἢ μεθέορτον· ἐὰν ὁ Ἅγιος ἔχη Αἴνους, ψάλλεται τὸ *Πᾶσα προῆ* καὶ τὰ Στιχηρὰ τοῦ Ἁγίου, Δόξα τοῦ Ἁγίου, Καὶ νῦν προεόρτιον ἢ μεθέορτον· εἰ δὲ μὴ ἔχη, μετὰ τὰ Ἐξαποστειλάρια εὐθὺς τὸ *Σοὶ δόξα πρέπει, Πληρώσωμεν τὴν ἑωθινήν*· ἢ *Ἐκφώνησις Σὸν γὰρ ἐστὶ καὶ τὰ προεόρτια ἢ μεθέορτα Ἀπόστιχα*, ὡς καὶ τὸ Δόξα Καὶ νῦν, τὸ Ἁγαθὸν τὸ ἐξομολογεῖσθαι, τὸ Τρισάγιον, τὸ προεόρτιον Ἀπολυτίκιον ἢ τὸ τῆς ἑορτῆς καὶ ἄρχεται ἡ Λειτουργία, ἐν ἣ ἡ ψάλλομεν ἐν μὲν ταῖς προεορτίοις ἡμέραις Ἀντίφωνα τὰ Ἁγαθὸν τὸ ἐξομολογεῖσθαι τῷ Κυρίῳ, ὡς καὶ ἐν πάσαις ταῖς καθημεριναῖς Λειτουργίαις, ἐν δὲ ταῖς μεθεόρτοις ἡμέραις τὰ τῶν ἑορτῶν Ἀντίφωνα³, ἀλλ' εἰς τὴν Εἴσοδον *Δεῦτε προσκυνήσωμεν... σῶσον ἡμᾶς μετὰ τοῦ χαρακτηριστικοῦ τῆς τυχούσης ἑορτῆς*, Ἀπολυτίκιον τὸ προεόρτιον ἢ τὸ τῆς ἑορτῆς, τὸ τοῦ Ἁγίου, τὸ τοῦ Ἁγίου τοῦ Νχοῦ, Κοντάκιον προεόρτιον, ἢ τὸ τῆς ἑορτῆς, Ἀπόστολος καὶ Εὐαγγέλιον τῆς ἡμέρας· εἰς τὸ Ἐξαιρέτως *Ἀξίον ἐστίν*, Κοινωνικὸν τῆς ἡμέρας καὶ Ἀπόλυσις.

3. *Τινὲς καὶ εἰς τὰς μεθεόρτους ἡμέρας ψάλλουσι τὰ καθημερινὰ Ἀντίφωνα.*

Εὐξεινος Λέσχη
Ποντίων Νάουσας
Εθνικὴ Βιβλιοθήκη Ἀργυρούπολης

ΤΥΠΙΚΗ ΔΙΑΤΑΞΙΣ

ΤΗΣ

ΕΝ ΗΜΕΡΑ, ΚΥΡΙΑΚΗ, ΑΚΟΛΟΥΘΙΑΣ

ΤΟΥ ΕΣΠΕΡΙΝΟΥ, ΤΟΥ ΟΡΘΟΥ ΚΑΙ ΤΗΣ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑΣ

Το Σαββάτω ἑσπέρας, μετὰ τὴν Θ΄ ὥραν, εὐλογήσαντος τοῦ Ἱερέως¹, ὁ χοροστατῶν Ἐπίσκοπος (ἢ ὁ Προϊστάμενος) λέγει τὸν Προοιμιακὸν ψαλμὸν, εἶτα ὁ Διάκονος (ἢ ἐν ἐλλείψει αὐτοῦ ὁ Ἱερεὺς) τὴν μεγάλην Συναπτὴν Ἐν εἰρήνῃ τοῦ Κυρίου δεηθῶμεν· καὶ ὁ Ἱερεὺς τὴν Ἐκφώνησιν Ὅτι πρέπει σοι πᾶσα δόξα καὶ ἀναγινώσκεται ὑπὸ τοῦ ταχθέντος ἀναγνώστου ὁλόκληρον τὸ Α΄ Κάθισμα τοῦ Ψαλτηρίου· μετὰ τοῦτο ὁ Διάκονος λέγει τὴν μικρὰν Συναπτὴν Ἐτι· καὶ ἔτι· ὁ Ἱερεὺς τὴν Ἐκφώνησιν, Ὅτι σὸν τὸ κράτος. Εἴθ' οὕτως ἄρχονται οἱ Χοροὶ ψάλλειν τοὺς ψαλμοὺς ΡΜ' καὶ ΡΜΑ' ἧτοι τὸ Κύριε ἐκέκραξα πρὸς σὲ καὶ τὸ Φωνῆ μου πρὸς Κύριον ἐκέκραξα εἰς τὸν τυχόντα τῆς ἡμέρας ἤχον μέχρι τοῦ Ῥῦσαι με ἐκ τῶν καταδιωκόντων με· ἀπὸ δὲ τοῦ Ἐξάγαγε ἐκ φυλακῆς τὴν ψυχὴν μου, συμψάλλονται σὺν τοῖς λοιποῖς Στίχοις τὰ ζ' ἀναστάσιμα τοῦ ἤχου Στιχηρὰ, καὶ τὰ γ' τοῦ ἐπιλαχόντος Ἀγίου Προσόμοια μετὰ τῶν ἐφεξῆς Στίχων·

διὰ τὸ α' Στιχηρὸν ὁ Στίχος

Ἐξάγαγε ἐκ φυλακῆς τὴν ψυχὴν μου τοῦ ἐξομολογήσασθαι τῷ ὀνόματί σου.

1. Ἐν ἐκάστη Ἐκφώνησει τοῦ Ἱερέως καταληγοῦσθαι εἰς τὸ Ἀμήν, ὁ Χορὸς ὀφείλει ἐκ προσώπου τοῦ λαοῦ λέγειν μετὰ μέλους καὶ εὐλαβείας τὸ Ἀμήν· ἄλλως παραβαίνει τὸ καθήκον αὐτοῦ ὡς ψάλτου.

Τὸ β'] Ἐμὲ ὑπομενοῦσι δίκαιοι, ἕως οὗ ἀνταποδῶς μοι.

Τὸ γ'] Ἐκ θαθέων ἐκέκραξά σοι Κύριε· Κύριε, εἰσάκουσον τῆς φωνῆς μου.

Τὸ δ'] Γενηθήτω τὰ ᾠτά σου προσέχοντα εἰς τὴν φωνὴν τῆς δεήσεώς μου.

Τὸ ε'] Ἐὰν ἀνομίας παρατηρήσης Κύριε, Κύριε, τίς ὑποστήσεται; Ὅτι παρὰ σοὶ ὁ ἔλασμός ἐστιν.

Τὸ ς'] Ἐνεκεν τοῦ ὀνόματός σου ὑπέμεινά σε, Κύριε· ὑπέμεινεν ἡ ψυχὴ μου εἰς τὸν λόγον σου, ἤλπισεν ἡ ψυχὴ μου ἐπὶ τὸν Κύριον.

Τὸ ζ'] Ἀπὸ φυλακῆς πρωΐας μέχρι νυκτός, ἀπὸ φυλακῆς πρωΐας ἐλπισάτω Ἰσραὴλ ἐπὶ τὸν Κύριον.

Τὸ η'] Ὅτι παρὰ τῷ Κυρίῳ τὸ ἔλεος καὶ πολλὴ παρ' αὐτῷ λύτρωσις, καὶ αὐτὸς λυτρώσεται τὸν Ἰσραὴλ ἐκ πασῶν τῶν ἀνομιῶν αὐτοῦ.

Τὸ θ'] Αἰνεῖτε τὸν Κύριον πάντα τὰ ἔθνη, ἐπαινέσατε αὐτὸν πάντες οἱ λαοί.

Τὸ ι'] Ὅτι ἐκραταιώθη τὸ ἔλεος αὐτοῦ ἐφ' ἡμᾶς, καὶ ἡ ἀλήθεια τοῦ Κυρίου μένει εἰς τὸν αἰῶνα.

(Σημειωτέον ὅτι οὐδόλως συγχωρεῖται τοῖς ψάλλουσι νὰ καταλιμπάνωσιν ἢ κατεσθίωσι λέξεις ἐκ τῶν προφαλλομένων τοῖς Στιχηροῖς Στίχων, διότι ἀμαρτάνουσιν, ἀλλ' ὀρεῖλει ἕκαστος τούτων λέγειν ὀλοκλήρους τοὺς Στίχους εἰς ἀκοήν πάντων τῶν ἐκκλησιαζομένων).

Καὶ εἰ μὲν ὁ τυχὼν Ἅγιος ἔχει Δοξαστικὸν, ψάλλονται ἀναστάσιμα Στιχηρὰ ε' καὶ Προσόμοια τοῦ Ἁγίου δ', Δόξα τοῦ Ἁγίου, Καὶ νῦν τὸ α' Θεοδοκίον τοῦ ἤχου· εἰ δὲ μὴ ἔχη, λέγονται τρία μόνον τοῦ Ἁγίου, Δόξα Καὶ νῦν, τὸ α' Θεοδοκίον τοῦ ἤχου· Εἴσοδος, ὁ Προϊστάμενος τὸ Φῶς ἰλαρόν· οἱ Χοροὶ τὸ Προκείμενον Ὁ Κύριος ἐβασίλευσεν ἐκ τρίτου εἰς ἤχον β'· μετὰ τὸ Προκείμενον ὁ Διάκονος τὴν Ἐκτενῆ Εἶπωμεν πάντες καὶ ὁ Ἱερεὺς τὴν Ἐκφώνησιν Ὅτι ἐλεήμων, ὁ Προϊστάμενος τὸ Καταξίωσον Κύριε· ὁ Διάκονος, Πληρώσωμεν τὴν ἐσπερινὴν δέησιν ἡμῶν τῷ Κυρίῳ· ὁ Ἱερεὺς τὴν Ἐκφώνησιν Εἶη τὸ κράτος καὶ ψάλλουσιν οἱ Χοροὶ τὰ

δ' Ἀπόστιχα τῆς Ὀκτωήχου Στιχηρὰ, ἀρχῆς γινομένης ἀπὸ τοῦ β' Χοροῦ· τὸ α' λέγεται ἄνευ στίχου, τῶν δὲ λοιπῶν τριῶν προφάλλονται οἱ ἰφεξῆς Στίχοι·

β'] Ὁ Κύριος ἐβασίλευσεν, εὐπρέπειαν ἐνεδύσατο, ἐνεδύσατο Κύριος δύναμιν καὶ περιεζώσατο.

γ'] Καὶ γὰρ ἐστερέωσε τὴν οἰκουμένην, ἥτις οὐ σαλευθήσεται.

δ'] Τῷ οἴκῳ σου πρέπει ἁγίασμα, Κύριε, εἰς μακρότητα ἡμερῶν.

Δόξα Καὶ νῦν, τὸ Ἀπόστιχον Θεοτοκίον τῆς Ὀκτωήχου. Εἰ δὲ ὁ Ἅγιος ἔχει Δόξαστικόν, Δόξα τοῦ Ἁγίου, Καὶ νῦν Θεοτοκίον ἐκ τῆς Ὀκτωήχου σύμφωνον τῷ ἤχῳ τοῦ Δόξαστικοῦ· ὁ Προϊστάμενος τὸ Νῦν ἀπολύεις, ὁ ἀναγνώστης τὸ Τρισάγιον· ὁ Ἱερεὺς Ὅτι σοῦ ἐστὶν ἡ βασιλεία, καὶ οἱ Χοροὶ ψάλλουσιν ὁ α' τὸ ἀναστάσιμον Ἀπολυτίκιον καὶ ὁ β' Δόξα Καὶ νῦν τὸ Θεοτοκίον· ἐὰν δὲ ἐορτάζηται ὁ Ἅγιος, μετὰ τὸ ἀναστάσιμον Ἀπολυτίκιον ψάλλεται τὸ τοῦ Ἁγίου μετὰ τοῦ Δόξα Πατρὶ, εἶτα Καὶ νῦν καὶ αἰεὶ, τὸ Θεοτοκίον σύμφωνον τῷ ἤχῳ τοῦ Ἀπολυτικίου τοῦ Ἁγίου· μετὰ τὰ Ἀπολυτίκια ὁ Διάκονος ἐκφωνεῖ, Σοφία· ὁ Ἱερεὺς Ὁ ὢν εὐλογητὸς Θεὸς ἡμῶν· ὁ Προϊστάμενος Στερεῶσαι Κύριος ὁ Θεὸς τὴν ἁγίαν πίστιν τῶν εὐσεβῶν καὶ ὀρθοδόξων· ὁ Ἱερεὺς Δόξα σοι ὁ Θεὸς ἡ ἐλπίς ἡμῶν δόξα σοι ὁ ἀναστάς ἐκ νεκρῶν Χριστὸς ὁ ἀληθινὸς Θεὸς ἡμῶν κτλ. τὸ Δι' εὐχῶν, ὁ Χορὸς τὸ Ἀμήν, καὶ οὕτω λήγει ὁ Ἐσπερινός.

ΜΕΣΟΝΥΚΤΙΚΟΝ ΤΗΣ ΚΥΡΙΑΚΗΣ

2. Τῇ Κυριακῇ εἰς τὸν Ὄρθρον εὐλογήσαντος τοῦ Ἱερέως, ὁ Προϊστάμενος λέγει Δόξα σοι ὁ Θεὸς ἡμῶν δόξα σοι· Βασιλεῦ Οὐράνιε, Παράκλητε· ὁ ἀναγνώστης τὸ Τρισάγιον, ὁ Ἱερεὺς Ὅτι σοῦ ἐστὶν, Κύριε ἐλέησον ἱβ' Δόξα Πατρὶ καὶ υἱῷ, Δεῦτε προσκυνήσωμεν γ' καὶ ἀναγινώσκειται ὁ Ν' ψαλμὸς, εἶτα ψάλλεται ὁ Τριαδικὸς κανὼν, καὶ ἐὰν ἔχη Λιτὴν ὁ Ἅγιος τῆς ἡμέρας ἐπιτάττε-

ται, εἰδ' οὖν, μετὰ τὸν Τριαδικὸν εὐθὺς ψάλλονται τὰ ἐφεξῆς δ' Τριαδικὰ Μεγαλυνάρια.

"Ἄξιόν ἐστιν ὡς ἀληθῶς τὴν ὑπέρθεον ὑμνεῖν Τριάδα.

"Ἄξιόν ἐστιν ὡς ἀληθῶς τοῦ δοξάζειν σε τὸν Θεὸν λόγον.

Ἦμνήσωμεν πάντες Θεοπρεπῶς ἄσμασιν ἐνθέοις.

Ἐκ νεκρῶν ἰδοῦσα τὸν σὸν Πῖόν, Ἀχραντε Παρθένε (ὄρα ἐν τῷ Ὁρολογίῳ εἰς τὸ Μετονυκτικὸν τῆς Κυριακῆς).

Μετὰ τὰ Τριαδικά, τὸ Τρισάγιον, καὶ ψάλλεται ἡ Ὑπκοὴ τοῦ ἤχου, ἢ τοῦ Ἀγίου τὸ Ἀπολυτίκιον, ἐὰν ἐορτάζεται, εἶτα ὁ Ἱερεὺς Ἐλέησον ἡμᾶς ὁ Θεὸς κατὰ τὸ μέγα ἔλεός σου· ἔτι δεόμεθα ὑπὲρ τῶν εὐσεβῶν καὶ ὀρθοδόξων Χριστιανῶν, ἔτι δεόμεθα ὑπὲρ τοῦ Ἀρχιεπισκόπου ἡμῶν... ἔτι δεόμεθα ὑπὲρ τοῦ διαφυλαχθῆναι τὴν ἁγίαν Ἐκκλησίαν ταύτην καὶ τὴν πόλιν (ἢ τὴν χώραν) ταύτην καὶ πᾶσαν πόλιν καὶ χώραν ἀπὸ ὀργῆς, λιμοῦ, λοιμοῦ, σεισμοῦ κτλ. Ἐπάκουσον ἡμῶν ὁ Θεὸς κτλ. Δόξα σοι ὁ Θεὸς... ὁ ἀναστάς ἐκ νεκρῶν... Εὐξώμεθα ὑπὲρ εἰρήνης τοῦ κόσμου... μακαρίσωμεν τοὺς εὐσεβεῖς βασιλεῖς, τοὺς ὀρθοδόξους ἀρχιερεῖς, τοὺς κτίτορας κτλ. εἰπόμεν καὶ ὑπὲρ ἑαυτῶν τὸ Κύριε ἐλέησον, Κύριε ἐλέησον, Κύριε ἐλέησον. Δι' εὐχῶν... ὁ Χορὸς τὸ Ἀμὴν καὶ οὕτω συμπληροῦται τὸ Μετονυκτικὸν καὶ ἀρχεται ὁ Ὁρθρος.

Ο ΟΡΘΡΟΣ

Εὐλογήσαντος τοῦ Ἱερέως, ὁ Ἀναγνώστης λέγει τὸ Τρισάγιον, ὁ Ἱερεὺς Ὅτι σοῦ ἐστιν, ὁ Ἀναγνώστης τὰ Τροπάρια, Σῶσον Κύριε τὸν λαόν σου, Δόξα Ὁ Ὑψωθεὶς ἐν τῷ Σταυρῷ, Καὶ νῦν Προστασία φοβερά. Ὁ Ἱερεὺς, Ἐλέησον ἡμᾶς ὁ Θεὸς κατὰ τὸ μέγα ἔλεός σου· ἢ Ἐκφώνησις Ὅτι ἐλεήμων καὶ φιλόανθρωπος, ὁ Χορὸς Ἐν ὀνόματι Κυρίου εὐλόγησον Πάτερ· ὁ Ἱερεὺς Δόξα τῇ Ἁγίᾳ καὶ ὁμοουσίῳ καὶ ζωοποιῷ καὶ ἀδιαιρέτῳ Τριά-

δι, ὁ Χορὸς ἐπάδει τὸ Ἀμὴν, καὶ ὁ Προϊστάμενος ἄρχεται τοῦ Ἐξαφάλμου, πάντων ἐν πάσῃ σιωπῇ καὶ κατανύξει ἀκροωμένων καὶ μηδενὸς μῆτε ὑπὸ βηχὸς μῆτε ὑπὸ ἄλλης ἀνησυχίας τὴν κατασκευαστικὴν προσευχὴν ταράττοντος, ὡς διαγορεύουσι τὰ ἀρχαῖα Τυπικά. Μετὰ τὸν Ἐξάφαλμον ὁ Ἱερεὺς τὴν μεγάλην Συναπτὴν καὶ τὴν Ἐκφώνησιν Ὅτι πρέπει καὶ οὕτως ἄρχονται οἱ Χοροὶ ψάλλειν τετράκις τὸ Θεὸς Κύριος καὶ ἐπέφανεν ἡμῖν εἰς τὸν ἦχον τῆς ἡμέρας μετὰ τῶν ὠρισμένων ἀπὸ τοῦ β' στίχων Ἐξομολογεῖσθε τῷ Κυρίῳ καὶ ἐπικαλεῖσθε τὸ ὄνομα τὸ ἅγιον αὐτοῦ. Πάντα τὰ ἔθνη ἐκύκλωσάν με καὶ τῷ ὀνόματι Κυρίου ἠμυνάμην αὐτούς. Παρὰ Κυρίου ἐγένετο αὕτη καὶ ἔστι θαυμαστὴ ἐν ὀφθαλμοῖς ἡμῶν· καὶ τὰ Ἀπολυτικά ὡς εἰς τὸν Ἑσπερινόν, ἀλλὰ τὸ πρῶτον διπλασιάζεται· ἐὰν δὲ ἦ ὁ Ἅγιος τῆς ἡμέρας ἑορταζόμενος, τὸ ἀναστάσιμον Ἀπολυτικίον ἀπαξ, εἶτα Δόξα Πατρὶ τὸ τοῦ Ἀγίου, Καὶ νῦν τὸ Θεοτοκίον ὡς εἰς τὸν Ἑσπερινόν· μετὰ τὰ Ἀπολυτικά ἀναγινώσκεται τὸ Ψαλτήριον καὶ ὁ Πολυέλεος (ἐὰν ὁ Ἅγιος τῆς ἡμέρας ἦ ἑορταζόμενος), εἰδὲ μὴ, ὁ Ἀμωμος· μετὰ ταῦτα ψάλλονται τὰ ἀναστάσιμα Καθίσματα κατὰ σειρὰν, ἐὰν δὲ ὁ Ἅγιος ἔχη Καθίσματα, ψάλλονται τὰ τῆς γ' Στιχολογίας²· εἶτα τὰ Εὐλογητάρια, καὶ μετὰ ταῦτα ὁ Ἱερεὺς τὴν Αἵτησιν καὶ τὴν Ἐκφώνησιν Ὅτι ἠὲ λόγηται καὶ δεδόξασται· ἀκολούθως ἡ Ὑπακοή τοῦ ἡγου, οἱ Ἀναβαθμοὶ, καὶ τὸ Προκείμενον· μετ' αὐτὸ ἄρχονται οἱ Χοροὶ ψάλλειν τοὺς Κανόνας, τὸν Ἀναστάσιμον, καὶ τὸν τοῦ Ἀγίου ἀνά δ' Τροπ. ἀφ' ἐκάστης Ὠδῆς. Στίχους δὲ εἰς μὲν τὸν Ἀναστ. μετὰ τὸν Εἰρμόν, Δόξα τῇ ἁγίᾳ Ἀναστάσει σου Κύριε, εἰς δὲ τὸν τοῦ Ἀγίου, Ἄγιε τοῦ Θεοῦ πρέσβευε ὑπὲρ ἡμῶν. Ἀπὸ γ' Ὠδῆς, ὁ Ἱερεὺς τὴν Αἵτησιν καὶ τὴν Ἐκφώνησιν, Ὅτι σὺ εἶ ὁ Θεὸς ἡμῶν, τὸ Κοντάκιον τοῦ Ἀγίου, ἐὰν ἦ ἑορταζόμενος, λέγεται ἐνταῦθα καὶ ἔπειτα ψάλλεται τὸ Κάθισμα τοῦ Ἀγίου μετὰ τοῦ Θεοτοκίου ἀφ' ε', ὁ Ἱερεὺς τὴν Αἵτησιν καὶ τὴν Ἐκφώνησιν Σὺ γὰρ εἶ ὁ Βασιλεὺς τῆς εἰρήνης καὶ ἀναγινώσκεται παρὰ τοῦ Ἀναγνώστου τὸ Κοντάκιον καὶ

2. Ἐὰν ὁ ἑορταζόμενος Ἅγιος ἦ ἐκ τῶν ἐπισημότερον ὑπὸ τῆς Ἐκκλησίας εὐφημουμένων, καὶ ἐν ταῖς δυσὶ πρώταις στιχολογίαις τῶν Καθισμάτων, ψάλλονται ἀνὰ ἓν ἐκ τῶν τοῦ Ἀγίου, ὡς ἐν ταῖς ἰδιαιτέροις αὐτῶν Ἀκολουθίαις σημειοῦται.

ὁ Οἶκος τῆς Ὀκτωήχου, τὸ Μηνολόγιον τῶν Ἀγίων τῆς ἡμέρας, καὶ ἀκολούθως ψάλλονται ἡ ζ', ἡ' καὶ θ' Ὁδὴ τῶν Κανόνων. Μετὰ τοὺς Κανόνας ἄρχονται οἱ Χοροὶ ψάλλειν τὰς Καταβασίας· μετὰ τὴν ἡ' Ὁδὴν ὁ Διάκ. ἐκφωνεῖ Τοῦ Κυρίου δεηθῶμεν· ὁ Ἱερ. Ὅτι Ἅγιος εἶ ὁ Θεὸς ἡμῶν καὶ Ἄγιοις ἐπαναπαύη· οἱ Χοροὶ τὸ Πᾶσα προὴ εἰς ἤχρον β' ἐκ τρίτου, ὁ Διάκ. Καὶ ὑπὲρ τοῦ καταξιωθῆναι ἡμᾶς τῆς ἀκροάσεως τοῦ ἁγίου Εὐαγγελίου· Σόφια, ὀρθοὶ, ἀκούσωμεν τοῦ ἁγίου Εὐαγγελίου· ὁ Ἱερ. Εἰρήνη πᾶσι, οἱ Χοροὶ Καὶ τῷ πνεύματί σου· ὁ Ἱερ. ἐκ τοῦ. . . ἁγίου Εὐαγγελίου. . . Πρόσχωμεν καὶ ἀναγινώτκει τὸ Ἑωθ. Εὐαγγέλιον, μεθ' ὃ ὁ Χορὸς ψάλλει τὸ δόξα σοι, Κύριε, δόξα σοι· καὶ ὁ Προϊστάμενος λέγει τὸ Ἀνάστασιν Χριστοῦ θεασάμενοι, οἱ δὲ Χοροὶ ψάλλ. τὸν Ν' ψαλ. Εἰς τὸ Ἴδου γὰρ ἀλήθειαν ἠγάπησας ἐξέρχεται ὁ Ἱερ. μετὰ τοῦ Ἰ. Εὐαγγελίου καὶ ἵστυται ἐν τῷ μέσῳ τοῦ ναοῦ, ὁ δὲ Ἐπίσκοπος ἢ ὁ Προϊστάμενος ἀσπάζεται τὸ Εὐαγ., εἶτα δὲ καὶ ὁ λαὸς ἐν τάξει καὶ εὐλαβείᾳ· μετὰ τὸ πέρασ τοῦ Ν' Δόξα Ταῖς τῶν Ἀποστόλων πρεσβυταῖς ἐλεήμων, Καὶ νῦν Ταῖς τῆς Θεοτόκου πρεσβυταῖς ἐλεήμων· ὁ Στίχος Ἐλέησόν με ὁ Θεός. . . καὶ τὸ Ἀναστάς ὁ Ἰησοῦς ἀπὸ τοῦ τάφου. Εἶτα ὁ Ἱερ. Σῶσον ὁ Θεὸς τὸν λαόν σου καὶ τὰ λοιπὰ μέχρι τοῦ Ἐπάκουσον ἡμῶν τῶν ἁμαρτωλῶν δεομένων σου καὶ ἐλέησον ἡμᾶς· οἱ Χοροὶ ψάλλουσι δ' τὸ Κύριε ἐλέησον ἀνά τρίς. Καὶ ὁ Ἱερ. Ἐλέει καὶ οἰκτιρμοῖς, καὶ εὐθὺς ὁ Διάκονος ἐκφωνεῖ, Τὴν Θεοτόκον καὶ Μητέρα τοῦ Φωτὸς ἐν ὕμνοις τιμῶντες μεγαλύνωμεν· καὶ οἱ Χοροὶ ψάλλουσιν εἰς τὸν ἤχρον τῶν Καταβασιῶν, Τὴν τιμιωτέραν προτάπτοντες ἕνα ἕκαστον ἐκ τῶν Στίχων τῆς θ' Ὁδῆς τῆς Θεοτόκου.

Α'] Μεγαλύνει ἡ ψυχὴ μου τὸν Κύριον καὶ ἠγαλλίασε τὸ πνεῦμά μου ἐπὶ τῷ Θεῷ τῷ σωτῆρί μου.

Τὴν τιμιωτέραν τῶν Χερουβιμ.

Β'] Ὅτι ἐπέδλεψεν ἐπὶ τὴν ταπείνωσιν τῆς δούλης αὐτοῦ· ἰδοὺ γὰρ ἀπὸ τοῦ νῦν μακαριοῦσί με πᾶσαι αἰγενεαί.

Τὴν τιμιωτέραν.

Γ'] Ὅτι ἐποίησέ μοι μεγαλεῖα ὁ δυνατὸς καὶ ἅγιον τ

ὄνομα αὐτοῦ· καὶ τὸ ἔλεος αὐτοῦ εἰς γενεὰν καὶ γενεὰν τοῖς φοβουμένοις αὐτόν.

Τὴν τιμιωτέραν.

Δ'] Ἐποίησε κράτος ἐν βραχίονι αὐτοῦ, διεσκόρπισεν ὑπερηφάνους διανοία καρδίας αὐτῶν.

Τὴν τιμιωτέραν.

Ε'] Καθεῖλε θυνάστας ἀπὸ θρόνων καὶ ὕψωσε ταπεινούς· πεινῶντας ἐπέπλησεν ἀγαθῶν καὶ πλουτοῦντας ἐξάπεστειλε κενούς.

Τὴν τιμιωτέραν.

ΣΤ'] Ἀντελάβετο Ἰσραὴλ παιδὸς αὐτοῦ, μνησθῆναι ἐλέους, καθὼς ἐλάλησε πρὸς τοὺς πατέρας ἡμῶν, τῷ Ἀβραάμ, καὶ τῷ σπέρματι αὐτοῦ ἕως αἰῶνος.

Τὴν τιμιωτέραν.

Καὶ ἀκολούθως ψάλλεται καὶ ἡ Θ' Καταβασία. Εἶτα ὁ Ἱερεὺς Ἔτι καὶ ἔτι, καὶ τὴν Ἐκφώνησιν Ὅτι σὲ αἰνοῦσαι πᾶσαι αἱ δυνάμεις τῶν οὐρανῶν, καὶ οἱ Χοροὶ ψάλλουσιν Ἅγιος Κύριος ὁ Θεὸς ἡμῶν ἐκ δευτέρου, εἶτα τὸ Ὑψοῦτε Κύριον τὸν Θεὸν ἡμῶν· καὶ τὸ ἀναστάσιμον Ἐξαποστειλάριον μετὰ τοῦ Θεοτοκίου· ἐὰν δὲ ὁ τυχὼν Ἅγιος ἔχη Ἐξαποστειλάριον, ψάλλονται μετὰ τὸ Ἄναστάσιμον, τὸ τοῦ Ἁγίου καὶ τὸ Θεοτοκίον αὐτοῦ. Μετὰ τὰ Ἐξαποστειλάρια ψάλλονται οἱ Αἶνοι· ὁ α' Χορὸς Πᾶσα προὴ αἰνεσάτω τὸν Κύριον· ὁ β' Χορὸς, Αἰνεῖτε αὐτὸν πάντες οἱ Ἄγγελοι αὐτοῦ· ἀπὸ δὲ τοῦ Δόξα αὕτη ψάλλονται τὰ τῶν Αἰνῶν ἢ ἀναστάσιμα Στιχηρὰ μετὰ τῶν ἐφεξῆς στίχων.

Α'] Δόξα αὕτη ἔσται πᾶσι τοῖς ὁσίοις αὐτοῦ.

Β'] Αἰνεῖτε τὸν Θεὸν ἐν τοῖς Ἁγίοις αὐτοῦ, αἰνεῖτε αὐτόν ἐν στερεώματι τῆς δυνάμεως αὐτοῦ.

Γ'] Αἰνεῖτε αὐτόν ἐπὶ ταῖς δυναστείαις αὐτοῦ, αἰνεῖτε αὐτόν κατὰ τὸ πλῆθος τῆς μεγαλώσυνης αὐτοῦ.

Δ'] Αἰνεῖτε αὐτόν ἐν ἤχῳ σάλπιγγος, αἰνεῖτε αὐτόν ἐν ψαλτηρίῳ καὶ κιθάρα.

Ε'] Αἰνεῖτε αὐτόν ἐν τυμπάνῳ καὶ χορῷ, αἰνεῖτε αὐτόν ἐν χορδαῖς καὶ ὀργάνῳ.

ΣΤ'] Αἰνεῖτε αὐτὸν ἐν κυμβάλοις εὐήχοις, αἰνεῖτε αὐτὸν ἐν κυμβάλοις ἀλαλαγμοῦ. Πᾶσα πνοὴ αἰνεσάτω τὸν Κύριον.

Ζ'] Ἀνάστηθι, Κύριε ὁ Θεός μου, ὑψωθήτω ἡ χεὶρ σου, μὴ ἐπιλάβῃ τῶν πενήτων σου εἰς τέλος.

Η'] Ἐξομολογήσομαί σοι, Κύριε, ἐν ὅλῃ καρδίᾳ μου διηγῆσομαι πάντα τὰ θαυμάσιά σου.

Ἐὰν δὲ ὁ Ἅγιος ἔχη Αἶνους, ψάλλονται ἀναστᾶσιμα Στιχηρὰ δ' καὶ τοῦ Ἁγίου δ', ἀλλὰ τότε ἀντὶ τῶν ἀνωτέρω ζ' καὶ η' στίχων λέγονται τοῦ Ἁγίου οἱ κατάλληλοι, οἵτινες ἀπαντῶνται συνήθως ἐν τοῖς Ἀποστίχοις τοῦ Ἑσπερινοῦ. Εἶτα Δόξα τὸ Ἑωθινόν, Καὶ νῦν Ὑπερευλογημένη ὑπάρχεις, Θεοτόκε Παρθένε, ὑμνοῦμέν σε· καὶ ψάλλεται ἡ Μ. Δοξολογία εἰς τὸν ἦχον τοῦ Δοξαστικοῦ. Ψαλλομένης τῆς Δοξολογίας λέγει ὁ Διάκονος μυστικῶς τὴν Ἐκτενῆ Ἐλέησον ἡμᾶς ὁ Θεὸς κατὰ τὸ μέγα ἔλεός σου· κτλ. ὁ Ἱερεὺς Ὅτι ἐλεήμων καὶ φιλόανθρωπος· ἔτι ὁ Διάκονος Πληρώσωμεν τὴν ἑωθινήν δέησιν ἡμῶν τῷ Κυρίῳ· κτλ. ὁ Ἱερεὺς Ὅτι Θεὸς ἐλέους, οἰκτιριστῶν . . . Εἰρήνη πᾶσι· ὁ Διάκονος Τὰς κεφαλὰς ἡμῶν τῷ Κυρίῳ κλίνατε· ὁ Ἱερεὺς τὴν Εὐχὴν Κύριε, ἅγιε, ὁ ἐν ὑψηλοῖς κατοικῶν· τὴν Ἐκφώνησιν Σὸν γὰρ ἐστὶ τὸ ἐλεεῖν καὶ σώζειν ἡμᾶς, καὶ τὴν Μ. Ἀπόλυτιν. Ὁ δὲ ὅς Χορὸς μετὰ τὴν Δοξολογίαν ψάλλει τὸ Τροπάριον Σήμερον σωτηρία τῷ κόσμῳ γέγονε· καὶ οὕτως ἄρχεται ἡ Λειτουργία.

Η ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑ

Ὁ Διάκονος Εὐλόγησον Δέσποτα· ὁ Ἱερεὺς Εὐλογημένη ἡ βασιλεία τοῦ πατρὸς· ὁ Χορὸς ἐπάδει τὸ Ἀμήν μετὰ μέλους· ὁ Διάκονος τὴν Μ. Συναπτὴν Ἐν εἰρήνῃ τοῦ Κυρίου δεηθῶμεν, τῶν Χορῶν ψαλλόντων ἐν ἐκάστη Αἰτήσει τὸ Κύριε ἐλέησον· μετὰ τὸ τέλος τῆς Συναπτῆς, ὁ Ἱερεὺς τὴν Ἐκφώνησιν Ὅτι πρέπει σοι πᾶσα δόξα· καὶ οἱ Χοροὶ ψάλλουσι τὰ Τυπικὰ, Εὐλόγει ἡ ψυχὴ

μου τὸν Κύριον εἰς ἤχον πλάγιον τοῦ δ'· μετὰ τὸ τέλος τοῦ Ψαλμοῦ ὁ Διάκονος, Ἔτι καὶ ἔτι· ὁ Ἱερεὺς, Ὅτι σὸν τὸ κράτος· καὶ ὁ β' Χορὸς ἀρχεται εἰς ἤχον β' Δόξα τῷ Πατρὶ καὶ τῷ Υἱῷ καὶ τῷ ἁγίῳ Πνεύματι, Αἰνεῖ ἡ ψυχὴ μου τὸν Κύριον· μετὰ τὸ τέλος ὁ Διάκονος Ἔτι καὶ ἔτι· ὁ Ἱερεὺς Ὅτι ἀγαθὸς καὶ φιλόανθρωπος· καὶ ὁ α' Χορὸς ἀρχεται τῶν Μακαρισμῶν οὕτως:

Ἐν τῇ βασιλείᾳ σου μνήσθητι ἡμῶν, **Κύριε**, ὅταν ἔλθῃς ἐν τῇ βασιλείᾳ σου. **Μακάριοι** οἱ πτωχοὶ τῷ πνεύματι, ὅτι αὐτῶν ἐστὶν ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν.

Ὁ β'. **Μακάριοι** οἱ πενθοῦντες, ὅτι αὐτοὶ παρακληθήσονται.

Ὁ α'. **Μακάριοι** οἱ πραεῖς, ὅτι αὐτοὶ κληρονομήσουσι τὴν γῆν.

Ὁ β'. **Μακάριοι** οἱ πεινῶντες καὶ διψῶντες τὴν δικαιοσύνην, ὅτι αὐτοὶ χορτασθήσονται.

Ὁ α'. **Μακάριοι** οἱ ἐλεήμονες ὅτι αὐτοὶ ἐλεηθήσονται.

(Καὶ ἀπὸ τοῦ στίχου τούτου ψάλλονται τὰ τῶν Μακαρισμῶν ἡ ἀναστάσιμα Στιχηρὰ, μετὰ τῶν λοιπῶν Μακαρισμῶν· ἂν ὅμως ὁ Ἅγιος τῆς ἡμέρας ἢ ἐορταζόμενος, λέγονται μόνον τὰ δ' πρῶτα ἀναστάσιμα Στιχηρὰ, καὶ ἔπειτα ἐκ τῆς σ' Ὁδῆς τοῦ Κανόνος τοῦ Ἁγίου ἕτερα δ').

ὁ β'. **Μακάριοι** οἱ καθαροὶ τῇ καρδίᾳ, ὅτι αὐτοὶ τὸν Θεὸν ὄψονται.

ὁ α'. **Μακάριοι** οἱ εἰρηνοποιοὶ, ὅτι αὐτοὶ υἱοὶ Θεοῦ κληθήσονται.

ὁ β'. **Μακάριοι** οἱ δεδιωγμένοι ἕνεκεν δικαιοσύνης, ὅτι αὐτῶν ἐστὶν ἡ βασιλεία τῶν Οὐρανῶν.

ὁ α'. **Μακάριοι** ἐστε ὅταν ὀνειδίσωσιν ὑμᾶς καὶ διώξωσι, καὶ εἴπωσι πᾶν πονηρὸν ῥῆμα καθ' ὑμῶν ψευδόμενοι· ἕνεκεν ἐμοῦ.

ὁ β'. **Χαίrete** καὶ ἀγαλλιᾶσθε, ὅτι ὁ μισθὸς ὑμῶν ποιεῖται ὑμῖν ἐν τοῖς Οὐρανοῖς.

Εἶτα ὁ α'. Δόξα Πατρὶ καὶ Υἱῷ καὶ Ἁγίῳ Πνεύματι.
ὁ β'. Καὶ νῦν καὶ ἀεὶ, καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰῶ-
νων, Ἀμήν.

Ἡ Εἰσοδος μετὰ τοῦ Εὐαγγ. ὁ Διάκον. Σοφία, ὀρθοί. Ὁ α' Χορὸς Δεῦτε προσκυνήσωμεν ... σῶσον ἡμᾶς Υἱὲ Θεοῦ, ὁ ἀναστὰς ἐκ νεκρῶν, ὁ β' Χορὸς συμπληροῖ τοῦτο λέγων Ψάλλοντάς σοι, Ἀλληλούϊα· ὁ α' Χορὸς τὸ ἀνχσπάτιμον Ἀπολυτικ. τοῦ ἤχου, ὁ β' τὸ τοῦ Ἁγίου (ἐὰν ἐλέγχθη καὶ εἰς τὸ Θεὸς Κύριος), εἶτα τοῦ Ἁγίου τοῦ Ναοῦ, καὶ τὸ Κοντάκιον. Μετὰ ταῦτα ὁ Διάκ. Τοῦ Κυρίου δεηθῶμεν, ὁ Χορὸς Κύριε ἐλέησον, ὁ Ἱερεὺς Ὅτι ἅγιος εἶ ὁ Θεὸς ἡμῶν καὶ σοὶ τὴν δόξαν ἀναπέμπομεν ... ὁ Χορὸς ἐπάδει τὸ Ἀμήν, εἶτα ψάλλεται ὁ Τρισάγιος Ὑμνος³, μεθ' ὃν ὁ Ἀναγνώστης λέγει τὰ Προκείμενα τοῦ Ἀποστόλου καὶ ὁ Διάκον. ἐκφωνεῖ Πρόσχωμεν, σοφία, πρόσχωμεν· καὶ ἀναγινώσκεται ὁ Ἀπόστολος. Μετὰ τὸ τέλος, ὁ β' Χορὸς ψάλλει τὸ Ἀλληλούϊα ἐκ τρίτου εἰς ἤχον β', ὁ δὲ Ἱερ. ἱστάμενος ἔμπροσθεν τῆς Ὠραίας Πύλης ἐκφωνεῖ (ἐὰν μὴ ἦ ἕτερος Διάκονος) Σοφία, ὀρθοί, ἀκούσωμεν τοῦ ἁγίου Εὐαγγελίου, ὁ Ἱερ. Εἰσηγήθη πᾶσι, οἱ Χοροὶ Καὶ τῷ πνεύματί σου, ὁ δὲ Διάκον. ἀπὸ τοῦ Ἀμβωνος⁴ λέγει Ἐκ τοῦ κατὰ . . . ἁγίου Εὐαγγ. τὸ ἀνάγνωσμα, ὁ Ἱερ. (ἐὰν μὴ ἦ ἄλλος διάκονος) Πρόσχωμεν, καὶ ἀναγινώσκεται τὸ Εὐαγγέλιον. Μετὰ τὸ τέλος, ὁ α' Χορὸς ψάλλει μετὰ μέλους τὸ Δόξα σοι Κύριε δόξα σοι, ὁ Διάκ. τὴν Ἐκτενῆ Εἰπώμεν πάντες ἐξ ὅλης τῆς ψυχῆς . . . μετὰ τῶν κατηχουμένων, τοῦ Ἱερέως ἐκφωνοῦντος ἐκάστοτε τὴν ὠρισμένην Ἐκφώνησιν. Μετὰ δὲ τὸ Ὅπως ὑπὸ τοῦ κράτους σου πάντοτε φυλαττόμενοι . . . ἄρχεται ὁ α' Χορὸς ψάλλων μετὰ μέλους, ἀλλὰ καὶ μετ' εὐλαθείας καὶ κατανύξεως, εἰς τὸν ἤχον τῆς ἡμέρας τὸν Χερουδικὸν Ὑμνον.

3. Τοῦ τελευταίου Τρισαγίου τὸ Δύναμις, Διακόρου λειτουργοῦντος, λέγεται ὑπ' αὐτοῦ.

4. Διακόρου μὴ ὄντος, λέγει πάντα τὰ τοῦ Διακόρου ὁ Ἱερεὺς· ἀλλὰ τὸ Εὐαγγέλιον ἀναγινώσκει ἀπὸ τῆς Ὠραίας Πύλης καὶ ποτε ἀπὸ τοῦ ἀμβωνος, ὡς τινες ἐν τοῖς τελευταίοις τούτοις χρόνοις, ἐξ ἀγροίας ἢ φιλοδοξίας ἀκαίρου ἠθέλησαν ἵνα εἰσαγάγωσι.

Οἱ τὰ Χερουβιμ μυστικῶς εἰκονίζοντες καὶ τῇ Ζωοποιῷ Τριάδι τὸν Τρισάγιον ὕμνον προσάδοντες πᾶσαν τὴν βιωτικὴν ἀποθώμεθα μέριμναν· (τὸ ἐπίλοιπον τοῦ ὕμνου ψάλλει ὁ 6' Χορὸς) ὡς τὸν Βασιλέα τῶν ὅλων ὑποδεξόμενοι ταῖς ἀγγελικαῖς ἀοράτως δορυφορούμενον τάξεσιν·
Ἀλληλούϊα.

Μετὰ τὴν Εἴσοδον τῶν Ἀγίων, ὁ Διάκον. Πληρώσωμεν τὴν δέησιν ἡμῶν τῷ Κυρίῳ. Ὑπὲρ τῶν προτεθέντων τιμίων δώρων κτλ. Εἰς τὸ τέλος ὁ Ἱερ. τὴν Ἐκφώνησιν Διὰ τῶν οἰκτιρισμῶν τοῦ μονογενοῦς σου Υἱοῦ καὶ εὐθὺς Εἰρήνη πᾶσι, οἱ Χοροὶ καὶ τῷ πνεύματι σου·

ὁ Διάκονος Ἀγαπήσωμεν ἀλλήλους ἵνα ἐν ὁμοιοῖα ὁμολογήσωμεν.

ὁ α' Χορὸς Πατέρα, Υἱὸν καὶ Ἅγιον Πνεῦμα, Τριάδα ὁμοούσιον καὶ ἀχώριστον.

ὁ Διάκονος Τὰς θύρας, τὰς θύρας· ἐν σοφίᾳ πρόσχωμεν.

Ὁ Προϊστάμενος λέγει εὐλαβῶς καὶ εὐκρινῶς τὸ Σύμβολον τῆς πίστεως· μεθ' ὃ ὁ Διάκονος ἐκφωνεῖ·

Στῶμεν καλῶς, στῶμεν μετὰ φόβου· πρόσχωμεν τὴν ἁγίαν ἀναφορὰν ἐν εἰρήνῃ προσφέρειν.

ὁ α' Χορὸς Ἐλεον εἰρήνης, Θυσίαν αἰρέσεως.

ὁ Ἱερεὺς Ἡ χάρις τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ καὶ ἡ ἀγάπη τοῦ Θεοῦ καὶ Πατρὸς, καὶ ἡ κοινωνία τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, εἴη μετὰ πάντων ἡμῶν.

ὁ 6' Χορὸς Καὶ μετὰ τοῦ πνεύματός σου.

ὁ Ἱερεὺς Ἄνω σχῶμεν τὰς καρδίας.

ὁ α' Χορὸς Ἐχομεν πρὸς τὸν Κύριον.

ὁ Ἱερεὺς Εὐχαριστήσωμεν τῷ Κυρίῳ.

ὁ 6' Χορὸς Ἀξίον καὶ δίκαιον.

ὁ Ἱερεὺς Τὸν ἐπιτίμιον ὕμνον ᾄδοντα κτλ.

ὁ α' Χορὸς Ἅγιος, Ἅγιος, Ἅγιος Κύριος Σαββαῶθ, πλήρης ὁ Οὐρανὸς καὶ ἡ γῆ τῆς δόξης σου· ὡσαννὰ ἐν τοῖς ὑψί-

στοις, *Εὐλογημένος ὁ ἐρχόμενος ἐν ὀνόματι Κυρίου, Ὡσαννά*
ὁ ἐν τοῖς ὑψίστοις.

ὁ Ἱερεὺς *Λάβετε, φάγετε· τοῦτό μου ἐστι τὸ Σῶμα·*

ὁ β' Χορὸς *Ἀμήν·*

ὁ Ἱερεὺς *Πίετε ἐξ αὐτοῦ πάντες· τοῦτό ἐστι τὸ αἷμά μου·*

ὁ α' Χορὸς *Ἀμήν·*

ὁ Ἱερεὺς *Τὰ σὰ ἐκ τῶν σῶν σοὶ προσφέρομεν κατὰ*
πάντα καὶ διὰ πάντα.

ὁ β' Χορὸς *Σὲ ὑμνοῦμεν, σὲ εὐλογοῦμεν, σοὶ εὐχαριστοῦ-*
μεν, Κύριε, καὶ δεόμεθά σου ὁ Θεὸς ἡμῶν.

ὁ Ἱερεὺς *Ἐξαιρέτως τῆς Παραγίας, ἀχράντου, ὑπερευ-*
λογημένης, ἐνδόξου, δεσποίνης ἡμῶν, Θεοτόκου καὶ ἀειπαρ-
θέρου Μαρίας.

Καὶ ὁ α' Χορ. ψάλλει, *Ἄξιόν ἐστιν ὡς ἀληθῶς εἰς ἦχον*
β', μεθ' ὃ ὁ Ἱερεὺς ἐκφωνεῖ Ἐν πρώτοις μνήσθητι, Κύριε, τοῦ
Ἀρχιεπισκόπου ἡμῶν κτλ. οἱ Χορ. Κύριε ἐλέησον· ὁ Διάκ. Καὶ
ὧν ἕκαστος κατὰ διάνοιαν ἔχει, καὶ πάντων καὶ πασῶν· οἱ
Χορ. Κύριε ἐλέησον· ὁ Ἱερ. Καὶ δὸς ἡμῖν ἐν ἐνὶ στόματι καὶ
μῦθῳ καρδίᾳ δοξάζειν· Καὶ ἔσται τὰ ἐλέη τοῦ μεγάλου Θεοῦ·
οἱ Χορ. Καὶ μετὰ τοῦ πνεύματός σου· ὁ Διάκ. Πάντων τῶν
ἁγίων μνημονεύσαυτες· κτλ. μέχρι τοῦ Τῆν ἐρότητα τῆς πί-
στεως· ὁ Ἱερ. ἐκφωνεῖ Καὶ καταξίωσον ἡμᾶς, Δέσποτα κτλ.
ὁ Προϊστάμενος λέγει τὴν Κυριακὴν Προσευχὴν, ὁ Ἱερ. τὴν Ἐκ-
φώνησιν Ὅτι σοῦ ἐστιν ἡ βασιλεία· εἶτα Εἰρήνη πᾶσι· οἱ
Χορ. Καὶ τῷ πνεύματί σου· ὁ Διάκ. Τὰς κεφαλὰς ἡμῶν τῷ
Κυρίῳ κλίνωμεν· ὁ Ἱερ. Χάριτι καὶ οἰκτιρμοῖς καὶ φιλαν-
θρωπία τοῦ μονογενοῦς σου Υἱοῦ· ὁ Διάκ. ἐκφωνεῖ Πρόσχωμεν·
ὁ Ἱερ. Τὰ Ἅγια τοῖς ἁγίοις· οἱ Χορ. Εἰς Ἅγιος, εἰς Κύριος,
Ἰησοῦς Χριστὸς εἰς δόξαν Θεοῦ Πατρὸς, Ἀμήν· καὶ ἄρχεται
ὁ β' Χορ. ψάλλειν μετὰ μέλους εἰς τὸν ἦχον τῆς ἡμέρας τὸ
Κοινωνικὸν Αἰνεῖτε τὸν Κύριον ἐκ τῶν οὐρανῶν, Ἀλληλούια,
μεθ' ὃ ὁ Διάκον. ἐμπανισθεὶς ἔμπροσθεν τῶν ἁγίων Πυλῶν μετὰ
τοῦ ἱεροῦ Ποτηρίου, ἐκφωνεῖ· Μετὰ φόβου Θεοῦ πίστεως καὶ
ἀγάπης προσέλθετε· ὁ Ἱερεὺς εὐλογῶν τὸν λαὸν ἐκφωνεῖ,

Σῶσον ὁ Θεὸς τὸν λαόν σου· καὶ ὁ α΄ Χορ. ψάλλει εἰς ἤχον β΄ τὸ *Εἶδομεν τὸ φῶς τὸ ἀληθινόν*· ὁ Ἱερεὺς λαβὼν καὶ ὑψῶν τὸ ἱερὸν Ποτήριον, λέγει ταπεινῇ τῇ φωνῇ ἐπὶ τῆς ἀγίας Τραπέζης, *Εὐλογητὸς ὁ Θεὸς ἡμῶν*· εἶτα στρέφων πρὸς τὸν λαὸν λέγει ἐκφώνως: *Πάντοτε νῦν καὶ ἀεὶ καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων*· ὁ Χορ. *Ἀμήν*, καὶ ὁ Διάκον. *Ὁρθοὶ μεταλαβόντες τῶν θείων ἁγίων*, καὶ ὁ Ἱερ. τὴν Ἐκφώνησιν, *Ὅτι σὺ εἶ ὁ ἁγιασμὸς ἡμῶν*· ὁ Διάκον. *Ἐν εἰρήνῃ προέλθωμεν τοῦ Κυρίου δεηθῶμεν*· ὁ Χορὸς *Κύριε ἐλέησον* τρίς· ὁ Ἱερεὺς τὴν ὀπισθάμβωνον εὐχὴν *Ὁ εὐλογῶν τοὺς εὐλογοῦντάς σε, Κύριε*· μετὰ τὴν εὐχὴν οἱ Χοροὶ ψάλλουσι τρίς χῦμα, ἀλλ' εὐλαβῶς, εἰς ἤχον β΄ τὸ *Εἶη τὸ ὄνομα Κυρίου εὐλογημένον ἀπὸ τοῦ νῦν καὶ ἕως τοῦ αἰῶνος*· εἶτα ὁ Διάκον. *Τοῦ Κυρίου δεηθῶμεν*· ὁ Χορὸς *Κύριε ἐλέησον* τρίς· ὁ Ἱερεὺς *Εὐλογία Κυρίου καὶ ἔλεος αὐτοῦ ἔλθοι ἐφ' ἡμᾶς*· ὁ Προϊστάμενος λέγει τὸ *Στερεώσαι Κύριος*, ὡς ἐν τῷ Ἑσπερινῷ, ὁ Ἱερεὺς πάλιν *Δόξα σοι ὁ Θεὸς ὁ ἀναστὰς ἐκ νεκρῶν κτλ.* εἰς τὸ τέλος *Δι' εὐχῶν τῶν ἁγίων Πατέρων ἡμῶν*· οἱ Χοροὶ *Ἀμήν*, καὶ ἀσπασάμενοι πάντες τὴν τοῦ ἱερουργοῦντος χεῖρα καὶ λαβόντες σὺν τῷ ἀντιδῶρῳ τὴν εὐλογίαν αὐτοῦ, ἐξέρχονται εὐχαριστοῦντες τῷ Θεῷ.

Εύξεινος Λέσχη
Ποντίων Νάουσας
Εθνική Βιβλιοθήκη Αργυρούπολης